

pendet grana. Errant etiam qui filiquam, in re nummorum & ponderum, de legumine quodam accipiunt, vel folliculo leguminis. πὲ κέρυκος Myrepsus vocat ξυλόγκυον, ut distinguat ἀπὸ τῶν σιθόκων; quæ etiam in ponderibus censentur. Τὸ κέρυκος sexta, ut dixi, scrupuli pars, quod vel ex Myrepsi loco citato constat. Scrupulus 24. grana pendet. Scrupulus 24. pars uncia; tot namque scrupuli sunt in una uncia. Eam ob causam, ut scribit Faunius, Græci hoc ponderis genus ρεμίματα vocarunt, quod uncia in tot hujus generis pondera divideretur, quod essent apud Græcos litteræ, quæ illi ρεμίματα vocant.

Vncia fit Dyachmī bis quatuor, unde putandum, Grammata dicta, quod hæc viginti quatuor in se Vncia habet: tot enim formis vox Græca notatur, Horis quot mundus peragit noctemque diemque.

Redeo ad κέρυκος, quod infima Græcia χαρῶσαν appellavit. Charito. ἀπὸ δαπνερῶν γράτων. λαβὼν φύλλων δαίφτης οὐγκίαν ἢ, πικρὰ πένταρχος χαρῶσας. Idem de trochiscis. Ἐμαθὴν ἀπὸ ἡμεῶν νομίσματος, κερύκος χαρῶσας πένταρχος. Antiquus Græciæ medicus dixisset πένταρχος κέρυκος. Idem Græci recentiores κέρυκος vocarunt, κέρυκος Anonymus de pond. & mensuris. κέρυκος τὸ ἰδιωτικὸν λεγόμενον κέρυκος. Sæpe id occurrit apud recentiores. Scribitur quoque κέρυκος pro eodem. Apud Myrepsum antidot. 190. κέρυκος legitur; quod corruptum pro κέρυκος puto. Hodie filiquam Mercatores εὐν χαρὰν vocant, quod ab Arabum charumb, vel Græcorum Charubam deductum est. Interpretis Arabs Charumb τὰ κέρυκος reddidit, Lucæ capite 15. versu 16. & filiquæ arboris fructus intelligit. Vt inde constare queat, errare vulgares omnes interpretes, qui κέρυκος illo loco de filiquis leguminum intelligunt. κέρυκος enim filiqua tantum arboris, quæ & κερύκωνα, non verò leguminis. Verba Evangelistæ, καὶ ἐπιθήσει γαστήρην τῶν κέρυκων αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερύκων ὅν ἴδιδον οἱ χεῖρες, καὶ οὐδὲς ἴδιδον αὐτῶν, & desiderabat implere ventrem suum filiquis, quas edebant porci, & nemo eis dabat, id est, nemo ejus miserabatur. Non enim vox κέρυκος ad κερύκωνα pertinet, (nam erant illi ad manus) sed in causale particulam resolvi debet. Et sic hunc locum interpretatur Theophylactus. Τὰ κέρυκος, idem accipit de filiquis arboris ceratonix. Poëtæ has filiquas pro tenui sumunt cibo.

- Horat. 2. epist. 1.
- Vivunt filiquis & pane secundò.
- Perf. Sat. 3.
- Siliquis & grandis pasta polenta.

Belgæ sint Janz broot, id est, panem sancti Ioannis hujus fructum vocant, quod illo Ioannem Baptistam vicitasse credatur, tanquam victu tenuissimo & maxime frugali contentum. Suum pabulum has filiquas fuisse ex Plinio constat, qui libr. 16. cap. de castaneis scribit; cæteræ suum pabulo gignuntur, scrupulosa cortice intra nucleos quoque ruminacione. haud procul abesse videantur, & prædulces filiquæ, nisi quod in his cortex ipse manditur. Hæc non parum Theophylacti firmant sententiam. Certè vox ipsa κέρυκος, de filiquis leguminum Lucæ locum accipi posse, respuit; propriè enim arboris significat fructum. Possimus tamen & πὲ κέρυκος ἢ χεῖρες ἴδιον de his filiquis accipere, ex quibus expressus fuerat succus. Nam in Syria vinum è filiqua faciebant, ut constat è Plinio lib. 14. cap. de vinis facticis, & κερύκος sic expressa porcorum pabulo servabantur, ut & vinacia. In officinis quibusdam Xylocaracta hæc filiquæ dicuntur, quod corruptum ex ξυλόγκωνα. Arbor hæc Chia melus & filiqua sylvatica, ab Auctore de finibus vocatur. Chia melius, hoc est, filiqua sylvatica fuerit tres trifinium demonstrat. Huic scriptori melus ἢ μέλας, μέλας. Chia autem melus, quod in chio frequens proveniret hæc arbor, lignum verò quod erat prædulce, & solum mandebatur, vocarunt ξυλόγκωνα. Glossæ. κέρυκος καὶ κέρυκος καὶ φασίλου λοβοί, καὶ ξυλόγκωνα, λοβοὶ τῶν χερύκων. Plinius lib. 15. cap. 28. In filiquis verò quod manditur, quid nisi lignum est? Non omittenda seminis eorum proprietate. Nam neque corpus nec lignum, nec cartilago dici potest, nec aliud nomen inveniat. Paulo ante, eodem capite: Et hæcenus sint species, ac genera pomorum: naturas arctius colligi par est. Alia filiquis gignuntur, ipsis dulcibus, semine complexis amarum: cum in pluribus semina placeant, in filiqua dammentur. Cap. 24. ejusdem libri. Haud procul abesse videantur, & prædulces filiquæ, nisi quod in his ipsis manditur cortex. Nemo non videt, cur ξυλόγκωνα Græci vocarint. Notandus Iliodorus, scribit

hic. Xyloglycon, quam Latini corruptè filiquam vocant, id est à Græcis tale nomen accepit, eo quod ligni ejus fructus dulcis. hujus arboris pomo succus expressus acacia Græcis dicitur. Quædam absurda, quædam falsa tradit. Falsum, quod inquit, ex pomo filiquæ sive Xyloglyci acatiam exprimi: cum conitet, ex spina Ægyptia eam elici. Absurdum quod ait corruptè filiquam vocari; cum filiqua Latinis dicatur, quod in filiqua fructum ferat, cujus ligneus cortex dulcis, qui semine includit. Vox filiqua Latinis duas res significat, λοβὸν τῶν χερύκων leguminum integumentum, & fructum arboris ceratonix filiquaceum, quem Græci κέρυκος vocant, quod instar cornu curvatus & falcatus est. Plin. loc. cit. Digitorum hominis longitudo illis & interrim falcata, pollicari latitudo. Restat examinemus, an filiqua hæc, & ceronia una eademque, an verò diversa sit planta: Sunt qui eandem esse scribunt; quod multa tamen dissuadent. Ceronia fructum ex caudice & ramis majoribus producit: ex minoribus vulgaris filiqua. nemo unquam observavit è caudice fructum tulisse. Ceronia non nascitur in Ægypto: filiqua vulgaris copiosissime. Ceronia flore albo, gravissimè olente: filiquæ flos nec graviter olet, nec colore est albo, sed ex eleganti rubro purpurascit. Ceronia non multum attollitur, id est, non admodum fit magna: filiqua in Hispania & Italia nonnunquam fraxini magnitudine conspicitur, longè lateque expansis ramis prædita, quibus folis ardorem ardet, gratamque umbram præbet. Ceronia superioribus partibus arefcit, vel, ut Plinius habet, flavescit, vel, ut alii corrigunt, flaccescit: nullum horum in filiqua observatur; nec crescit, nec flavescit, nec flaccescit. Postremo ceronia semper fructu onusta conspicitur; filiqua tantum Æstate & autumno fructum habet; Æstate immaturum, autumno maturum. Siliqua arbor in magnam satis proceritatem attollitur, cortice cinereo, in cæruleum inclinante, ut in loto arbore, ramis in latitudinè potius, quam longitudinem expansis; foliis oblongis, ex aliis pluribus coacervatis, ac eo ordine positis quo fraxini, latioribus tamen, durioribus, rotundioribus, rarioribusque, superne ex fusco viridibus, inferne dilutè viriditatis. Floret Hyemis fine, aut vere jam appetente, flore eleganter rubro purpureo. Fructus oblongæ sunt filiquæ, pede non raro longiores, pollicem latæ, planæ, crassæ, in quibus semina, plana, lata, & nonnihil compressa, castaneæ colore. filiquæ ipsæ sapore dulces sunt, & à pueris, & porcis eduntur, sed non ante quam dudum collectæ, & refficcata fuerint: nam virentes adhuc, etiam maturæ, ingrato sapore displicent. Præter semper, melleum etiam intus succum habent, eo potissimè refertæ sunt in Ægypto, Orientalibusque regionibus provenientes, quo Ægyptii, Arabes, Indi myrobalanos, tamarindos, aliosque fructus, ut scribit Alpinus, condiunt. & hæc de filiqua. Alia casiam nigram, quam fistularem vocant, ceroniam scribunt; quod nomen ante annos recentos arbor hæc habuit. Marinus Sanutus, qui ante id tempus vixit, sic vocat hanc casiam lib. 1. cap. 3. Nascuntur etiam in terris Soldano subiectis, & maxime Ægypto dactyli, & casia fistula in magna quantitate, de quibus per mare nostrum ad plures partes mundi, pars non modica diffunditur. Græci recentiores κέρυκος φίσουλαν vocarunt. Sed sedulo observandum, Græcis non semper κέρυκος φίσουλαν significare casiam purgatricem, sed quandoque etiam aromaticam, ut apud Myrepsum lib. 1. de antidot. cap. 11. in antidoto Athanasia ad dysentericos & cæliacos dicta. κέρυκος φίσουλα, κιννάμωμον ἀπὸ δραχμῶν πέντε. Male dicitur. cinnamomi, casia repurgata ana drachmas duas. Non intelligit medullam casia nigra Myrepsus; nec scriptum est κέρυκος φίσουλα κιννάμωμον. Casia fistula sive purgatrix ad dysenteriam inutilis est, alvum lubricam reddit; dysentericis adstringentia conveniunt. Male in præcedenti antidoto apud eundem Myrepsum legitur. κέρυκου ξυλόγκωνα σάμου κέρυκος φίσουλας, ξυλόγκωνας, &c. Idem κέρυκος φίσουλα & ξυλόγκωνα. Alterutrum expurgendum vel scribendum, κέρυκος φίσουλας ἢ ξυλόγκωνας. Antidotus hæc decima constat ex folis aromaticis & odoratis, ut costo, calamo, myrrha, styrace; inter quæ casia fistula sive aromatica locum habet, non purgatrix. Myrepsus casiam purgatricem vocare solet κέρυκος φίσουλαν κιννάμωμον, ut in antidoto 88. διὰ δαμασκήνων. εἶπε λαβὼν ὄξυφοίνικος ἑγγίαν μίαν, κέρυκος φίσουλα κιννάμωμον ἑγγίαν μίαν, μαλάκας μὲν ὕδατος ἡμετέρας, σακχιδιον. Quò factò accipiat oxyphoenici, dulcis calami repurgati, singul. unc. 1. & cū aqua altera calida, probè subigantur, & subacta per sacculum transfundantur. Fuchsius notat in Græco exemplari, quo usus est, scriptum fuisse γυκεκαλάμη. Contra Doctif. Salmat. in omnibus Græcis, quos vidit, codicibus

scriptum esse testatur *κασία φίσουλα*. Multæ apud Myrepsum compositiones occurrunt, in quibus *κασία φίσουλα κερκευιδίη* reperitur. Antidoto 24. Italica lingua *Alcancali* cognominatur. Item antidoto 25. diatamaron dicitur. Alibi idem Myrepsum cascama fistulam γλυκοκλάμων vocat. ut in antidoto 449. γλυκοκλάμων κερκευιδίου ούγγου μέλι. Rectè monet Fuchsius γλυκοκλάμων esse casiam purgatricem. Antidotus enim illa purgandivim obtinet; quam etiam casia fistula habet. Lexicon tamen Græco-Barbarum, quod in scriptis codicibus subicitur Hippiatricæ Aplyrti, casiam aromaticam sic vocare videtur. *κασία άουβία, ή ήγία φίσουλα*. Γλυκοκλάμων corrigit doctiss. Salmas. *κασία σύραγγή ή κάνα φίσουλα*. Casiam purgatricem, ut idem monet Salmas. *κασίου σπουλιέων* casiam solitivā vocat. Rectius Fuchsius antidoto jam citata γλυκοκλάμων casiam solitivam exposuit. Fieri potest casiam purgatricem γλυκοκλάμων κεκαυτηρασίδιον fuisse vocatam. Casiam aromaticam, sine epitheto ac simpliciter γλυκοκλάμων. Charito κάλαμων ινδικόν κεκαυτηρασίδιον vocat. Vide decoctionem ad febres acutas, in qua legitur, κάλαμων ινδικόν κεκαυτηρασίδιον ρα α οξυφοίνικον ανευ ταν έστάν ρα α ε'. Idem pulpam casiae purgatricis μάμμα κηλάμων ινδικού vocat, ut in compositione decocti ad lubricam reddendam alvum. *κρή λυσον εν αυτη μάμμα κηλάμων ινδικού < ή κρή οξυφοίνικου, κρή μάμμα άπιδου*. Qui de mambu, quod manna Indicæ harundinis quidam credunt, verba Charitonis accipiunt, falluntur. Ex eodem enim Charitone contrarium probatur *αβή λυπορρυμάτων*. In infusione *αβή δίνω εν ήρωτηα φάρμακος κή ε σίματ εν δαπ χοής*. Ad *siccitatemque aspera arteria orisque ex bile*. Ubi ait. *λαβόν φύλλα ρόδων ιερών ρα ή ε οξυφοίνικου κερκευιδίου ρα ή κρή ή μάμμα ή εντος ε κάλαμων, ε μάλλαν ε ινδικού ρα γ. Accipe folia rosarum rubrarum ζυ. tamarindor. mundat. ζα. pulv. calami Indici nigri ζιij. Quid clarius, quam mannam Indici calami, non esse saccharum ex arundinibus, sed casiae purgatricis, casia solutiva nigrū fert fructum. Saccharum Indicum nigrum non est, nec in calamo nigro fert saccharum. Ipse Arabum princeps Avicenna casiam aliam Indicam, aliam Ægyptiam ait. *Casia fistula quid est? alia Kebulia est, alia Ægyptia*. Quod & recentiorum constat experimento, ut mox dicam. Kebulia idem ac si Indicam dicas, nomē accepit à Kebul vel Kabul Indiæ urbe, quam quidam Arachosiam dici volunt. Inde ergo Kebulensis casia. Certe saccharum non compefcit bilem, sed generat. Actuarius casiam hanc libr. 5. de methodo medendi cap. 2. *κασίαν μέλαιναν* vocat, & fructū ejus, hoc est filiquā *σεραγιδίη, ή κερμακρη* esse scribit. Unde filiquæ nomen ei impositum esse admodum fit probabile. Sed unde casia dicatur, non satis constat. An δαπ κερμακρη, quod *δύομα coriū* significat Myrepso, quo calcei solent *κασυέσθ*? Certè filiqua five arboris hujus fructus crasso satis operimento corticofo coriaceo & satis duro constat. Alii κάσσιαν ab acacia derivant, putantque esse acaciam alteram, & quidem άκασιον, sive spinam Ægyptiam Theophrasti. Hanc opinionem cap. sequenti examinabo, ubi de acacia nobis sermo erit. Casiam, inquit, infima ætas dixit, quam acaciam vetus dicebat more tralaticio, posterioris latinitalis, C. in S. vertendo. Nunquam concedam, filiquam purgatricem, sive casiam; solitivam acaciæ speciem esse, vel ad acaciæ classem pertinere. Vide caput sequens. Neutrquam etiam audiendi, qui casiam hanc esse ceroniam Theophrasti scribunt. Multa enim prohibent eandem esse arborem. Ceronia ex caudice fructum omnem fert, non verò ex ramis minoribus: contra casia ex trunco nullum emittit fructum, sed ex minoribus ramis. Ceronia in Ægypto non nascitur; casia copiosissime in eadem provenit. Ceronia flore candido, luteo casia: ceroniæ flos gravissimè olet, suavissimè spirat filiquæ five nigrae casiae. Superioribus partibus arefcit ceronia nec multum attollitur, quod multa sobole donata sit: casia arbor satis grandis; quæ nec arefcit, nec multiplici sobole conspicitur; Malunt alii esse filiquam Indicam Aristobuli. Strabo lib. 15. *λίγη δέ ή Αερσιουλος, ή άλλο δίνδρον, ή μεζάλου λοβούς λεπτοματε καρπούς έχον, ή δ κύαμη, δεκαδακτύλους τή μήκρη, σπήρεις μέλιτ. ους ή Φαργήας, ή ραδίου σίγρη*. Hæc corrupta esse, quis facile videt. Legit Dalecampius, *ή άλλο δίνδρον ού μεζα, μεζάλου λοβούς έχον ή δ κύαμη, δεκαδακτύλους τή μήκρη, &c*. Sublati vocibus quæ ex glossa irreperunt, Casaubonus restituit. *ε άλλο δίνδρον μεζα, μεζάλου έχον λοβούς ή δ κύαμής δεκαδακτύλους*. Narrat idem Aristobulus arborem esse non magnam, (ingentem, si Casauboni placeat lectio.) quæ magnas filiquas habeat, fabarum similes, denorum digitorum longitudine, mellis plenas, quas qui ederint, non facile evadant mortem. Voces, *λεπτοματε καρπούς*, omninò*

tollendæ; corruptæ equidem sunt. Superfcriptis quis voci *λοβούς, λεπτοματε καρπούς*, tanquam ejus interpretamentum, quod cum vitio in contextum irrepfit. Unum impedit, quo minus filiqua hæc sit casia purgatrix, quod scribat, eos qui comederint has filiquas, difficulter feruari; cum quotidie innoxie assumatur casia nigra. Sed id de recentibus accipiendum videtur, ut testatur Alpinus. *Ægyptii, inquit, casiam non utuntur recentibus, sed falsem post quartum mensem: quandoquidem juniores, recentioresque inutiles, neque à noxa immunes observantur*. Fieri tamen potest, in India recentes magis lethiferas esse: sed illud non constat. Supra dixi, casiam aliam Ægyptiam, aliam Indicam. Hoc ex utraque, quam subijciam descriptione, palam fiet. Ægyptiam casiam his fere verbis de-

Casia Fistula.

scribit Alpinus. *Casia fistula, quam Ægyptii Chairxam-bar appellant, est arbor nuci, trunco, ramis, foliisque proxima: truncus corticem habet planum, mollem, atque cineritium, qualis omnino in crescenti nuce spectatur. Folia multò plura quam in nuce, alia alligata pendent, in aliis folia decem spectantur: totaque ex qualibet fere ala pendere observantur, utrinque ordinatim quinque posita. Sunt etiam hujuscæ arboris folia nucis foliis duplo longiora, & in extremo aculeata. Flores fert aureos, multos, leucois proximos, sed multò majores, numerosioresque florum anagyridu instar, ale alligatos, ac pendentes; ale siquidem omnes innumerus ferme florib. onusta ac graves, deorsum vergere cernuntur. Sunt etiam hi valde odorati, præsertim oriente sole. Ægyptii diluculo per castiarum loca deambulare sæpius, odoris causa consueverunt. Quippe aura à castijs, eximium ac gratissimum odorem spirantibus, ad ipsos delata, oblectantur. Apud illos etiam florentes arbores, aer matutinus, perpetuo eximium, ac suaviorem odorem redolet. Flo: quilibet in medium, multa capillamenta, tenuissima, rosarum flosculis similia habet, quæ paulatim crescentia in crassiores fistulas postea mutantur. Spectantur primò ipsa tenuissima, obliqua, ac obtorta, deincepsque magis perauclta, crassiora evadunt, ac magis recta; tandemque justam magnitudinem adeptæ, rectissima, ut calami, fiunt. Fistulæ majores canna crassioris magnitudine spectantur, atque duorum fere cubitorum longitudine. Arbor florere incipit mense Junio, floret toto etiam mense Julio Alexandria & Cayri; Pelusii verò, nunc Damiatæ, castias etiam mense Septembri florere vidi. Canna vel fistula toto anni spacio maturantur, totòq; anno semper hæ in arbore manent, quas Ægyptii Junio tantum mense Cayri colligunt. Quo tempore multæ, parvæ, recenter ex primis floribus productæ virides spectantur, phascelorum filiquis valdè similes: quæ paulò post crescentes, paulatim vi-*

ridem

videm colorem in nigrum commutant. Has recentes & parvas, virides, aqua imprimis ebullitas saccharo illi condunt; quarum sic conditarū ingens copia in varias regiones asportatur. Quae Pelusii in arboribus leguntur, corticem habent crassiorem, & parum intus substantia obtinent. Cayrinae vero, & Alexandrina cortice constant tenuiori, multaque substantia intus plena, ex quo haec ceteris omnibus bonitate praefertuntur. Quae, ut alias quoque dictum est, duplicis sunt differentiae. Etenim aliqua alia subrubra, quas abes vocant, à colore illius gentis, cernuntur: (quae sunt omnium optima) at alia nigrae. Quod de castis aliqui dixere, optimas cannas manibus concussas sonum non edere, ibi plane falsum observatur; quando omnes recentes mota sonum edunt, atque etiam in arboribus cannas à ventis motas, seminibus intus motis, multum sonum edere quotidie prope eas habitantes, audiunt; quod etiam dulces siliqua faciunt. Quae vero ex castis non sonant, ab Aegyptiis vituperantur, optimantibus id ob aqueam humiditatem intus collectam, vitiosa pulpa accidere. Neque immatura colliguntur, ut aliqui referunt. Emuntur vero saepius ab advenis mercatoribus semio confecta; cum ingens copia in aedibus ad eam rem paratis, annos ad usque quadraginta adseruetur. Collectas enim ex arbore, continuo in opportuna loca sic in claudunt, ut nullus aer ingrediatur, cum ex minimo aeris contactu cassia corrumpantur. Hinc saepius ad nos vetustate vitiosa, ac etiam acida mitti solent. Quamobrem rogatos esse velim omnes pharmacopolas, ac medicos, ne post hac se decipi sinant, & semper ex illis seligant recentes, quarum substantia subdulcis est, antiquasque acidum, Ponticumque saporem sapienter effugiant. Haecenus Alpinus. Aliter paulo Garcias. Hic lib. I. cap. 29. his ferè verbis causam describit; Est autem haec arbor pyri magnitudine, foliis mali persicae (nucis juglandis Alpinus. Certe folia, quae à Paludano in re botanica exercitatissimo accepi, & bina illa folia cum ramulo, floribus onusto, quae nobis Daniel à Beeringen, seplasiarius diligentissimus dono dedit, planè cum delineatione Alpini conveniunt. Si una eademque facies Indicae & Aegyptiae cassiae; minus rectè Garcias Persicae comparavit) angustioribus, tamen (immo, multo latioribus Aegyptia conspicitur) aliquantum, & virentibus: floribus genista perquam similibus (id de particulis intelligendum) luteis, garyophyllam odore emulantibus: quibus decidentibus, exiliunt oblongae siliquae (& hoc praeter veritatem. Nam dum viget flos, rudimentum fructus exilit, uti pictura ostendit. Haec de Aegypto intellige; an idem Indicae accidat, ignoro) virentes admodum ante maturitatem, non autem rubentes, ut scripsit Lacuna. (Immerito Lacunam notat. Verum quidem est, cassiae fistulas, antequam justam magnitudinem assequantur virere: verum ubi justam acceperunt magnitudinem, & paulo antequam perfecte sunt maturae subrubescunt; quae Lacunae sententia.) Quae per maturitatem nigrescunt, longitudine interdum quinque palmorum, nonnunquam vero infra binos palmos. Nascitur per universas has Provincias, Praestantissima tamen & durabilior locis ad septentrionem magis vergentibus, ut in Cambaya. Invenitur & in Cayro, tum in Malaca, Sofala, Sian, totoque eo tractu. Similem tradit descriptionem Christophorus à Costa, Sed non pyri, verum amygdalae magnitudine haec arborem esse tradit. Aliter eandem describit Monardus cap. 45. Est autem folium pyri folio ferè simile: flos vero exiguus, albus, quinque foliis constans; qui etiam resiccatus utcumque suavem spirat odorem. Ex parvo illo flore enascuntur oblongae illae cassiae siliquae, quarum nonnullae quatuor palmarum longitudinem aequant. — Recens natae antequam justam magnitudinem consequantur semper virent, & gustu sunt aspero, quemadmodum immatura ceratiae; deinde maturari incipientes rubescunt primum, atque postea nigrescunt, quoque atriores fiunt, eo maturiores & dulciores evadunt. Etenim ea quae atrum colorem nondum adeptae sunt, sed nonnihil adhuc rufescunt, immaturae sunt: atriores autem, leviores, & graviore reliquis praefertuntur. Florem inquit, esse album, cum ceteri tradant esse luteum. Hoc ipsi condonandum, siquidem non viridia, sed ficca vidit folia, floresve. Falluntur, qui ad singulos pediculos, imparia folia scribunt, cum paria sint, Singulis enim in alis, ut refert Alpinus, decem spectantur, utrimque ordinatim quinque positas. Cassiae siliquae tria ad nos adferuntur genera, memphitica five cayrina, Pelusina five Damaticensis, & Brasiliiana. Memphitica, Pelusina five Damaticensi praestantior; Brasiliiana praestantissima. Una enim hujus uncia plus purgat, quam duae unciae memphiticae. Memphiticae siliqua rotunda mediocri crassitie, cortice tenuiore, multa substantia intus plena, gravis, quaeque

frangenti corticem intus ostendit album. Haec duplicis differentiae. Alia enim subrubra, quas Abes Aegyptii vocant, à colore illius gentis: alia nigrae optima. Damaticensis cortice est crassiore, non rotunda, sed triangularis vel quadrangularis, pulpa parum in se continens, eamque spongiolam, ac raram; qua de causa levior est. Brasiliiana crassior, brevior, & compressa, cortice etiam crassiore praedita, succi plena, colore nigra. Cassiae pulpam florè appellare consueverunt; alii cassiam extractam vocare malunt. Eligenda est fistula insignis, plena, gravis & recens, & quae concussa inclusis feminibus minus strepat, splendens foris, ac etiam in pulpa pinguis.

Persea.

Quae de persea, persicaque lib. 3. cap. 5. dixi, non repetam. Theophrastus perseam in Aegypto nasci scribit. Idem testatur Dioscorides lib. 1. cap. 187. *περσέα δένδρον ἐστὶ ἐν Αἰγύπτῳ, καρπὸς φέρον ἰδιόδημος, ἀσπύμαχος.* Persea arbor est in Aegypto, fructum ferens cibo idoneum, stomacho utilis. Galenus lib. 2. *κ' τ' ὅπως.* cap. de Cephalaea circa finem, *ἐν Αἰθιοπείᾳ μόνῃ τῇ περσείᾳ δένδρον εἶδος, ἃ μὲν ἐν ἄλλῃ γὰρ πᾶσι τοῖς Ἰσθμοῦ ἰσθμίου ἰδύται.* In Sola Alexandria perseam arborem vidi, ac in alia nulla, quae sub Romanorum potestate, regione. Non tantum in Aegypto, sed aliis locis nascitur haec arbor. Strabo lib. 17. ubi de Aegypto agit; *ἢ ἢ περσέα ἰσθμοῦ μόνον, καὶ παρ' Αἰθιοπῶν δένδρον μέγα, καρπὸν ἔχον γλυκύον.* Persea solum ibi nascitur, & apud Aethiops, arbor magna est, fructu dulci. In Perside etiam nascitur: sed ibi venenatam tradit antiquitas. Diosc. loco citato, *πῦρον ἢ ἰσθμοῦ πᾶσι ἐν περσείᾳ διακρίσθαι εἶναι, μεταστῆναι ἢ εἰς Αἰγύπτου, ἀποκρίσθαι, καὶ ἰδιόδημος γένος.* Hanc arborem prodidere nonnulli in Perside quidem exitiosam esse, translata vero in Aegyptum natura mutata, in cibos receptam. Idem ferè tradit Nicandri Scholiastes. *ἰσθμὸν δὲ, ὅτι Σωστράτης, ἐν τῇ ἀσπύμαχῃ ἢ δακίῳ, τὴν περσέαν ἢ ῥοδακίαν καλοῦσι, φασὶν δὲ τὴν Αἰθιοπίας εἰς Αἰγύπτου μεταστῆναι. Πάλᾳ δὲ ὁ Δημοκρίτης ἐν τῇ ἀσπύμαχῃ, ἢ ἀντιπᾶν, Πέρσας φησὶ ἔχοντας θανάσιμον φυτόν, εἰς Αἰγύπτου πᾶσι, αἷς ἐκ τούτου πολλοὶ μελλόντων ἀναισθητοῦσθαι. Πάλᾳ δὲ ἀσπύμαχῃ οὖσαν εἰς τὸν ἰσθμὸν μεταβάλλειν, πᾶσι οὖτοι φυτόν καρπὸν γλυκύον, εἶθ' ἰσθμῷ τυθ.* Sciendum Sositratem in commentario de reptilibus ac serpentibus testari, perseam quam rhodacinam vocant (confundit perseam & persicam, vide cap. 5. lib. 3.) ex Aethiopia in Aegyptum translata fuisse. Rholus autem Democriteus de his quae ἀντιπᾶν & ἀσπύμαχῃ dicuntur. Persas ait, lethalem quam habent arborem, in Aegyptum misisse; ut per eam, quam plurimi perirent; sed utilem, contrario eventu, illis profuisse, fructumque utilem dulcissimum, ut hodie videre est. Galenus libr. 2. *κατὰ τὸ πᾶσι καὶ φασὶν ἐν Πέρσῃ εἶναι φυτόν ἔχον τὸ δένδρον τοῦ*

ποῦ. καὶ ἡ τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἐν ἀφλαδῶν ἐπαρχίᾳ. Dicunturque apud Persas læthalem esse, apud Ægyptios autem innocuum existere. Diodorus Siculus ex Æthiopia in Ægyptum translatum scribit, quando Cambyfes secundus Persarum Monarcha regnaret. Lib. 1. Biblioth. & τούτων αἱ μὲν ὀνομαζομένην περσικῶν, καρπὸν δὲ ἀφορῶν ἔχουσι τῆ γλοκίτην, μετὰ νεχρήντην ἐξ Αἰθιοπίας κατὰ Περσῶν ἔφυτο καὶ ὄν καὶ ἐξ Καμβύσιος ἐκράτησεν ἰκέσιν τῶν τιπῶν. Perseæ quæ nominantur extimian habent dulcedinem. (loquitur de Ægypto) propagata fuit hæc planta ex Æthiopia à Persis, quo tempore Cambyfes loca illa in potestate habuit Quæri solet, utrum perseæ sit belenion, cujus sit mentio apud auctorem librorum à Plantis falsò Aristoteli attributorum, βελίνιον ἢ τὸ ἀληθινὸν αἰθιοπικόν. τὸ γὰρ ἰσχυρὸν ἐστὶ τῆ περσίδι, μετὰ φουτυροῦν ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἐν Παλαιστίνῃ γίνεται βελίνιον. Belenium verò, quod perniciosum, est in Perside natum. in Ægyptum ἔ Palestine transplatum sit edendo. Certè eadem omnino videtur arbor. sed si illa sit, quam Gal. Lib. De Theriaca ad Pisonem describit, diversa omnino planta erit. Vide cap. 15. lib. 9. ubi plura de belenio dicuntur. βελίνιον δὲ τῶν βελῶν à telò nomen accepisse videtur; quod ejus succo tela tingebantur, ac læthalia reddebantur. quod de perseæ nemo tradit. Fructum hujus læthalem satis apertè docet Galenus Lib. 2. de aliment. facult. ubi ait, ὅτι δὲ καὶ τούτῳ τὸ φυτὸν ἐν Αἰγυπτίᾳ τῶν μεγάλων ὄν καὶ αὐτὸ δένδρον ἰσχυρὸν ἢ τὸν καρπὸν αὐτὸν μετὰ τῆς οὐσίας ἐπαρκεῖν ἐν Περσείᾳ, ὡς αἰετῶν τῶν φιδῶν. ἐν Αἰγύπτῳ ἢ καμυδίνῃ, ἰδιώματι τῆ γλοκίτην καὶ περσικῶν ἰδιώματι ἀπίου τε ἐ μολοῖς, ἂν καὶ καὶ τὸ μίγανθον ἐστὶ. Vidi ἔν τῃ hanc plantam in Alexandria, quæ ἔν ἰψῃ magna arbor existit. Narrant autem quidam, fructum ejus adeo vitiosum ac perniciosum in Persis esse, ut in cibo acceptus interficiat, Contrarium de belenio narrat Galenus. in Ægyptum verò translatum, commestibile factum esse, ut qui eodem modo velut pyra ἔ mala edatur, quorum etiam magnitudinem habet. Vides fructum, non succum arboris læthalem. Plinium perficæ, perficæque historiam confundere supra notavimus, ideoque quæ dixi non repetam.

Τῆ μὲν αἰσθησέ, &c. Arborem hanc aspectu, inquit, magnam & pulchram, pyro proximam, folio, flore, ramo, totaque figura. Plinius lib. 13. cap. 9. Ægyptus ἔ Persicam (scribo perseam) arborem sui generis habet, similem pyro, folia retinentem. Plutarch. Lib. de Iside ἔ Ofiride linguæ comparat: τῶν δὲ ἐν Αἰγύπτῳ φυτῶν μέγιστον τῆ γλοκίτην καὶ λήγουσιν τῶν περσῶν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ ἢ τὸ φύλλον ἴσους. De stirpibus Ægyptiis maximè consecratam Deæ ajunt perseam. quod ejus fructus cordis, folium linguæ speciem refert. Pyri folium non ineptè cum lingua comparari potest. Idem ergo Plutarchus & Theophrastus de folio tradunt.

Καρπὸν δὲ πολὺν φέρον, ἔ πᾶσαν ὥραν, &c. Plin. loco citato. Fertilitas assidua ei, subnascente crastino fructu. maturitas Etesiarum afflatu. καὶ πᾶσαν ὥραν πεπαισῆ. Vertit crastino subnascente fructu. Quis credet singulis diebus novum generari & perfici fructum? Hoc tamen videtur velle Plinius. πᾶσαν ὥραν cum inquit, Theophrastus πάντες καιροί, omne tempus, intelligit. Vult Theophrastus omni anni tempore, vere, æstate autumno hyeme fructus ferre perseam. Addit enim περιλαμβάνει γὰρ ὁ εἶδος τὸ ἐνοικονοῦν fructus anniculum semper deprehendit. Et hoc πᾶσαν ὥραν significat. Hesychius ὡραν. τὸ ἔαρ, ἢ ἡρῶν, ἢ μορφή. ὡραν καιροί. Theophrasti, ut dixi, sententia est, omni anni tempore vernali, autumnali, hyberno, æstivo fructum maturum, & immaturum ostendere. Plinius verò ὡραν putavit vocem Latinam, ideo non de tempore anni, sed diei hora vertit. Quod cum videret experientia, & veritati contrarium esse, & impossibile, de diebus saltem accepit, & crastinum fructum subnasci scripsit, qui omnibus diebus novus generaretur. Melius hunc locum interpretatus est lib. 15. cap. 13. circa finem, ubi ait. Semper autem folia habet, ἔ roma, subnascentibus aliis.

Πίπτει δὲ κατὰ τοὺς ἰσησῆς. Plinius maturitas etesiarum afflatu. Gaza, maturitas annivarsiorum afflatu conficietur. Videndum uter rectius vertat Gaza an Plinius. Etesia venti sunt qui certo anni tempore flant. Ex Columella colligitur, Etesias esse ventos qui quotannis in vigore ætatis perflant diebus 30. Sic enim libr. 11. cap. 2. ait. Calendis Augusti etesia (flare incipiunt) pridie non Augusti leo medius exortitur. — 3. Calendarum Septembris (id est trigesimo Augusti mensis die) humeri virginis exoriantur, etesia desinunt flare, ἔ interdum hyemat. Plinius etesias aquilones vocat libr. 2. cap. 47. ubi ait non triginta, ut Columella, sed quadraginta diebus spirare. Ardentissimo autem ætatis tempore exortitur canicula sydus, sole primam partem leonis ingrediente, qui dies 15. an-

te Augustas calend. est. Hujus exortum diebus octo ferme aquilones antecedunt, quos prodromos appellant. post biduum autem exortus, iidem aquilones constanter perflant diebus quadraginta, quos etesias vocant. Circa canis ortum flare hunc ventum etiam Aristoteles docet, sed quandiu, non scribit lib. 2. meteorologic. cap. 5. ubi ait, ὅτι ἰσησῆς πῆνοισι μὲν τῶν πῆσι, ἐ κινεῖς ἰσησῆσι καὶ οὐτε τῆ καὶ οὐτε τῆ σῆσι μέγιστον ὁ ἡλιος, ἔπ ὅτι πῆσι καὶ πῆσι μὲν ἡμέρας πῆνοισι πῆσι ἢ ἰσησῆς πῆνοισι. Etesia autem flant post versiones (æstivales) ἔ canis ortum, ἔ neque tunc quando maximè prope fuerit sol, neque quando longè ἔ die quidem flant, noctu cessant. Idem eodem Capite docet ventum hunc Borealem, five Aquilonarem, cum ait ἀπορροῖσι δὲ πῆσι δὲ πῆσι μὲν γίνονται οὐς καλοῦσιν ἰσησῆς, μετὰ πῆσι ἡμερῶν τῶν πῆσι. dubitans quidam propter quid Boreæ quidem sunt contrarii, quos vocamus etesias, post æstivales versiones. Hæc si vera, quomodo καρπὸν καὶ πᾶσαν ὥραν πεπαισῆ, omni anni tempore fructum perficit? & circa etesias maturum reddit? Videntur hæc contraria. Vult Theophrastus omni quidem anni tempore maturum ostendere fructum, sed optimè & perfectè concoctum, quando flant etesia. Quæ sequuntur, hanc esse Theophrasti mentem satis exprimunt.

Ἐστὶ μίγανθον ἡλικὸν ἀπίον, &c. Galenus fructum non tantum magnitudine pyri, malicæ tradit, sed eundem obtinere addit saporem. In fructu hoc nasci phalangia cranocolapta tradit Dioscorides καρπὸν φέρον ἰδιώματι, οὐσίμωρον, ἔφ ἔ τῆ λήγουσιν κακοῦσιν κατὰ φάλαγγα, ἀλοκίτην δὲ ἐν Θηβαίᾳ. Fructum ferens cibo idoneum, stomacho utilis: in quo phalangia cranocolapta nomine reperiuntur, præsertim verò in Thebaide. Nicandri Scholiastes in Theriaca non in fructu, sed folio reperi tradit. πῆσι οὐκ φησὶ τὸ ζῶον τῆ φηλαγγῆ ὁμοίος ἐστὶν ὁ κακοῦσιν κατὰ φάλαγγα κακοῦσιν καλοῦσιν, ὅς ἐστὶ τῶν φύλων τῆς ἀλοκίτης τρέφεται. Animalculo huic phalangia similis est cranocolaptes, quæ ἔ cephalocroustes vocatur, quæ in foliis perseæ nutritur. Videntur hoc habere ex Nicandro, qui in Theriacis

Τὸ ἴκελ ἔ περσῆ ἔ ἰσποτρεφεται πετῆλοισι.

Huic non dissimilis in perseæ foliis educatur.

Quomodo vocetur animal illud quod in foliis nutritur perficæ, non tradit Poëta. Interpres cranocolapten vocari dicit; quam Dioscorides in fructu gigni scribit. In Fructu nasci, mirum non videtur. Quippe dulcis admōdum, ut ex Theophrasto Galeno, Strabone, Diodoro Siculo constat; quorum verba supra citavi. Superest, examinemus quid Plinius de fructu perficæ scribat. Pomum, inquit, longius pyro, inclusum amygdalæ putamine ἔ corio, colore herbido: sed ubi nux illi huic pomum, differens brevitate ac mollitie: ἔ quamvis blandiatu prædulcis suavitas, innocuum. Plurimos commisit errores paucis in hisci verbis. Pomum, inquit, longius pyro. Theophrastus pyri magnitudine ait, figura oblongum. An scripsit Plinius pomum oblongius, pyro parè Quod sequitur absurdum admodum, & præter veritatem. Inclusum amygdalæ putamine ἔ corio, &c. Theophrastus perficæ fructum ἀμυγδαλωδῆ scribit, quod figura constet longiore, ad instar amygdalæ. Vox ἀμυγδαλωδῆ formam & figurā amygdalæ denotat. Sic ἡλικῶδης qui vel quæ facci refert figurā, πῆσι περσῆς in modum platani, κισσῶδης, qui vel quæ hederæ forma est, σικκῶδης qui vel quæ ficui similis, & sexceta alia. Malè ergo Plinius corio & putamine amygdalæ tradit perficæ fructū. Ex Theoph. satis probari potest turpiter Plinium errasse. ἔχει δὲ οὐτὸς κέρου ὡσπερ τὸ κερκῆμελον. Si fructus perficæ, ut tradit Theophrastus, habet ad instar pruni lignum intus, non habet lignum foris, sed carnem. Prunus carnem foris habet, quæ manditur, intus lignum vel os. Sic enim τὸ κέρου in perfcis exponit Dioscorides Nicand. σκληρὸν δὲ πῆσι κέρου. Dioscorides interpretatur πῆσι δὲ τῶν περσῶν. Vide cap. 5. lib. 3. Ita etiam κέρου ἀπορροῖσι Theoph. est τὸ δένδρον, quod ignoravit Plinius, eique errandi occasionem præbuit, dum τὸ κέρου pro vera accipit nuce. Non igitur corio & putamine amygdalæ perficæ fructus. Quod si Theophrastus, ἀμυγδαλωδῆ vel ἀμυγδαλωδῆ dixisset, melius & rectius amygdalæ corio & putamine inclusum vertisset. Sic Nicander πῆσι ἀμυγδαλωδῆ dixit, quod corio tegantur amygdalino. Colore, inquit, herbido. Sic etiam Theophrastus. Hoc si verum; quomodo, ut infra cap. 13. lib. 15. scribit, myxiis rubentibus similis est perficæ fructus? De immaturo fructu hoc loco agere Theophrastum videtur, quem virere, maturum vero rubescere dicit. τὸν δὲ ἀπῶν, inquit, ἀμύπησιν ἀφαιρῶσιν καὶ ἀποτῆσιν. ἔστ δὲ τὸ μίγανθον ἡλικὸν ἀπίον — πῆσι δὲ, reliquum pomum immaturlus præcarnunt ἔ condunt.

Est autem magnitudine pyri — colore vero herbido. Pergit Plinius. Sed ubi nux illi, huic pomum, differens brevitate ac mollitie. Corruptus codex. In utroque Salmaticensi, ut scribit Pintianus, scriptum est. Sed ubi nux illi, huic prunum, differens &c. Scribe ex Theophrasto, sed ubi nux illi, huic prunum differens. Amygdalæ putamine, & corio inclusum persea fructum inquit. Sed quod in amygdala nux est, hoc in persea prunum esse, differens tantum brevitate & mollitie à vero pruno. Hæc Plinii mens, qua nihil ineptius excogitari potest. Hinc. lib. 15. cap. 28. prunum, vel nucem interiorem, quæ in persea fructu amygdalæ putamine & corio tecta est baccam vocat: cum tamen persea fructus baccis annumerari non possit, nisi quis velit prunorum, persicorumque omne genus baccas vocare, quod fecit ipse Plinius. Sed verba ipsa Plinii audiamus. *Alia baccis, quarum intus lignum, & extra caro, ut olivis, cerasis. Aliquorum intus bacca, foris lignum, ut in his quæ in Ægypto diximus gigni. Quæ baccis natura, eadem & pomis.* Perseam intelligit Plinius, ut doctiores fatentur omnes. Sed, ut jam probavi, foris lignum non habet persea, sed carnem: intus verò os instar persicæ. Quod cum viderent Doctissimi viri, baccæ voce, ad significandum nucleum abuti Plinium tradiderunt. cum carnem baccarum exteriorem intelligat. Hæc enim Plinii est sententia. Caro quæ in aliis baccis foris est, eadem caro, id est, bacca, in persea intus est, baccamque appellat, quod prunum *ἡνίκου* Theophrasti. Existimavit enim Græcum auctorem scribere persea arboris pomum amygdalæ putamine & corio cooperiri; intus autè eidem esse pruni carnem. Hoc enim verbis citatis docere videtur; aliorum baccas intus esse, hoc est ipsa pruna, quæ baccæ sunt. Non quod pruna ad baccarum classem referre velit: verum idèò prunum, quod in fructu persea inclusum latet, baccam vocavit, quod Theophrastum dicere imaginatus est, pruno id esse brevius, molliusque, cum Theophrastus os intus habere tradat instar pruni, sed brevius & mollius. Corrupta etiam verba Plinii. Scribe ex antiquo codice. *Alia baccis, quarum intus lignum, & extra caro, ut olivis, cerasis. Sed aliquarum intus bacca, foris lignum.* id est, aliquarum baccarum, non pomorum. Antiqui codicis lectio confirmatur verbis Plinii, quæ sequuntur: *Quæ baccis natura, eadem & pomis.* Quibus verbis significat, aliis pomis extra carnem, foris lignum: aliis verò intus lignum foris carnem esse. Eandem naturam vult habere baccas. *Aliquarum, inquit, intus lignum, foris caro, ut olivis, cerasis: Aliquarum intus bacca foris lignum, ut persea.* Quod falsum ex iis quæ diximus constat. Satis apertè Theophrastus persea fructu intus os habere tradit, osi vel ligno pruni non dissimile; sed tamen brevius esse & mollius quam pruni lignum. Persea hæc arbor dicta videtur, quod persicæ similem fructum ostendat. Persicum enim malum os intus habet, carnem, quæ manditur, foris. Colore quoque herbido inquit esse Theophrastus, & facie amygdalæ. Quod non malè ad vulgaris persicæ fructum referri potest. qui & cordis, ut notat Plutarchus, figuram, ut pingi solet, non ineptè refert.

Ὀδδὴ δ' ἰεροῦ, &c. Hinc Plin. lib. 15. cap. 13. *Nam persicæ arbores serò, & cum difficultate transiere, ut quæ in Rhodo nihil ferant, quod primum ab Ægypto earum fuerat hospitium. Falsum est, venenata cum cruciatu in Persis gigni, & pœnarum causa à regibus translata in Ægyptum, terra mitigata. Id enim de persea diligentiores tradunt, quæ in totum alia est, myxis rubentibus similis, nec extra Orientem nasci voluit. Eam quoque eruditiores negaverunt ex Perside propter supplicia translata, sed à Perseo Memphisatam. Et ob id Alexandrum illa coronari victores ibi instituisse, in honorem avi sui. Hunc locum examinavi lib. 3. cap. 5. sed qui illi eruditiores, qui negant ex perside propter supplicia translata persea? Theophrastus ex antiquis, qui extant, medicis fabellæ hujus mentionem nullam facit, ac fructum ejus innocuum tradit. Sed nec reliqui fabellæ fidem adhibuisse videntur: Omnes enim addunt *φαοὶ, λιγροὶ* vel simile quid. Ad locum Plinii illud addendum in MSS. legi *Ἐὸς ἰδ' Alexandrum coronam victoria sibi instituisse in honorem avi sui.* Quæ lectio non minus quam vulgata arridet.*

Ἐξοὶ δ' ἑξόλων. Plinius, *Materies bonitate, firmitudine, nigritia quoque nihil differens à loto. Simulachra ex ea factiva vere, non eadem gratia, quam fideli materia, ut ex arbore quam balanon appellavimus, &c.* Malè locus hic inter punctus est. Scribe, *nigritia quoque nihil differens à loto. Simulachra ex ea factiva vere.* (Hæc ad persea pertinent, quæ sequuntur ad balanon.) *Non eadem gratia,*

quanquam fideli materia, est arbor quam balanon appellamus; persea nomine, Diligentissimus & Botanicorum facile princeps dum viveret, Carolus Clusius, arborem quandam lib. 1. cap. 2. (cujus ramum foliis, floribusque onustum in horto hyemali ipsius Clusii reperi) his verbis describit. *Valde rara etiam est hæc arbor, cujus ramum expressum damus (eundem mihi servo) Nam solo Valentino regno unicam arborem vidi, monasterio Divæ Virginis, cui cognomen de Iesu, primo ab urbe Valentina lapide, ex America, ut ferebatur, eò delatam. Hæc porro arbor pyro similis est, in latum diffusa perpetuoque virente coma, ramulis ex viridi pallescentibus. Folia illi lauri latifolia, superna parte virentia, inferna cinerei coloris, firma, nervis aliquot per obliquum discurrentibus, odore quidem & sapore commendata, cum adstrictione tamen linguam mordicantia. Flos lauri ferè copiosus, racematim compactus, pallidus, sex foliis constans. Fructus pro initio pruno similis, deinde successu temporis pyri in modum oblongus, nigro colore, jucundoque sapore: nucleum obsis effigie continet, gustu castanea, aut dulcis amygdalæ haud ab simili. Vere florentem conspexi, autumno maturum fructum ferè intellexi à Claris viro Domino Ioanne Placa Medico & Professore Valentino, qui mihi illam, quo nunc dixi loco, monstrabat, incolis quæ mamæ dici asseverabat. tamen, qui nobis Americam descripserunt Hispani, aliam ab hac diversam arborem hoc nomine designant. sed multis post annis, ab eruditissimo viro Simon de Tovar Medico Hispanensi, qui similem arborem, in cultissimo suo horto, cum aliis exoticis stirpibus alit, non mauca, sed aguacate vocari edocuit sum. An verò hæc arbor veterum persea sit, nec ne, dispiciendum est. Post hæc quæ Theophrastus, Plinius, & cæteri de persea habent, in mediū adfert. Inde concludit his verbis. *In eo omnes conveniunt, ut persea perpetuam comam attribuant, oblongum fructum, inclusum amygdalæ putamine & corio (solus Plinius hoc tradit, & quidem, ut jam ostendi, præter veritatem. Sic Doctissimos ac diligentissimos Botanicos, quandoque fallit Plinius) hæc quam exhibeo arbor perpetua quidem est coma, folio autem & flore magis laurum refert, quam pyrum. fructu etiam oblongo est, sed qui myxis (qualem illi Plinius loco jam adducto tribuit) aut oblongis prunis similior sit, quam amygdalis, & colore, ut Placa referebat, nigro, non herbido, (obtat præterea, ut hoc addam, quod non omni anni tempore fructu maturum ostendit.) Itaque ut verum fatear, tamen nonnullis cum persea à Theophrasto descripta notis, hæc nostra conveniat: mihi tamen aptius quadrare videtur ei, quam Plinius Libro jam memorato (lib. 13. cap. 9. & lib. 15. cap. 13.) aut quam Plutarchus in Ægypto nasci, testatur Isidi gratissimam, quod fructum ferat figuræ cordis amulum, folium lingue, s. d. aliorum id relinquo iudicio: nobis sententiam nostram in medium protulisse satis est. Non possum satis mirari, quosdam, persea historiam negligentius perpendentes, non esse veritas ad hanc nostram fructus cui suo pulvino nudati iconem in suis commentariis pro persea fructu adicere, fructus sanè planè ossei, qui nobis aliquando pro bdelly fructu obrusus fuit: nisi fortè pyri, vel cordis forma, quam utcumque exprimit, eos ut id facerent impulerit. Verum cui integre fructus, etiam per multos annos adservatus, & plane rescicatus, pugno major est, magnumque persicum malum potius emulatur, quam prunum aut pyrum. Ejus historiam Theophrastus lib. 4. hist. cap. 2. Plinius lib. 13. cap. 9. tradunt, paulò post persea descriptionem. Neuter tamen persea fructum pyro similem facit, sed magnitudine æqualem. Doctissimi Clusii sententiam probo quidem, sed in eo tantum ab eo dissentio, quod persea hanc cum Plinii delineatione convenire negem. Nam carne, non putamine, (ut ipse monet Clusius) tegitur. nec Plinii Plutarchique persea à Theophrasti diversam, sed, ut abundè jam probavi, eandem esse puto, veruntamen Plinium contra Græci auctoris mentem, aliquo modo diversam delineationem dedisse, quod vel ex Græcæ linguæ ignorantia profectum est, vel quod libertus locum hunc non satis fideliter legerit, vel, quod Plinius non satis ad verba liberti attenderit.**

Βαλανόν vox latissimè patet apud Græcos, & plura glandium nomina complectitur. *Βαλανόν* enim nomine, fructus omnes indicantur longiores, quemadmodum antiqui Romanorum jurisconsulti glandis nomine, arborum ferè omnium fructus intelligi volunt. Quercus fructus *βάλανος* Græcis, etiam castanæ, palmæ, nucis Ponticæ, aliorumque. Vide cap. de palma quercu, castanea, &c. *Βάλανος* etiam penis pars superior, quæ à Latinis glans vocatur. Pollux *ὡστὴρ βάλανος τὴν ἑκφυλοῦσάντων.* Unde est jocus Martialis. *Passas glande nasci.* Habet & alias significationes hæc

hæc vox, sed quæ nihil ad medicum usum, nisi fortè quod Plinius libr. 32. cap. ult. animalia aquatilia, ex testaceorum genere, quæ olfactu carent, βαλάνου vocet. βάλανος, de qua hoc capite agit Theophrastus, ad differentiam aliarum, Αιγυπτία dicitur, & à Dioscoride βαλάνου μυροφυκῆς nomine describitur, quod in pretiosis unguentis infimum non habeat locum. Ætio aliisque infimæ Græciæ Medicis μυροβάλανος dicitur. Ætius lib. 1. βάλανος μυροφυκῆς τὸ μυροβάλανον ὀνομάζουσι. Apud Galenum mentio μυροβάλανου fit, ut libr. 13. cap. 15. de Method. mend. quo loco μυροβάλανου πύσμα addi præcipit medicamentis ad phlegmonem hepatis. Et lib. 11. cap. 16. ejusdem libri, ad scirrhus commendat, μυροβάλανου λεπυρὰ κινερούμενα ἢ σισυράρια, myrobalani corticem casum & refectum. Meminit Dioscorides μυροβάλανου, lib. 1. cap. de palmis. Vide cap. 8. lib. 2. hist. μυροβάλανος idem quod βάλανος μυροφυκῆς. Notus Martialis verficulus.

Myrobalanon.

Quod nec Virgilius nec carmine dixit Homerus,
Hoc ex unguento constat & ex balano.

A Tralliano, supra cap. de palma, cum in myrobalani nomen incidere, probavi, vocari φοινικεβάλανον. Ibidem pluribus probavi, antiquum Tralliani interpretem, à multis malè reprehendi. Non repetà quæ dixi, illud addam, Rosinum Panopolitanum capite φοινικεβάλανον & λευκίμου Ελίεγού λέγει, Accipe corticem Phœnicobalani ab Arabibus helileg dicta. Serapioni halileg, vel helileg myrobalanus. Omne genus myrobalanorum Scaliger filius docet in Doctiff. ad Garciam notis, vocari halilegi. Flavum myrobalanum, φοινικεβάλανον vocare viderur, quod hæc palmæ fructum aliquo modo mentiri videatur, alioquin, ut non semel dixi, in prunorum classem referri debent vulgares myrobalani.

Φάλανος δὲ αὐτῆς, &c. Theophrastus myrto simile folium tradit. Plinius ἡλιοπεραίου legisse videtur lib. 12. cap. 21. myrobalanum Trogodytis, & Thebaidi, & Arabiæ, quæ Iudæam ab Ægypto determinat, commune est, nascens unguento, ut ipso nomine apparet. Quo etiam indicatur, & glandem esse arboris, heliotropio, quam dicemus inter herbas, simili folio. Dioscorides lib. 4. cap. 160. arborem glandis unguentariæ, tamarisco similem scribit βάλανος μυροφυκῆς καρπὸς ἐστὶ δένδρου μυρική ἐκείνης. Glans unguentaria fructus est arboris myricæ similis. Dioscoridis lectio ex Oribasio probatur, qui sua quam fidelissimè ex Dioscoride exscripsit. Verisimile admodum, apud Theophrastum restituendum μυρική. Facilis unius alteriusve literæ lapsus; In re tamen dubia nihil asserere audeo, incognita mihi glandis hujus arbor, & ab iis qui in Ægypto praxin exercuerunt, nondum delineata, fortè ab iis non reperta.

Ἐστὶ τὸ δένδρον. Plinius lib. 12. cap. 9. Non eadem gratia quam fideli materia ut ex arbore quæ balanon appellavimus, magna ex parte contorta. Navalis itaque tantum est. ἀπαθὴς vertit fidelis. propriè illæsa. Nescio quid moverit viros Doctiff. quod ἀπαθὴς in ἀπαθὴς, quod facilè leditur, mutarint. Fidelem materiam Plinius vocat, quæ non facile cariem sentit, illæsaque diu manet, & hoc ἀπαθὴς, Helychius. ἀπαθὴς ἀνάγκητος ἀβλαβὴς ἀπρωτος. σκληροῦ. Hæc arbor quamquam incorrupta, fidelique materie constat; non tamen habet eandem, quam persea, grâtiâ, quod contorta sit. Legendum ergo non σκῆ ἀφύης, sed σκῆ ὀρθοφύης vel, ὀρθοφύης, vel, quod etiam non displicet, quippe levi admodum constat mutatione, σκῆ ὀφύης δὲ. Et sic legendum non tantum ex Plinio, qui hanc lectionem sequitur, sed ex ipso probatur Theophrasto. Sequitur enim, ἀλλὰ πικροκαυμίνου. ὀφύης φυτὸν, Arbor virescens, & copiosè succrescens, germinans & coalescens. Maximè arridet ὀρθοφύης. Sic enim sensus legendum postulat.

Τὸ κερπὸν δὲ τῆς κελύφου. Ita etiam legit Plinius. Unguentariis autem tantum cortices premunt; medici nucleos dundentes affusa ejus paulatim calida aqua. Plinius corrigunt Doctiff. viri ac legunt. Unguentariis autem exuto cortice premunt, affusa eis paulatim calida aqua. medicî nucleis tustis utuntur. Fefellit, inquit, Plinium, corrupta Theophrasti litera. Τὸ κερπὸν δὲ τῆς κελύφου χρῶνται οἱ μυροφυκῆς κερπῶντες. Ὡς δὲ ἔχει τὸν δὲ κερπὸν αὐτὸ ἀχρεῖον. Pro quibus legunt; τὸ κερπὸν δὲ, σκῆ τῆς κελύφου χρῶνται οἱ μυροφυκῆς κερπῶντες. Ὡς δὲ ἔχει τὸν δὲ κερπὸν αὐτὸ ἀχρεῖον. Unguentariis putamine non utuntur, sed tuso fructu. is enim odor suavitatem retinet, est autem edendo inutilis. Huic correctioni favere videtur Dioscorides οὗ τὸ σπῆτος θλιβόμενον, ὡς τὸ τὸ πικρὰ ἀμύγδαλα, ἔχουσι ὑγρὸν, ἢ εἰς τὸ πολυτελὲ μύ-

φῆ ἀντ' ἰλαίου χρῶνται. Cujus nucleus amygdalarum amara-
tum more tusus, pressusque liquorem reddit, quo in pretiosa unguenta pro oleo utuntur. Non desunt contra viri etiam Doctiffimi, qui Dioscoridis codicem maculatum contendunt, ac ex Theophrasto Plinioque legunt, ἔστι σπῆτος θλιβόμενον ὡς τὸ πικρὰ &c. Huic sententiæ refragatur Oribasius & Galenus. Oribasius quod vulgatam sequatur lectionem. Galenus libr. 6. simpl. βάλανος μυροφυκῆς, κερμίζεται ἢ σκῆ τῆς βαρβαρῶν, χρῶνται δὲ οἱ μυροφυκῆς τῆς σπῆτος αὐτῆς χρυσοῦ, ἡμεῖς τῷ δένδρον ὄντι. Balanus myrsifca. adfertur ex barbarica regione, utuntur unguentariis carnis ejus succo, qui facilitate calidus est. Nec eorum probamus opinionem, qui Theophrasti codicem corruptio scribunt. Vulgata lectio ipsius Theoph. testimonio probatur, qui lib. de odoribus sic ferè scribit de oleo ex amygdalis amaris. φασὶ δὲ εἰς τὸ ἀουδαία τὸν μύρον ἀχρεῖται, ὡς τὸ πικρὸν βαλάνου. ἢ τὸ πικρὸν δὲ κελύφου αὐτῶν ὄσσμα, εἰς τὸ ἰλαίου ἰμβυβάδουμα, ἐπὶ ἢ τὸ τῶν πικρῶν. Vertunt. Ajunt & nobilibus unguentis idoneum esse, ut & balaninum. nam & hoc glandium putamina in ipsum conjecta odorata reddit, quando & amygdalis amaris expressum idem facit. Quæ, ut rectè monet Rob. Constantinus, Theophrasti non est mens. Verte. Ferunt & unguentis pretiosis accommodu esse, ut etiam balaninum. illud odoratum redditur à putaminibus in oleum injectis: idem putamina amygdalæ præstant. Ergo nec Theophrasti nec Dioscoridis corruptus codex: An ergo Theophrastus & Dioscorides pugnantia scribunt? Nec illud dicere convenit. Dioscoridis hæc est sententia. Quod interius est in glande unguentaria, tundi, & oleum ex eo exprimi, ut ex amygdalis amaris, hinc oleum è glande Ægyptia, ut & ex amygdalis. Utroque enim in pretiosissimis unguentis præparandis, veteres, non odoris gratia, sed olei loco, ad fuscipiendos odores, utebantur. Prætereà etiâ, ut vitaretur rancor. Alia autem Theophrasti est sententia. Hic vult, non ex putamine & cortice extrahi oleum, sed illud putamen & corticem myrobalani à myrepis tusum pressumve in oleum conjici ad unguenta spissanda, vel ad odorem iis conciliandum, quia, ὡς δὲ πικρὸν ἔχει odoratum quid habet. Idem de palma cortice tradit Theoph. Lib. de odoribus, ἰμβυβάδουμα ἢ τὸ ἰλαίου ἰμβυβάδουμα σπῆτος ἐκείνης. Ita locum hunc legendu cap. de palma diximus. Balani ergo putamina odoris conciliandi, vel potius bonitatis, ut Constantinus monet, gratia addebantur. Nam ad finem Lib. de odor. ait, τὸ δὲ βαλάνου τῆς Αἰγυπτίας μύρον, αὐτὸ τὸ σκῆ ἀχρεῖον ἀναπνεῖ. μισθὸν δὲ ποιεῖ τὰ ἰλαία βελτίονα, Glandis autem Ægyptia unguentum non sanè nimium odoris effrat. Admixta tamen aliorum addit bonitati. Eodem libro oleum balaninum minimè omnium pingue scribit. χρῶνται δὲ μάλιστα τὸ σκῆ τῆς βαλάνου τῆς Αἰγυπτίας καὶ Συρίας. ἡκίστα δὲ λιπαρῶν. Utuntur autem frequentissimè oleo è glande Ægyptia, ac Syriaca. minimè enim omnium pingue est.

Τὸ δὲ κερπὸν, &c. Frustra corrigunt ὁ δὲ καρπὸς ἰδίον ἀχρεῖος est edendo inutilis: quæ non est sententia Theophrasti, sed, ut rectè monet Constantinus, ineptus est ad odorem unguentis conciliandum suavem. Corrigunt alii, ὁ δὲ καρπὸς σπῆτος αὐτὸ ἀχρεῖος, fructus ipse ad id inutilis est. Nempe εἰς τὸν τῶν μύρων δυνάμιν ad unguenta suavitè imbueda. Horum lectioni nolim adversari.

Ἐστὶ ἢ τὸ μύρον, &c. Scribe cum doctiff. Constantino τὸ μύρον, non, ut vulgo legitur, τὸ μύρον. Infernum etiam nucleum capparî similem credo, integrum verò fructum nuci Ponticæ, ut Dioscorides tradit. ὁμοίως τὸ λευκίμου πικρὰ κερπῶν. Sed non impediam si quis utrumque fructum describere contendat cortice suo munitum. Fructus enim capparî & nucis Ponticæ æqualis ferè magnitudine; nec forma dissimilis. Mesues fructum balani majoris avellanæ magnitudine esse ait, minoris verò ciceris instar. Vide infra verba Mesues.

Τῶ τῆς κερπῶν. Theophrastus tantum formam, magnitudinemque fructus describit, & quantum ex eodem colligi potest, natale solum balani Ægyptiæ ait esse Ægyptum, cum tamen in aliis plurimis etiam proveniat regionibus. Galenus ex Barbaria adferri refert. Dioscorides in Ægypto, Æthiopia, Arabiaque nasci ait, & quæ optima glans sit docet; quod etiam facit Plinius. Dioscorides, γινῶνται δὲ ἐν Αἰθιοπία καὶ Αἰγύπτῳ & Ἀραβίᾳ ἢ ἐν τῇ καὶ Ἰουδαίᾳ Πίτρα. διαφέρει ἢ αὐτῆς ἢ νία ἢ πηλῆς, λυκίτη & ἐν τῆς. Nascitur in Æthiopia, Ægypto, Arabia, & Petra oppido secus Iudæam. Præfertur recens, plena, candida, quæque facilè cortice spoliatur. Contra Mesues recenti balano vetustâ præfert, præfertur à Dioscoride recens, quod plus humoris, quam antiqua reddat. Vetusta Mesuæ præbatur, quod minus humiditatis excrementitiæ habeat, adeoque ventriculum minus subvertat. Cæterum Plinius

pro regionum, in quibus glans hæc provenit, varietate, varios ipsius colores agnoscit. Optimam autem non simpliciter candidam, inquit, sed quæ circa oppidum Petræam nascitur, cortice nigro, nucleo candido. De varietate glandium hæc tradit. *Fructus magnitudine avellanæ nucis*, (an Theophrastus, quem sequi solet Plinius, scripsit *ἡ ἀπὸ τῆς πετρῆας κερύου*, non, ut editur, *καππῆας*): videant Doctiores, ita quidem legit Plinius, eadem comparatione utitur Dioscorides. *Ex his in Arabia nascens Syriaca appellatur, & est candida. contra in Thebaidæ nigra, præfertur illa bonitate olei quod exprimitur: sed copia Thebaica, inter hæc Troglodytica vilissima est. Sunt qui Æthiopicam iis præferant, glandem nigram ac pinguem, nucleoque gracili, sed liquore, qui exprimitur, odoratiori* (hoc vitium esse rectè monet Dalecampius, profusus enim odoris expertem esse oportet liquorem eum. Theoph. Lib. de odor. ubi de oleis ad unguenta odorata aptis agit, *ἔλαιον δὲ οὐδὲ ποῦτον, οὐκ ἰσχυρὸν. ἀποδίδεται γὰρ, vulgò ἀηδέστατον*. male igitur oleum tale accommodatissimum, ut odoris penitus expers) nascentem in campestribus. *Ægyptiam pinguiorem esse, & crassiori cortice rubentem: & quamvis in palustribus nascatur brevioris siccioremque: E diverso Arabicum viridem ac tenuiorem; & quoniam sit montosa spissiorum. Longè autem optimam Petræam, ex quo diximus oppido, nigro cortice, nucleo candido. Duo, ut dixi, genera Mesues novit: Ben, inquit, duorum generum, majus est nucis avellanæ magnitudine, triangulare, minus verò cicervi simile. Vtrique inest oleosa medulla, lenis, & alba; Præstat majus quod noxa vacat, minus siquidem noxium est. Præfertur in majori genere, quod putamine sit albo, levi, tenui, nucleò fragili, albo, oleosòque, vetustum recenti melius. (Contrarium Dioscorides fortè vetustum melius quod oleosæ plus habeat substantiæ. Sic nuces, amygdalæ &c. antiquas magis oleosas, quam recentes observare licet. Recentes enim excrementitio humido abundant, non pingui substantia) in minori autem præcellit, in cinereo albicans, fragilis pariter & pinguis.*

Glandis unguentarii nomine describunt filiquam quandam Lobelius & Pona, adversariorum auctores. His ferè verbis, *Effigies triquetra sed rotunda & glandis æmula, huic nomen generis aptavit: oleum verò quod pressu remittit myrepsicæ, sive unguentariæ, nomenclaturam à cæteris distinxit: jam diu Dioscoridi non minùs notæ, quam nostræ ætati, tamen non ejus filiqua; ut qui palmulas vocatas libro primo phœnicobalano confert. Vnde nomen ben Arabiæ videntur detorsisse, quod illi nuculam hanc unguentariam interpretantur.* (certè quod Mesues *ben*, vocat, nihil aliud quam unguentaria glans; ut ex iis quæ dixi apparet, & præterea eo argumento probatur, quod utrumque ventriculum subvertere scribit, visceraque perturbare. Sed quod Serapio, qui etiam Arabs, *beben* nomine describit, longè quid aliud est. *Jeudez*, inquit cap. 113. id est, *beben*; Aben Mesuæ. *species ejus sunt duæ, scilicet rubei & albi, & sunt ambæ venæ in magnitudine radicis pastinacæ parvæ, quarum quedam sunt tortuosæ: deferuntur ab Armenia, odor ejus est bonus, & est in eis viscositas quedam, & ambæ species sunt calidæ & humidæ, & augmentum sa-*

femen exhaurit enim, & extenuat corpus. *Behen Myrepsos & Actuario Hermodactylus vocatur. Myrepsos antidor. 38. μπερσπι, ροῦμπι πὲ ἐπιλεξήδριμα οἶμαι ἑρμωδάκτυλα μακροί.* Hæc valde sunt corrupta. Scribe *πῖν* vel *πῆρι* ἄλ-
πῖ καὶ ροῦμπι, πὲ λεξήδριμα. οἶμαι ἑρμωδάκτυλα μακροί. *Behen alba & rubea, quæ nimirum hermodactyli longi dicuntur.* Apud Charitonem *πῆρι* legitur, ideo *πῖν* vel *πῆρι* legendum dixi. Charito in compositione magnæ Tripheræ καὶ πῆρι μελοῦν καὶ ἑρμῶν, *behen adde rubrum albumque.* Hæc obiter addere visum fuit. De hermodactylo alibi agam. (Behen ergo Mesues & Myrepsi diversū) officinis & suffutoribus tum ad valetudinem tum ad voluptatē, oleum dat pressu, ut nullo odore jucundum, sic nullo rancore aut fœtore veterascens, nullam labem aut formem chirotheis aut vestibus illinens, ac quamlibet odoris fragrantiam illibatam & vegetam tueri, omnium oleorum unum aptissimum, non secus ac sesaminum, aut amygdalinum premi solitum: Est namque in filiqua, quam nullus veterum aut recentiorum literis mandavit, admodum elegantem, palmum longa, carinula biberi conflata, tereti rotunda, gracili, binisque oculis ventriosa: nempe ima mediæque sui parte, qua protuberat, glandem singulam singulo claudens; summa verò acuto stylo, quo rostri instar, vel rhododendri vel periplocæ repentis, acutum mucronem protendit; intus subrufo colore, foris pullo cinereoque, & secundum longitudinem stris rugis que exarata: coriacea tota, flexilis & corticosa insipida, subadstringens & sicca. Hæc dono data primum Præceptorum Zoudeletio fuit. Deinde Adversariorum auctoribus, qualem exhibemus. Hanc non memini me vidisse filiquam: unguentariam esse glandem dubito, quippe, ut quidam scribunt, insipida, subadstringens & sicca est. Veteres unguentariam glandem, calidam & amaram, cum adstrictione quadam scribunt. Gal. lib. 6. simpl. *καὶ εἰ μπερσπι τὸ τῆς σαρκὸς αὐτῆς χυλὸν, ἡρεμῶ τῶν δυνάμει ὄντι. τὸ δὲ ὑπερλοπιον δὲ πῆρι μεμα τὸ γὰρ δὲ, καὶ οὐκ ἔστιν, ἰπποκράτους μὲ ἔχει τὸ πῆρι πρὸς τὴν αἰσθητικὴν μίμνησιν ὅτι πῆρι τὸ φῶς αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ τοῦτο ἰσχυρὸν κλύει αἷμα καὶ τμητικὸν ἔσθλακτικὸν καὶ πηλητικὸν ἔχει τὸ εὐεργιστικὸν, ὅτε ἔσθλακτικὸν, &c.* Utuntur unguentarii carnis ejus succo, qui calidus est. reliquæ autem unde expressus est succus, terrestres scilicet & duræ, vincentem habent qualitatem amaræ. Sed & admixta est quedam adstrictio. Proinde extergentem simul, & incidentem, contrahentemque & stipantem effectum possidet. itaque ad janthos, &c. Mesuæ si credimus, major glans calcit initio ordinis tertii, siccat secundo, humiditatem habet excrementosam & acrem, qua ventriculum subvertit, nauseam excitat, viscera conturbat. Græci, ut cap. de palma ostendit, vomitum movere, visceribusque inimicam esse scribunt. Parvum glandem ad omnia efficaciorum idem tradit, molestè purgare, vires dejicere, sudorem frigidum movere. Quas utrum notas habeat glans à Lobelio delineata, me fugit. Ex iis, quæ supra capite de palma dixi, constare arbitror, fructus quos vulgo myrobalanos vocant, non esse myrobalanos quorum mentio fit apud Galenum, Ætium, Trallianum. idque quia myrobalanos, ut supra abundè probavi, vomitus excitat, ventroque inimica est. contra vulgaris myrobalanus ventriculum roborat, nec vi vomitoria prædita. Illud inquirendum, an vulgaris myrobalanus, cujus mentio fit apud Auctorem Lib. de plant. lib. 1. cap. 8. *τὸν μπερσπιαν ἀνὰ δὲ δένδρον, ἐν τῇ ἀρχῇ, ὅταν φουώσῃ, ὡς καρπὸς εἰσι γλυκύς. κρινῶς δὲ εἰσι γροφῶν, καὶ ἐν τῇ κρῆσσι αὐτῶν πικροί. αἰτῆ δὲ ἐστὶν, ὅτι τὸ δένδρον αὐτῶν ἐστὶν ἀργεῖον ὅτι κλάδους.* Myrobalanorum verò arborum fructus cum initio apparuerint, dulces sunt: verum communi naturæ acerbi, & concretionem amaræ causa verò est, quod arbor ipsorum raras habet ramos. Credat Aristoteles, vel quisquis Libri est auctor. Ficus constat materie rara ac spongiosa. arundo saccharifera rarissima, vitem fivideas, lignum satis rarum habere deprehendes. attamen dulce saccharū, suavis uva, gratus ficus fructus. Non intelligit auctor hic vulgatam myrobalanum, quæ in prunorum, neutiquam glandium, aut palmulorum classem referri debet, sed *βάλανον μπερσπιαν* glandem unguentariam. Vulgaris myrobalanus vel nullam vel exiguam admodum amaritudinem habet, difficulter saltem percipitur. Contra in myrobalano cujus apud Aristotelem fit mentio, amaritudo satis evidens & manifesta. Fructibus his myrobalani nomen dedere Græci barbari, quod similitudinem quandam, cum glande unguentaria illis habere viderentur, aptius non videntur potuisse invenire nomen. Falluntur qui ab Interpretibus Avicennæ & Serapionis, myrobalani nomen, fructibus his impositum, scribunt. Græca vox est, Græcum nomen. In errore etiam versantur, qui à Tralliano fructus hos phœnico-balani nomine descriptos putant.

Glans unguentaria Lobel.

ciunt in spermate. Hanc virtutem non habet glans unguentaria, nec hac facultate pollet balanus, μπερσπιαν, semen minuit potius, quam auget. Imo certum est minuire

putant. Phœnicobalanus Tralliani, ut ex iis, quæ cap. 8. libr. 2. ubi de palma egi, in medium attuli, videre licet, vomendi facultate prædita est. Dixi insuper, ipsum Trallianum alibi docere, phœnicobalanum nihil aliud quam myrobalanum vel βαλανον μυροβαλανω esse. Sic enim Libr. & cap. 8. circa finem φοινικεόβαλανον ἢ δὲ ἐμυροβαλανον ὀνομαζουσι, ἢ μὴ δὲ ὀνομαζουσι πίνη) αὐτὴν ἐμύτην ἀναβάλλει). Phœnicobalanus, quam Ἐμυροβαλανω appellant, nisi ex posca bibatur mox evomitur. Myrobalanus vulgaris five cum posca, five sine posca bibatur, non evomitur, verum vomitum compescit, alvumque blandè movet. Avicenna, ut refert Garcias, ab horto myrobalanos delegi vocat, pro qua voce, ut idem ait, apud Serapionem corruptè *balilig* legitur. Garciam quidam notant, ac halilegi myrobalanos vulgares vocari scribunt: Iudicium penes Arabicæ linguæ peritos esto. Myrobalanorum quinque reperiuntur genera; quorum nomina hoc versiculo continentur barbaro.

*Myrobalanorum species sunt quinque bonorum,
Citrinus, bebulus, bellericus, emblicus, Indus.*

Myrobalanum tam Græci quam Latini auctores antiquiores fœminino genere proferunt, cum δὲ πὶ τῆς βαλανω fœminini generis nomine vox hæc, conflata fit; postero-

res verò, & barbari, Grammaticis præceptis non satis instructi, bonosque auctores neque observantes, neque morantes, ad hunc usque diem masculinum genus myrobalani vocabulo tribuunt. Quinque, ut dixi, myrobalanorum genera, quæ à Charitione his ferè verbis recensentur, ἔσονται μυροβαλανον, χιλιεξί, κηθουλι, βελιλιξί, καὶ ἐμβλιξί. Quæ voces, ut sunt barbaræ, sic barbarum etiam μυροβαλανον neutro genere proferre, ut Græci barbari solent. Crediderunt è recentibus botanicis aliqui, antiquiores dixisse quinque hæc myrobalanorum genera in una eademque reperiri arbore. Maluerunt alii tria in una eademque nasci arbore; ex quib. Inda seu nigra, cujus acerbus immaturus, & adhuc adolescens fructus est, ideoque nullum in se nucleum habere, sed quoddam cavitatis rudimentum, fecuturum nucleum excipiens; relicta in arbore sua inda, quo ad increseat, & maturescere incipiat, in eam quam citrinam nominant, evadit. Chebula appellata myrobalanus fit, cum citrina ad consummatam magnitudinem pervenerit. Utramque opinioem falsam, fictamque docet Garcias. Quinque, inquit, sunt diversa arborum genera, Ἐμυροβαλανω quod magis miseris, in regionibus sexaginta aut centum leucis inter se distantibus nascuntur. Myrobalanus Inda five nigra Indiæ incolis, ut refert idem Garcias, *reramiale* dicitur. recentioribus Græcis barbaris *μύλανον*, *μυροβαλανον*, in neutro, enim ut dixi, genere proferunt.

Folium glandis unguentariæ.

Neophytus *μυροβαλανω* πὶ λευκόδρα, ἔσονται, μύλανω, χιλιεξί, κηθουλι. Postremum illud condonandū Grammatico. Turbith inter myrobalanorum genera recensere, est radicem centaurei, petroselinii, & similium, inter poma numerare. Myrobalanus Indica Charitioni *χιλιεξί* dicitur. Myrepsō passim *ινδου* dicitur *reramiale*, five myrobalanum Indicum. Garcias folia habere salicis similia tradit. Fructus incertæ est magnitudinis. alius enim unciam, alius sesquunciam longitudine excedit. Exterius colorem habet è viridi fuscum & pallentem, qui tamen non nisi in absterfo & loto apparet: Nam cum plurimus adferatur, & sibi invicem confricatur & atteritur, detritoque fuscō pulvere, in nigrum colorem convertitur. Forma constat olivæ, utrumque turbinata. Carnem habet solidam, firmam, compactam, gravem, dum confringitur splendentem, colore nigram, aut fuscam. Sapore est ad-

Glans unguentaria Myrobalanus.

stringente, aliquantulum subdulci, tenui, salivam provocante. qua de causa sitim arcet, orisque habitum commendat. ficcatus inodorus est, vel saltem exiguum spirat. Huic myrobalani generi optimo Mesues has quinque tribuit proprietates; vult esse nigrum & contractū, substantia constare densa, crassum, grave, ossisque carere. Ex Indicis myrobalanis elige neque minimam, neque maximam, sed mediocrem, unciam longitudine paulò breviorē, aut ad summum uncialem, pondere triobolarem densam, solidam, intus nigerrimam & splendentem; foris in citrino & fusco colore, si abluatur, virescentem, minus rugosam, nulloque aut admodum exili & compresso cavitatis rudimento inanem. Altera myrobalanus Græcis barbaris *ἐμύτην*, Myrepsō passim *μύλανον* dicitur. Vulgo apud Indos *avare* vacatur, à Medicis verò ut refert Garcias, *aretiqui* appellatus; forbi, ut idem docet Garcias, profert

profert folia. Fructus longitudine sesquiunciali interdum est, crassitudine media & tumente parte digitali, utrimque in acutum definente; inæqualis est, quinque enim anguli per longitudinem transeunt; rugosus est, tenui cortice præditus, dura, solida, compacta carne, & semine constans. Cortex colorem habet citrinum, sive flavum; caro ex citrino ad rufum vergit. Intus semen habet album, angulosum, lignosum, valde durum, scabrum, rugosum, figura oblongum, corni semine triplo, interdum quadruplo majus, intus oblongum, album, utrimque mucronatum, nucleum tenui, pallidum; cuticula rectam concludens, pineo nucleó forma gustusque non dissimilem. caro sapore Iudæ respondet. Huic etiam Myrobalani generi quinque has adscribit Mesues notas. *In colore, inquit, ut sint citrini multæ citrinitatis declinatibus ad viriditatem, ut sint in pondere graves & densi, & in contractis suis inveniantur sicut gummositas, & ut sint crassi, & ut cortex eorum sit spissus, densus, complectens ossa parva.* Myrobalanos elige majores, quæ maximè flavæ sive citrinæ sunt, minimè autem rugosæ, solidæ, crassæ, densæ, & dum franguntur splendente subruffaque carne, minorique semine prægnantes, pondere drachmas duas & scrupulum æquantes. Chebula Avicennæ *Chebuli* dicitur, ab urbe Indiæ kebul vel kabul. Charitoni, Græcisque recentioribus *κίβουλι*. Indis *aretea* appellatur. Folia hujus persicæ similia; fructus figura, carne, semine & nucleó citrinæ myrobalano respondet; nisi quod sit major, molliori, crassiore, ac minus fragili carne constans, colore tam foris, quam intus niger, gustu citrinæ aut Indæ myrobalano simili. *Laudaverunt, inquit Mesues, chebulos in quatuor proprietatibus; ut sint crassi, & quanto crassiores tanto meliores, & sint subnigri declinantes ad rubedinem, & sint graves in pondere, citæ subversionis in aqua, & sint habentes spissitudinem corticum suorum.* Myrobalanus, quæ barbaris bellericus vocatur; Græcis recentioribus *βελιλιζ*, & *βελιλιζ* vocatur. Zosimus capite *αβελιλιζ* *ομοίως κικαδαριμίου, δασί τὸν στίβον, ἢ τὸν φλοιὸν μόνον.* Indi *gorim* vel *guti* vocant. Arbore huic, ut Garcias docet, folia laurina, sed pallidiora, & subcinericia: fructus rotundus, aut modicè oblongus, superficie est fusca, & æquali, in longitudine ut plurimum quinque angulis distinctus, magnitudinem habet majoris gallæ, pondere quatuor aut quinque scrupulos interdum æquans, non raro superans, tenui carne & magnò duròque semine constans, chebuli semine multò majori, drachmæ pondus levante, & intus oblongum, acuminatum, & avellanæ propemodum æqualem nucleum concludente. Saporem caro ejus habet, reliquis myrobalanis similem, sed substantiam illis rariorem. *Præstantiores sunt, inquit Mesues, crasse, & spissæ, ponderosæ, densòque cortice præditæ, solidiorique carne constantes.* Myrobalanus, barbaris emblicus vocata, Græcis-barbaris *εμβλιζ* dicitur. *εμπλιζ* Actuario de compos. medicam. & lib. 1. de method. meden. c. 8. *τῆς αὐτῆς δὲ καὶ ὡδωπλησίως διναμίας τὸν ἐμπλιζ τὴν βαρβαρὴν φωνὴν καλοῦσιν, καὶ τὴν εμπλιζ, eandem & consimilem facultatem obtinet quod empelitæ, barbara voce appellatur, & quod empelitæ vocatur.* Rosimus *Αμβλιζ* capite citato nominat. καὶ Αμβλιζ ὁμοίως κικαδαριμίου ἢ δὲ ἀμβλιζ, in quod *εμπλιζ*, vel *εμπλιζ*; Ita enim apud Myrpesum passim dicitur, vel *εμπλιζ* ut Antidoto 24. Notat doctiss. Salmas. in Lexico Iatrico *χισόν* vocari *μυροβάλανον* *καὶ λίζον* *τὰ λεγόμενα κισόν, μέλανα, καὶ ἑσθὴ καὶ χισόν* *τὰ ἐμπλιζ λίζοντι, myrobalana generali nomine vulgo vocantur, nigra, flava, scissa, quæ & empelitæ dicuntur.* *Σχισόν*, quod pulvinatis divisionib. scissa est hæc myrobalanus, ab Indis *Amuale* appellatur, foliis est minutum incisifis, palmā longis, fructus magnitudine bellirico cedit; nonnunquam integer defertur, sed in fragmina divisus, ac dilapsus. Caro enim ejus sex in lōgitudine habet commissuras; quibus cum maturuit dehiscens, in totidem partes dilabitur, quæ singulæ adhuc in binas partes digitis findi queunt, crassitudinē mediocri, habitu contracto, & aliquantulum rugoso, colore cinereo aut fusco. Totus fructus sub commissuris singulas cavitates habet, quarum vestigia in fragmentis apparent. Semen in medio lignosum, durum, paulò minus quam rotundum; colore subruffum, æquale, minimè rugosum, parvæ rotundæque avellanæ æquale, sex angulis & commissuris compactile, & in toridæ partes secundum longitudinem fissile, quibus singuli insunt nucleï, figura oblonga & triquetri, ligneo, tenui durò; cortice recti, intus medulla constans. Saporem caro ejus indæ aut chetulæ similem habet. *Meliores, inquit Mesues, ex eis sunt habentes frustra crassa & densa & gravia, & qui minus crescit in ossibus, & plus in carne, rari quoque; non habeat spiritum, elige etiā minus rugis contractos.*

Cum jam sub prælio esset Theoph. ac liber hic imprimeretur quartus, fortè incidi in hortū Farmesianū, libris, apprimè doctū, auctore Tobia Aldino Cresenate, in quo balani myrepfi iconē, quam appingere curavi, inveni. Ipsi plantæ descriptionē luculenter idem Aldinus tradidit, cujus verba subijcere placuit. Nucleis, inquit, quam Græci *βαλανος μυρεψικου*, seu Balanum Myrepficam, Latini glandem Unguentariam dicunt, Plinius verò Myrobalanum; id est, odoratam Glandem, Arabes scriptores Ben, seu granum Almesus, Hispani Avellanam Indicam, Romani Bend, nunc plantam in Farmesiano hortu vivere demonstraturi sumus. Ex centenis Glandis unguentariæ usualis, & vulgaris apud nostros Myropolas fructibus, qui satis recentes mihi videbantur Illustriss. & Reverendiss. D. D. meo in maxima copia ablatis, quos experiundi gratia terræ commiseram, unica tantum enata est planta anno 1618. quæ in hunc usque perdurat annum: cujus fructus quamvis nostris Myropolis & unguentariis ac plebi sint noti & vulgares; planta tamen ignota est & huc usque à nemine ex nostris Botanicis in Italia visa, neque exulta, quod sciam, ullibi in Europa: immo facies, & figura admodum dubia & controversa est inter simplicium scriptores. Ob id ejus ad vivum pictam Iconem & exactam historiam rei Herbariæ studiosis non ingraturam futuram spero. Quamvis enim Veronenis Ponomontem Baldum peregrinans novellæ arboris pictam figuram à Creta à Bello transmissam viderit, & in lucem ediderit; quia tamen recens, juvenis, ac novella admodum planta pingitur & diversa ab adultiore, & quod magis est, sine ullis notis, ideo nos alacriter historiam, atque Iconem nostram proponemus. Primo anno exorta planta quatuor, vel quinque à radice furculos emisit, quos uno tantum relicto Ioannes horti custos admodum diligens abstulit. Relictus furculus octo vel decem tantum folia emisit ramosa, quibus inerant alia folia Heliotropii foliis similia, ut etiam apud Ponom spectantur, rotundiora quam myrto, nec acuminata, sed subalbida. Adventante hyeme foliola primò deciderunt omnia, & remanere folia ramosa, quæ etiam tota simul postea cecidere. Tandem remansit medius cauliculus semipalmi altitudine, qui deinde hyeme periit. Secundo anno à radice germinavit, & in palmi altitudinem caulis unicus excrevit. Hyeme tamen cecidere eodem modo primò foliola, deinde ramosa folia, postremò etiam cauliculus periit. Hoc tandem anno 1622. in humanam crevit altitudinem, & spero fore ut caulis vivat hac hyeme, Robustus enim ac lignosus videtur. A radice unicus est stolo undique foliis inordinatè ortis septus. Primo autem aspectu plantæ visam diceret esse Genistam: sed præcipuè Autumnò. Decidentibus enim foliis, remanent folia ramosa, ob id quadam Genistæ facie. Quæ quidem folia videntur esse rami ipsius arbusculæ. Et multi fuere apud nos qui induci nequirent, ut crederent totam illam tenuium virgarum, veluti paucorum congeriem (sursum enim spectant) esse unicum folium; sed totum istius plantæ folium tale est. A parte qua cauli hæret in longitudinē virgulam habet lentam flexibilem, rotundam ac tenuissimam veluti parvum juncum, vel Genistæ ramum, sed dimidio tenuiorem, quæ cubitū superat; & in summo magis tenuis, & acuminata fit. Ab hac prodeunt alati rami, seu aliæ tenues virgæ similes, palmo longiores, valde inter se distantes; binæ tamen semper, & ordinatæ quatuor vel quinque; pro latere, quæ pariter desinunt in capillaceam tenuitatem. Hoc totum ramosum est foliū. At ramusculis his plurima insunt foliola mirti forma, sed non acuminata, nec dura, nec Heliotropico dissimilia, raris geniculis orta; sed binario semper numero, magnitudine inæqualia, atque etiam forma. Quò enim magis foliola ad ramusculorū summitates accedūt, eo minora fiunt: ita ut tandem oblonga admodum, & tenuia sint. Poligoni vulgaris magnitudine, & figura. At mirti folia à Poligoni foliis certè valdè distant: talia tamen spectatur foliola. Tandem ista foliola ita minorantur in ultimis foliis, quæ nimirū Decembri mense oriuntur, ut spectare tantum sit virgosa folia sine ullis foliolis, & ita Decembri mense, genistæ assimulantur. Plantæ namque novellæ frondes sine foliolis prodeunt; vetustiora autē folia quibus decidere foliola ipsa ramosa tantum apparent. Diu multumque disputavimus cum nostro horti custode, & aliis Botanicis qui ramosum folium, non folium, sed verum plantæ ramum esse volebant. Quibus me primo opposuisti, Theoph. verbis lib. 3. de hist. plant. cap. 3. ubi de Sambuco

sambuco loquitur, quam folia habere dixit, lauro æmula: Deinde subito defluit id totum simul, & hinc unum folium totum esse ratione putaveris. Pariter enim nos unum folium dicemus totam illam virgofam congeriem foliolis ornatam. Quamvis enim foliola primò per se decidant, ob quod videri possent distincta. tamen deinde etiam cadit totum simul folium ramofum. Quod si verè ramus esset, non decideret ex se. In nulla siquidem planta ramuli ex se cadunt, sed sola folia. Secundò folia ista ramofa omnia inter se sunt similia & superiora sunt majora inferioribus: at verò rami inter se differre solent, & inferiores ac antiquiores esse solent semper copiosiores ac majores. Tertio ab exortu nascitur. Nam hoc ramofum folium totum simul & semel formatum à planta oritur, primò rubens, inde virefcens, deinde nihil. Priori formæ non additur, nisi magnitudo, quod crefcit; five nullum aliud germen edit, ut solent alii rami, inde foliosa paulatim gignuntur, sed cum totis ramofis. Ergo non verus ramus, sed folium unicum. Quarto virgularum summitates in capillaceam tenuitatem defcunt, & cacumina clarè demonstrant ultrò non posse germen produci genuinorum ramorum more: statim enim summitates tenuiffimæ læduntur, & pereunt. Non ergo ramus, sed folium. Radix crassa est, Napi quodammodo similitudine, ab extra nigra, paucis radiculis. Flores & recentis fructus notas aliàs dabimus, si planta produxerit, nec non si vitam plantæ & nobis omnipotens Deus prorogare dignabitur. Hactenus nostræ veræ plantæ historiam enarravimus; nunc libet Antiquiorum de Glante unguentaria dicta recensere & libere. *Circa natale solum*, scribit Dioscorides; nascitur in Aethiopia, Aegypto Arabia, & Petraeæsecus Iudæam Theoph. libr. 4. cap. 2. Sunt in Aegypto arbores, ut Glans, & alia quedam, quæ peregrinari omnino nequeunt. Plinius verò libr. 12. cap. 21. Myrobalanum Trogloditidum, & Thebaidi & Arabia, quod Iudæam ab Aegypto distinguit, commune est. Deinde ostendit differentias inter Arabicum seu Syriacum, seu ex Petra oppido, & Trogloditicum, seu Aethiopicum, & Thebaicum, seu Aegyptiacum. Quæ si vera sunt, mirari subit, quomodo nunc Balani arbor in Aegypto esse desierit. Nam diligentissimus plantarum Aegyptiarum observator P. Alpinus in Aegypto nec arbores, nec fructus apparet observasse, cum de Ben, seu balano hac nihil scripserit. Fortè ut deperdita Balanus, ita aliæ exortæ, ut cassia purgatrix, Tamarindi, Bobbabi nunc in Aegypto copiosæ, Dioscoridi verò, qui in Aegypto vixit, ignotæ. Sed Petrus Bellonius suarum observati. lib. 2. cap. 61. propè montem Synai se vidisse testatur. *Rupe deinde conscensa* (inquit) *Balani myrsicæ arbores inter saxa provenientes conspeximus Betulae magnitudine; similibusque ramis; caudice etiam candido, ut procul intuentes Betulam esse existimarem.* Pharagon incolæ, ejus fructus diligenter legunt, & ex illis multum olei exprimunt. *Vt autem istam arborem observarem, occasionem nobis præbuit ejus semen cum suis siliquis erizonis ab incolæ Arabe in acervum congestum apud pagum.* Sed fortè Bellonius non vidit plantæ folia perfecta, sed ramofa tantum. Nam betulæ folia, nec nostræ, nec antiquorum Mirobalanus habet. Virgosa autem & flexilis est Betula, corbium sportis apta atque scopis, & fortè non dissimilis facie balano ob virgulas plurimas dum decidere foliola. Monardes autem cap. 47. scribit; in insula S. Dominici quoddam genus avellanæ reperiri, quod se Indi familiariter purgant, & esse Ben magnum vulgi. Quod etiam firmat Cesalpinus de plantis libr. 2. cap. 45. Nostra autem arbor cum sit Ben vulgare, fortè erit avellana purgatrix, & Ben magna ex sententia Monardis. Circa magnitudinem Theophrastus 4. de hist. plant. cap. 2. *Glans* (inquit) *à fructu nomen accepit, illaesa, magnaue. Arbor est, verum non recta, sed contorta; materies valida, & tam ad alia quàm ad navigia percommoda.* Dioscorides verò fructus (ait) est arboris Miricæ similis. Hic Matthiolus & alii dissentire sentientes Dioscoridem & Theophrastum, dubitant, aut in Theophrasti aut Dioscoridis codice mendam subesse; siquidem aut in Theophrasto *μυροβάνης* pro *μυρίκης*, aut in Dioscoride *μυρίκης* pro *μυροβάνης* legitur. Nam in utroque auctore facilis, lubricusque esse potuit scriptorum lapsus propter vocabulorum propinquitatem. Sed mihi nulla videtur oppositio: Dioscorides comparat

arborem hanc Miricæ arbori, id est, ejus magnitudini, & formæ, non ejus foliis. Nam materies valida dicitur & contorta, ut Tamarici. Sic Ericam Miricæ similem dixit, intelligens quod sit arbor fructifera eodem modo. Sæpe enim Dioscorides arborem formam uni comparat, alteri verò folia. *Phalerida* (inquit) *arbor est ligustrini magnitudine, foliis olea: & Sicomorus arbor est magna fico similis, foliis mori, &c.* Sed quæso cum scribit, *Arbutus arbor est cotonea malo non dissimilis*, ubi est similitudo? in fructu, in foliis? Nequaquam; in sola arboris figura, & magnitudine. Sic igitur glandis unguentariæ arbor Tamarisco magnitudine, & figura, non foliis assimilabitur. Ita Bellonius magnitudinem, & ramos Betulæ tribuit non folia. De foliis alia quæstio est. Nam dissidere videntur auctores. Plinius libr. 12. cap. 21. *Indicatur & glandem esse arboris Heliotropio, quam dicemus inter herbas, simili folio.* Theophrastus verò: *Folium ei simile atque mirto oblongius tamen.* Ego qui modo in manu mea veram, vivamque habeo plantam, quam nec Theophrastus, nec Plinius viderunt, non miror diversis assimilari plantis ab auctoribus, & quandoque ineptè. In hac tamen planta ab antiquis dicta similitudo spectari, non in toto folio, sed in foliolis debet. Heliotropio quidem Dioscorides folium ferè rotundum est, mirto verò oblongius. At ex Theophrasti Balani folium etiam oblongius mirto. Unde dissimilius à rotundo Heliotropii. Nos denique diximus folium adesse peligoni. Quæ igitur diversitas & dissensio est ista? Respondeo nullum adesse absurdum: ramofarum enim frondium priora, ac rotundiora sunt, Heliotropii æmula; posteriora paulatim numerantur, & oblongiora mirto fiunt; ultima denique ipsissima peligoni folia videntur. Nulla igitur dissensio inter antiquos. Sed inter recentiores posset adesse aliqua difficultas. Nam Ovidius in hist. Ind. libr. 10. cap. 4. agens de Indorum Avellana purgatrice, scribit, non excrefcere altitudinem duorum hominum & foliis adesse canabis. Ego quidem crederem hunc æquivocasse, & quamvis Avellanam purgatricem suam esse Ben dixerit, apud quosdam Medicos esse forte Ricinum, non Ben verum. Et de hujus usu plura refert legenda. Doctorissimus Cesalpinus Balani folio Heliotropii censuit fortè esse Castaneas, Equinas dictas ob folia Pentaphilli majora, Ricini magnitudine. Sed per Heliotropium Cesalpinus intellexit Ricinum; Plinius verò herbam Heliotropium voluit. Lilac Matthioli non esse Glandis unguentariæ plantam, satis cuique notum; cum Romæ sit frequentissima planta, ob flores gratos. Dicitur vulgo Siringa cerulea, figura Arboris Ben, quam exhibet A. Marinus in Museo, quam dixit recepisse à P. Antonio Michelio, sine descriptione est. Unde nihil dici potest. Videtur tamen aliquomodo cum nostra convenire, sed à pictore malè fuisse depictam, Horum fructuum usus in Medicina nullus apud nos est, quamvis antiqui purgare per utramque partem tradiderint, & Indis in usu sit ut refert Monardes, Sed affirmare equidem non auzim, an Ricinum voluerit. Nimis enim vehementia sunt: Oleum autem expressum tum eo quod vetustate rancorem non sentiat communiter unguentariis est in usu, tum etiam quia sine odore, facile alienos suscipit, odorem autem oleo tribuunt nostri Mirobolæ, ut Mesues docet de rosaceo conficiendo.

Τὸ δὲ καλούμενον κρυκίφορον, ἐστὶν ὁμοίον τῷ φοίνικι. Corruptus Theoph. codex. Plin. libr. 3. cap. 9. *At è diverso cucii in magno honore palmae similis.* Malè in antiquis codicibus legitur, *at è diverso cinnus in magno honore.* Scribe apud Theophrastum, *τὸ δὲ καλούμενον κούκι διάφορον, ὁμοίον ἐστὶ τῷ φοίνικι, quod cucii vocatur, magno in honore est, palmae similis* Supra τὸ διάφορον, *excellens, pretiosum, præstans, significare* notavi. Vide infra cap. de cinnamomo costò ab hoc κούκι, auctori Periplus maris rubri. *κρούκινα φύλλα γλάσσης,* inquit, *δὲ Ἀραβικῆ γῆραςται, καὶ ἀπειρώμασι φύλλον κρούκιων, utuntur Arabica lingua, & subligaculo è foliis cuciniis.* Frustra corrigunt *φύλλον κρούκιων.* Supra cap. de palma κούκι, & κούκι arbores diversas, probavi, & à maximo Grammatico utramque confundi.

Διαφέρει δὲ &c. Plinius, *Differt quod in brachia ramorum spargitur &c.* Differt à palma, non à balano, ut quidam volunt. Ex Theoph. verbis satis liquet, hæc de differentia inter palmam & cucii intelligi debere. Scribe apud eundem, *δὲ γῆραςται.* Ita legendū sensus, ipse postulat. Quomodo enim *eis ἀραβικῆ γῆραςται*, si à palma differt, quæ *μονοφύλις καὶ ἀπὸ οὐδὲ*

Ἦσονται ἢ τῆς Φλοιοῦ καὶ τῆς Φοίνικος...
Hæc contaminata, & depravata. In Ald. & Bas. scrip-
tum est, Ἦσονται ἢ τῆς Φλοιοῦ, καὶ τῆς Φοίνικος...
Scribe. Folio sicut etiam palmae, ad uensilium nexu-
utuntur. Scripsit Doctiff. vir ad oram, ἀντὶ φλοιοῦ legen-
dum φύλλων, quod non intellexit librarius, qui utramque
vocem in textum recepit, ac codicem depravatum, magis
corruptum reddidit. Legendum quo dixi modo, ex Plin-
io probatur. Quando, inquit, Ἔς ejus foliis utuntur ad
textilia. πλεγμαίων κρυκίαν meminit Strabo lib. 17. ἢ τῆς
κρυκίας ἢ πλεγμαίου Ἀιγυπτιακή ἐστὶ φύλλον πρὸς ὅμοια τοῖς σχοινοῖς
ἢ φοινικίοις. Item cucina texta Ægyptiaca ἐστὶ στίρπε quadam
conficitur. junceis ἔσ palmaceis similia. In MS. cod.
legitur ineptissimè καὶ τῆς κρυκίας. Corrigunt ἢ τῆς κρυκίας; id-
que quia ita Hesychius, καὶ τῆς ἐκ Ἀιθιοπίας φοινικίων εἶδος, καὶ τῆς
πλεγμαίαν ἐκ τῶν φύλλων ἑστὶ δένδρου σκίου, φερμουός. Supra
cap. de palmis Hesych. duas arbores confundere κρυκί &
κρυκία dixi. καὶ ἔσ Ἔθιοπικα ἀρβὸρ palmifera. Vide cap. 8. lib.
2. κρυκί, ex qua textilia fiunt, Ægyptia arbor, ut hoc cap.
docet Theophrastus.

Καρπὸν δὲ ἴδιον, &c. Plinius. Pomo magnitudo, quæ ma-
nium impleat, color fulvus, commendabilis succo ex austero
dulci. ἰπιζωπὸν, fulvum vertit. rectius subfulvum, vel, ad
fulvum vergens, dixisset. ζαυγὸς proprie color flavus, lute-
us. Botanicis non raro ruffus, ut cap. de nardo, aliisq;
locis abundè probatur. Ruffus, fulvũsque colores vicini.
Legit quoque Plinius, χρυλὸν δὲ σκίου αὐστέρου γλυκυῦ, ἐ δὲ
σημοί. Malè in Ald. cod. legitur, ἢ ἠχίμαπι ἐ κρυκί. Nemo
non videt scribendum ἢ χρυλῶν.

Ὁὐκ ἀγνόησον δὲ ἄσπερ ὁ φοινίξ. Plinius aliter legisse vide-
tur. Lignum, inquit, intus grande, firmæque duritiæ, ex
quo velares detornant annulos. In eo nucleus dulcis, dum

recens est; siccatus durefcit ad infinitum, ut mandî non pos-
fit, nisi pluribus diebus maceratus. Fructum intus habere
lignum firmæ duritiæ, non tradit Græcus auctor, sed ar-
boris lignum densum, & carnosum, cæsumque crispum
admodum esse ac durum. Nec Græcus auctor ex ligno
annulos torhari scribit, sed ex nucleo fieri uncos. Lego
enim κρυκίους, non κρυκίους, ut in Ald. & Bas. habetur co-
dice. κρυκίους σρωμάτων stragulorũ unci vel annuli. κρυκίους
ταὺς εἰς τοὺς σρωμάτας τοὺς διαποικίλους, vertit, velares annu-
los. Doctiff. viri pro velares legunt verficolors ex Theo-
phraсто. Utraque lectio admitti potest, sed vulgata veri-
similior. Vox διαποικίλους rectius ad σρωμάτας, meo iudicio,
refertur, quam ad κρυκίους. ut fit sensus, annulos detornari
ex nucleo coucino, quibus in verficoloribus stragulis u-
tuntur. Sequitur, succatus durefcit Hæc aliunde quam
ex Theoph. haufit, apud quem tale nihil legere est.

Καὶ οἶμα δὲ Πέρση. Plinius. Materies crispioris elegantiæ,
ἔσ ob id Persis gratiflima. Imperfectè, ut solet, hunc lo-
cum reddidit Plinius, & partem omisit. Ad quod Persis
gratiflima cucina materies? Debuerat dicere, gratiflima
ad lectorum pedes conficiendos. Falluntur qui couci pu-
tant arborem Indicam, quam vulgo coccon vocant. Fru-
ctus triplo, quaduplo major, quam tradit Theophrastus,
nec rotundus, congestus etiam instar palmæ, neutiquam
discretus. Nec unquam oblitus fuisset describere Theo-
phrastus aquam, quam in se continet suavissimam. μο-
φοῖς ad instar palmæ, nec εἰς διχρῶδι χρίζται. Materie etiam
constat fungosa & ferulacea. Indica denique arbor, quæ
an in Ægypto, ubi cuci frequens dubito, qui Ægyptum
ex recentioribus peragravit, mentionem ejus non fa-
ciunt. Non desunt, qui retulerunt, se nunquam obser-
vasse in Ægypto conon.

Κ Ε Θ . Γ .

C A P . I I I .

De spina, quotquot ejus genera. Item de pruno, & arboris magni-
tudinē circa Memphim.

Ἦ δὲ ἀκαυτὸς, καλεῖται μὲν, διὰ τὸ ἕκαστ' αὐτῶν
Ἦ δὲ δένδρον εἶναι, ἀλλ' ἂν ἔσ εὐρέχης. καὶ γάρ
ὅσσι τῶν βλαστῶν ἢ ὅσσι τῶν φύλλων ἔχει, μεγέθει δὲ
μέγεθ. καὶ γὰρ δωδεκάπηχυς ἔσ αὐτῶν ἐρέσιμ. ὕλη
τέμνεται διττὸν δὲ τὸ γένος αὐτῆς. ἢ μὲν γὰρ εἰσὶ λευ-
κῆ, ἢ δὲ μέλαινα. ἢ ἢ μὲν ἀσπιδήεις τε καὶ ὀσηπί.
ἢ δὲ μέλαινα, ἰχυροτέρη τε καὶ ἄσηπί. διὸ καὶ ἐν
ταῖς ναυπηγίαις χρῶνται πρὸς τὴν ἐγκλίαια αὐτῆ. τὸ
δένδρον δὲ σὺν ἄραν ὄρθοφυές. ὁ δὲ καρπὸς ἔλδο.
κατὰ πρὸ τῶν χειροπόων, ὅς χρῶνται οἱ εὐχόμενοι πρὸς
τὸ δέρματα ἐν τῇ κικιδ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τῆ ὄψει
καλὸν ὡς καὶ σφάνους ποιεῖν ἔσ αὐτῆ. καὶ φαρμα-
κῶδες διὸ καὶ συλλέγουσι οἱ ἰατροί. γίνεται δὲ ἐκ ταύ-
της καὶ τὸ κέρμι. ἢ ῥέξ, ἢ πλεγήσις, καὶ αὐτὸματα
ἄνου χάσις. ἢ ὅταν δὲ κρη, μετὰ τρίτον ἔσ

ὅστος ἀναθεβλάσηκε. πολὺ δὲ τὸ δένδρον εἰσὶ καὶ δρυ-
μὸς μέγας πρὸ τὸν θηβαϊκὸν νόμον. ὅσπερ ἐ δρυς, καὶ
ἢ περσέα ὀκλείη, καὶ ἢ ἐλαία. καὶ γὰρ ἢ ἐλαία πε-
ρὶ τῶν τῶν τὸν ἔσ. τῷ ποταμῷ μὲν σὺν ἀρδεου-
σὶν, πλείω γὰρ ἢ τριλάσια εἰσὶ αἱ ἀπέχει ἢ ναμα-
παιαῖς δὲ ὕδασι. εἰσὶ γὰρ κρηναὶ πολλαί. τὸ δὲ ἔλαιον
οὐδὲν χείρον τῷ ἐνθάδε. ἀλλὰ κακώδεςτρον, διὰ τὸ
πασιὺς τοῖς ἀλλοῖς χρῆσθαι τῆ φύσει. τὸ δὲ ξύλον τῷ
δένδρου καὶ σκληρόν καὶ ὀρθόπλοον τμητόμιμον πλε-
γῶν τῶ λατίνω. ἄλλο δὲ τὸ δένδρον ἢ ἢ κρυκίμηλέα,
μεγα μὲν τῷ μεγέθει καὶ πλε φύσιν τῷ καρπῷ ὅμοιον
τοῖς μεσπίλοις καὶ τὸ μέγεθ. ὀρθόπλοον. ἀλλὰ
ἔχον τὸν πυρῶνα στρογγύλον. ἀρχεται δὲ ἀνθῆν μηνὸς
πυαναβίων. τὸν δὲ καρπὸν πεπαίνει πρὸς ἠλίου
τρωπῶς χειμερινῶς αἰεφυλλὸν δὲ ἐστὶν οἱ δὲ πε-
ρὶ πλε θηβαϊκὰ κρηναῖς, διὰ πλε ἀφθόνια τῷ
δένδρου ζηραῖουσι τὸν καρπὸν. καὶ τὸν πυρῶνα ἔσα-

αὐτῆς.

† κικιδ.

† ὅταν δὲ ἰγο.

πῆ.

† κρηναῖς

Al. Germ.

† κρυκίμη

Al. Germ.

† ἢ κρυκίμη

Al. Germ.

Spina ex eo nomen accepit, quod tota arbor acu-
leis horret, excepto caudice. Nam & super ger-
mina foliaque aculeos gerit: magnitudine ex-
cellit. Materies quippe duodenorum cubitorum.
Tectis idonea cæditur. Ejus duo genera sunt. Quæ-
dam enim candida, quædam nigra: & altera imbe-
cillis, facileque putrescens: nigra autem robustior,
atque incorrupta. Ob id in navium fabrica ad costas
ventrisque compagnes ea utuntur. Erecta non val-
de affurgit. Fructus in siliqua, modo leguminum,
quo incolæ coria perficiunt, vice gallæ. Flos &
pulcher aspectu, ut coronas ex eo facerent: &
medicamentis perutilis, qua de causa colligi à me-
dicis solet. Fit & gummi ex ea. quod manat tum

arbore percussa, tum sponte, sine ulla fissura. cum
autem cæsa fuerit, anno tertio protinus refurgit.
Copia hujus arboris large habetur, & sylva ingens
circa agrum Thebanum est, ubi & robur, &
† perseæ & olea quoque eo loco emigrat: non a-
quis fluvii riguo (distat enim plus, quam trecen-
tis stadiis) sed suis fontibus, qui circa eum tra-
ctum permulti exiliunt. Oleum nihilo deterius hoc
nostrate habetur, nisi quod deterius olet, quoniam
natura fale raro utatur. Materies arboris dura: &
cæsa, colorem celtis utique representat. Alia quæ-
dam arbor prunus habetur, insignis magnitudine,
fructum ferens natura, & magnitudine mespilis
proximum, nisi quod rotundum nucleum habet.
Florere incipit mense † Julio. Fructum † circa
brumam perficit, nec folia dimittit. Qui circa
agrum Thebanum colunt propter arboris copiam,
fructum siccant, lignoque exempto tundunt, † of-
fasque faciunt. Nasctur peculiaris quædam mate-
ria circa Memphim non foliis, vel ramis, vel to-
† circa solstitium hyemale maturum reddit. † in massas globosq; dirigit,
nasctur circa memphim frutex quidam peculiaris qui circa folia ac ramos
ac totam formam reliquarum instar nihil peculiare habet, sed propria qua-
ta forma

gignitur etiam ex ea id quod gummi vocant.

† perseæ plu- rima, ἔσ olea, hæc enim eo loco etiam reperitur. nec aquis fluvii irri- gata nascit- tur. Distat enim plus quam tre- centis sta- diis, ab a- quis manā- tibus. Sunt autem circa illū tractum fotes plures. † Octobri.

οὐδὲ μὲν Ἀλ. ροῦντες, κ' ἔπιουσι κ' ποιῶσι παλάμης ὕλημα δὲ ἰδίον
 πὶ φύεται πρὸς Μίμφιν· ὃ κ' φύλλα καὶ βλαστὸς καὶ
 † δὲ τὸ ἰδίον. τὸ ὄλω μορφῶν ἔχει † οὐ τὸ ἰδίον, ἀλλ' εἰς τὸ συμ-
 † πείρασι
 Γαζ. τ.
 " ἀφωλυσι-
 δρμα codex
 Ger. Theod.
 ἀφωλυσι-
 δρμα.
 † ὅσ' αὖ ἢ
 Const. Ger.
 cod. ὁμοίαι.
 † τὰ ἐπιφω-
 ριστά.
 ροῦντες, κ' ἔπιουσι κ' ποιῶσι παλάμης ὕλημα δὲ ἰδίον
 πὶ φύεται πρὸς Μίμφιν· ὃ κ' φύλλα καὶ βλαστὸς καὶ
 † δὲ τὸ ἰδίον. τὸ ὄλω μορφῶν ἔχει † οὐ τὸ ἰδίον, ἀλλ' εἰς τὸ συμ-
 † πείρασι
 Γαζ. τ.
 " ἀφωλυσι-
 δρμα codex
 Ger. Theod.
 ἀφωλυσι-
 δρμα.
 † ὅσ' αὖ ἢ
 Const. Ger.
 cod. ὁμοίαι.
 † τὰ ἐπιφω-
 ριστά.
 ροῦντες, κ' ἔπιουσι κ' ποιῶσι παλάμης ὕλημα δὲ ἰδίον
 πὶ φύεται πρὸς Μίμφιν· ὃ κ' φύλλα καὶ βλαστὸς καὶ
 † δὲ τὸ ἰδίον. τὸ ὄλω μορφῶν ἔχει † οὐ τὸ ἰδίον, ἀλλ' εἰς τὸ συμ-
 † πείρασι
 Γαζ. τ.
 " ἀφωλυσι-
 δρμα codex
 Ger. Theod.
 ἀφωλυσι-
 δρμα.
 † ὅσ' αὖ ἢ
 Const. Ger.
 cod. ὁμοίαι.
 † τὰ ἐπιφω-
 ριστά.

ta forma proprietatem sortita, sed affectione, qua ^{dam quali-}
 accidit. Quippe facies ejus spinosa, foliumque ^{tate naturæ}
 licibus non ab simile: sed cum ramulos quisquam ^{afficitur.}
 tetigerit, folia quasi † hebetata concidere, tum † arefacta:
 tempore aliquo post reviviscere, rursusque virere
 affirmant. Atque propria quidem ejus regionis,
 tanquam si quis arbores, aut frutices dicat, insi-
 gnia hæc assignantur. Nam de iis, quæ in fluvio,
 atque paludibus extant, postea disseremus, cum
 de reliquis etiam aquatilibus verba faciemus. Om-
 nes autem hujusmodi arbores suis locis magnæ,
 tum longitudine, tum crassitudine affurgunt. Ita-
 que circa Memphim, arborem tanta magnitudi-
 ne esse ferunt, ut tres homines nequeant ejus am-
 plecti caudicem. Cujus etiam materia cæsa com-
 moda operibus est: admodum enim spissa, colo-
 reque celtis arboris est. In Africa vero celtis plu-
 rima, optimaque gignitur, nec non & paliurus:
 quin & quibusdam partibus, ut Nassamonico a-
 gro, & apud Ammonem, ^{" apud alios}
 aliosque existit. In ^{palma exi-}
 Cyrenensi autem cupressus, oleaque optime pro-
 deunt. Oleumque plurimum fit. Sed omnium ma-
 xime peculiare laserpitium est. † Nam id quoque
 copiosum ea regio profert, odoreque suavissi-
 mum. <sup>† etiam suc-
 ci plurimum
 in ea regio-
 ne laserpi-
 tium fert,
 eumq; odore
 suavissimi.</sup>

IULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Hæc α. Correxere optime, ἢ δὲ ἀκρωθ. Theodorus ma-
 lè disjunctit. Eorum namque caput est ultimum, quæ
 sunt proposita supra.
 Πέγες τὰ ἐπιφωρῖα. Theod. ad costas, ventrisque compazines.
 Sic ἔ apud Athenæum in Quinto.
 Πίνεται ἐν ταύτης κ' τὸ κέμι. Theodorus, fit & gumma ex
 ea. Subtilius esset assequutus sic. Gignitur ex ea, etiam
 id, quod gummi vocant. Nam tametsi quævis lachryma
 concreta, gumma est: hujus tamen lachryma peculiari nomi-
 ne in multis medicorum libris sic appellatur: κέμι Plinius
 optime quid sit, docet. Arabicum vocant vulgo, quia ex A-
 lexandria Arabice mercēs convolvuntur. Lege ἁλίωσις: non
 autem ἁλίωσις. Festiva oratio. ἕταν δὲ κρη, κ' τὸ ἔπιον ἔτ' αὐ-
 θὶς ἀνιόλαση. Tempore indefinitio, κρη tempus finitum ἔ
 certum ἀνιόλαση. Quæres: tres ne totos annos sileat, nec
 germinet, an interea germinet? Tertio autem anno reponat
 pristinam magnitudinem: veluti sylvæ nostræ cedua.
 Καὶ ἢ περὶ αὐτῆς. Theodorus omisit, ὡρακῆ. Sicut su-
 pra ἔ malè locutus est. Olea, inquit, eo loco emigrat.
 Verum hoc monuimus alibi.
 Διὰ τὸ ἀσπίωσις ἀλσι χροθ. Pone in codice Theodori, sale:
 ἔ deme sole. Oleum fieri ex oliva sale aspersa, jam pervul-
 gatum est apud autores. Sed quid est, τῆ φύσις? Apud Ægy-
 ptios natura sua rarum esse usum salis, an ob calorem, atque

siccitatem? Nam ipsi sunt sticuli: quare malunt olei tæ-
 dium, quam salis incommodum.
 Ἄλλο δὲ πὶ δὲ ἔπιον ἢ κρη κρη κρη. Cum initium hujus capituli
 ita inscribendum curavimus: De Arboribus Ægyptiis; non
 abscedimus hanc partem à superiore: tametsi non erat inter
 capita proposita. Verum ubi dicebat, ἀκρωθ, βάλαν, κρη
 ἔπερ' ἀπ. His postremis vocibus sane comprehendatur. Ali-
 quid contemplantur super Myrabalanis emblicis, aut ejus-
 modi, cum leges hæc. multa enim conveniunt. Corrige ἀ-
 φωλυσι, non φωλυσι.
 Οὐδὲ μὲν δὲ ἰδίον. Theodorus, Nascitur peculiaris quædam
 materia. Legit igitur, ὕλημα, proba ἔ usitata voce.
 Ὡρακῆ ἀφωλυσιδρμα. Theodorus, hebetata. legit igitur
 ἀπυμδλυσιδρμα. Verum sensus durior: hebetari enim est a-
 cciem amittere, lege ἀφωλυσιδρμα. Obficcata; obrefa-
 cta.
 Narrat pro miraculo apud Memphim arborem fuisse. cu-
 jus ambitus trium hominum complexum expeleverit. In
 Rhetis, ἔ Noricis, ad eum modum plurimas vidimus: ma-
 jores etiam aliquot.
 Ἐπεὶ κρη κρη κρη πολὺ ἢ χροθ φέρει ὄσμου. Mirificum li-
 brarium; qui κρη κρη ὄσμου agnovit. Theodorus omisit: ἔ
 legit, πολὺ: ut sit σίλφιον. Nescio an legam, κρη κρη, unde
 oleum, quod Cyprinum vocat Dioscorides.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Hæc ἀκρωθ. Ea est quæ ab ipso vocatur ἀκρωθ Αἰγυπτία
 lib. 9. cap. 1. Spina Ægyptia Plin. lib. 13. cap. 9. ἔ
 ἀκρωθ, ἔ ipsi, ubi superius ἀκρωθ, non verò κρη, est ἔκωθ
 Dioscoridis, acacia prior quæ adhuc ignota. Altera Cappa-
 doctæ jam multis cognita.
 ἔ αὐτῆς, lego ἔ αὐτῆς. Τὸ κέμι. Additus articulus τὸ
 ἔκωθ ostendit. Et hic insignis locus ad probandum τὸ κέμι
 per autonomasiam positum, gummi acaciæ sive spinæ Ægy-
 ptia significare. Sed ἔ iste clarior apud ipsum Theophrast.
 initio lib. 9. ubi τὸ ἀκρωθ τὸς Αἰγυπτίας. κ' γὰρ αὐτῆ φέρει κέμι.
 Et infra, ὅσα δὲ ἀκρωθ, ταῦτα δὲ ὄσμου, κρη κρη ἢ κέμι, κρη
 τὸ τὸς ἀκρωθ. Galenus autem κέμι definit 7. lib. simpl.
 ἔκωθ in universumque, non εἰδικῶς. Hoc verò acaciæ gum-
 mi lib. 7. τὸ κ' τὸ πρὸς, κέμι ἢ ἔκωθ vocat; quod alii gum-
 mi Arabicum, ἔ Babylonicum, Marcellus Empeiricus gum-
 mi acanthinum, Plin. lib. 13. cap. 11. gummi ex Ægyptia
 spina. Quod pro gummi Arabico in officinis venditur, alia-
 rum arborum miscellaneum gummi.
 Ἐκωθ malè reposuerunt: planè enim legend. ἔκωθ.
 Quomodo maneret sine fissura saltem naturalis? Sic sine scal-
 pello, naturali apertione equis ἔ mulis (ut in quibusdam
 observavi.) Vere ex collo sanguis effluit. ἔκωθ. ele-
 gantissima phrasis, cujus elegantiam Latine imitari studui
 utriusque linguæ exempla in nostris Elegantiarum libris.
 Sic Plin. verit. Sed præcipua utilitas, quod cæsa anno tertio

resurgit. Hoc adnotavi, ne quis politioris linguæ rudior existi-
 maret, ὅσα δὲ ἔκωθ scribendū. Πληθὺν, restituere κρη. Κοκκυρη-
 λία, hæc est prunus Ægyptia Plin. l. 13. c. 10. ejus fructus
 non est ἔκωθ Galeni, qui quorundā Myrobalanus flavus
 sive citrinus. Sed sanè illud 4. Myrobalanorū genus, Emblicos
 vocant. Nota verò quod dicat ἀκρωθ δὲ π, ut mihi inexcusabilis
 hac in parte Plinius videatur, qui spinæ Ægyptiæ non dissi-
 milè facit. Natalib. quidè conveniunt, ἔ in qua re præterea?
 Τὸ φῶσ. Manca oratio; deest ἔ κρη. Vult comparare
 cum mespili pomo: quod rectè animadvertit Plinius.
 Πορῖνα. hæc tragice Plinius; lignum, inquit, in pomo
 grande. At sequetur mespilum habere lignum grande, quod
 si dixerō, meritò rideas elocutionis magis que rei ineptias.
 Πηγεῖν reposui ex Plinio. Scriptum erat πηγεῖν, mendo-
 se. Gaza legerat πηγεῖν. Lege Plin. lib. 13. cap. 10. Ἀφω-
 λυσιδρμα. ego ἀφωλυσιδρμα admitto. Sed si cui arrideat ἀ-
 φωλυσιδρμα, suo sensu fruatur; qui acutior ex hoc loco e-
 licietur, si intelligat folia non in terram cadere, sed suæ
 plantæ: havendo tamen concidere velut languida, postea verò
 reparatis virib. ea quasi emortua reviviscere rursus; virere.
 Sic tamè vertit Plinius, Facies enim spinæ folia habet ceu
 pennas, quæ tactis ab homine ramis cadunt protinus (illud
 protinus de suo adjicit, nec placet. potest esse aliter) ac postea
 renascuntur. Uterque miraculum conduplicat, si folio deci-
 duo aridoque hoc contingit. Sed hic aliud intelligitur, quàm
 dicitur:

dicatur: nec urgenda verba, sed commode exponenda. Hoc volunt, lapsis foliis alia renasci ac substitui. Δασυή &c. Sic emendo, εἰς ἂν ἢ, & εἴπειν τὰ γὰρ, substituo εἴποι, τὰ, sublata

postrema particula γὰρ. Κάστος. vera lectio est ἐπὶ. Sic enim laserpisii liquor dicitur, ut ostenditur in Lexico Crispij in voce Σιλφιον :

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

H^δ ἄκωνθ^ο. Malè in Aldino codice legitur, ἢ δὲ δ. Ἄκωνθ^ο vox generalis admodum; plures eo nomine gaudent plantæ. Omnes quippe quæ spinis munitæ sunt hoc nomen audiunt. Hoc capite Theophrastus de Ægyptia agit spina, quæ à nonnullis cum Arabica spina herba, (quæ etiam ἄκωνθ^ο Αἰγυπτία dicitur) confundi solet. Errandi occasione præbuit Ætius & Plin. Ætius lib. I. ubi ait. Ἀκωνθία Αἰγυπτία ἐστὶ τῶν ἡ ἀκωνθία κρητισσοῦσα ζῆται, σπικκίτη ἢ ξηροπικκί τῶν δέντρων, αἴτε ἐστὶν ἰσχυροὶ, καὶ τὰ κατ' ἴδιον ἔχουσι ἰσχυροῦσιν εἰς οὐλῶν ἀγίαι. Spina Ægyptia ex qua acacia præparatur, adstringendi & siccandi vim habet, quare & fluxui muliebri prodest, & ulcera sedis inflata ad cicatricem perducit. Postremum Galenus de spina Arabica, prius de Ægyptia lib. 6. simpl. ubi Arabicam acanthum, etiam Ægyptiam vocari docet. Ἀκωνθία Αἰγυπτία ἴσθι δὲ Ἀραβικῶν ἀνομαζέουσι. ἴσθι δὲ παρ' ἡμῶν ἀκωνθία τῆ λούκη — καὶ τὰ κατ' ἴδιον ἔχουσι ἰσχυροῦσιν, καὶ εἰς οὐλῶν ἀγίαι τὰ ἔλαια, μεταλείπειν, &c. Spina Ægyptia, quidam Arabicam vocant: similis autem est spinæ albæ nostratæ, — & ulcera sedis inflata ad cicatricem perducit, mediocrem habens & non molestam adstringentem. Acacia ex arbore quæ acanthus colligitur, spina Arabica herba ex carduorū genere est. Quod vel ex eo apparet, quod spinæ comparet albæ Galenus, quæ cardui species, & inter carduos recensetur à Dioscoride lib. 3. cap. 15. ubi carduorum historiam tractat. Ἀκωνθία, inquit, Ἀραβικῆ ἰσχυρῆ φύσεως δοκεῖ τῆ λούκη ἀκωνθία εἶναι, τὸ φρούτον δὲ ξηροῦσιν. Spina Arabica natura spinæ albæ similis esse creditur, adstringit & exsiccatur. Carduus igitur Arabica spina. Miror magnos medicos scribere, in Doctiff. suis lucubrationibus. ἄκωνθία Αἰγυπτία sive Ἀραβικῆ, frutex est, qui, ut ait Dioscorides, spinæ albæ similis esse creditur, valdè siccatur & adstringit, &c. Nusquam tradidit Dioscorides spinam Arabicam esse fruticem: inter aculeatas herbas, & carduos eam describit. Vnde facile colligere licet, congenerè carduis esse statuendam. Ζήμερον esse scripserunt, quod rhamnus, quæ ἀκωνθία λούκη, spina alba etiam dicitur, frutex sit; cum aliam spinam albam intelligat Dioscorides. Nec immunis, ut dixi, ab errore Plinius. Libro enim 24. cap. 12. hæc tradit; Spina Arabica laudes in odorem loco diximus. quæ propriè Arabica dicitur spina inodora. Præterea lib. 12. 13. 14. & 15. ubi de odoratis exoticisque agit, Ægyptiæ tantum meminit spinæ, ejusque laudes perstringit. In eodem etiam errore reperio magni nominis Botanicum lib. 1. de nat. stirp. cap. 133. ubi de acacia agens, Spinam, inquit, porro Ægyptiam sunt qui & Arabicam vocarunt, ut Dioscorides, & Galenus. Certè Galenus quidè spinam Arabicam, Ægyptiam vocari tradit; sed ex ea Ægyptia spina, acaciam colligi, nusquam tradidit. Quin etiam ut ab Ægyptia spina diversam doceret, addidit, similem esse spinæ albæ nostratæ. Nihil facit, quod in lemmate apud Dioscoridem additum est, Ἀραβικῆ ἀκωνθίας ἢ Αἰγυπτίας. Arabica spina, quæ inter carduos numerari debet, etiam Ægyptia dici potest, dictaque est, quod tam in Ægypto, quam Arabia nascatur. Puta quod in confinio Arabiæ & Ægypti nasceretur, hinc aliis Arabica, aliis Ægyptia appellata fuit. Ex hac tamen non colligebatur acacia, verum ex ἀκωνθία Αἰγυπτία arbore, vel arbore fruticosa.

Ἄκωνθ^ο καλεῖται διὰ τὸ ἰδίον. Cur ἄκωνθ^ο, id est spina dicitur docet, nempe διὰ τὸ ἀκωνθία δὲ ὅλον εἶναι, quod tota arbor aculeis horreat. ἄκωνθ^ο ergo ὡς τὸ τῆ ἀκῆ (id est τῆ ξηροπικκί ἀγίαι, sive potius κρητίαι, quod spinis valdè pungat. ἄκωνθ^ο Theoph. lib. 9. cap. 1. ἀκωνθία dicitur, quomodo & Herodotus in Euterpe eam vocavit. τὰ δὲ δὴ παλαιὰ ὄφι τῶν φερενηοῦσιν εἶναι ἐστὶν ἀκωνθίας πικροῦσιν, τῆς ἢ μόρον ἰδίον εἶναι ὁμοίη τῆ Κυρηνάια λούκη. τὸ δὲ δάκρυον κρημί εἶναι. Naves quibus onera ferunt, factæ sunt ex acantha, quæ forma similis est loto Cyrenæo, cuius lachryma est, quod gummi vocatur. Similem esse Cyrenæo loto, parum fit verisimile, ut ex utriusque descriptione palam fiet, nisi fortè placeat, utramque arborem fruticosam, & humilem. Straboni etiam ἀκωνθία dicitur lib. 17. Geograph. καὶ τὸ τῆς ἀκωνθίας ἄλσος τῆς Θηβαϊκῆς (Αἰγυπτίας) ἢ ἢς τὸ κρημί. & Acanthæ Thebæicæ (Ægyptiæ) lucus, unde gummi habetur. Dioscoridi recentioribusque ἀκωνθία dicitur, ab ἀκωνθία acuo; unde acacia quasi acuta. Quod nomen succus hodie etiamnum obtinet. Infima Græcia ἀκωνθία vocavit. Glossæ Græco-barbaræ ἀκωνθία

in ἀκωνθία. ἀκωνθία recentiores Græci barbari ante ἑ convertunt, in ἑ sic ἀκωνθία & ἀκωνθία pro ἀκωνθία & ἀκωνθία. Ægyptiis spina hæc Kachia & sant dicitur, ut monet Alpinus.

Πᾶσι τοῖς γέλοιους. & γὰρ ἐπὶ τῶν βλαστῶν καὶ ἐπὶ τῶν φύλλων. Hæc fabulosa: (si modo acacia, sit ea, quam Alpinus describit, & ex qua hodie acacia fit) Nam caudex, ut icon ostendit, spinis præditus, contra folia spinis caret; quamquam & hoc scribat Plinius; aculeus, inquit, spinarum & in foliis. Pluris apud me valet Alpini autopsia, quæ Plinii auctoritas.

Καὶ γὰρ δαδινάπηχτος ἢ αὐτῆς ἰσχυροῦσιν, &c. Contrarium tradere videtur Dioscorides lib. 1. cap. 133. ἀκωνθία φυτόν ἐστὶν ἀκωνθία ἀκωνθία δὲ ἐστὶ δένδρον, ζήμερον δὲ, σὺν ἔρπονθον. Acacia nascitur in Ægypto, spina est ad arboris magnitudinem accedens, fruticosa, non recta. Idem cap. de myrrha, myrrhæ arbori similem dicit. lib. 1. cap. 78. μύρρα δάκρυον ἐστὶ δένδρον γαιόφυτον ἐν Ἀραβίᾳ ὁμοίον τῆ Αἰγυπτιακῆ ἀκωνθία, Myrrha lachryma arboris qua in Arabia provenit similis spinæ Ægyptiæ. Myrrhæ arbor, ut Theoph. lib. 9. cap. 3. docet, non magna: quippe quæ ad quinque cubitorum proceritatem non erigatur; contra ex acantho trabes duodecim cubitorum fieri, tradit idem. Videntur ergo acanthus Theophrasti & acacia Dioscoridis arbores diversæ. Quod viris etiam doctissimis placet; qui à Dioscoride acanthum albam, sed nigram à Theophrasto describi contendunt, & quidè acanthum nigram Theophrasti casiam esse purgatricem; quorum argumentum mox solvā. Revera unam eandemque spinam Dioscorides & Theoph. describunt. Dioscorides cum acaciam δένδρον, ζήμερον δὲ dicit, non vult arborem esse fruticis magnitudinem, sed arboris magnitudinem plantam, forma fruticis, sic δένδρον τὸ μύρρα, lib. 4. cap. 115. arboreus tithymalus, quæ ad arboris magnitudinem affurgit. Sic κυρσοῦσιν ζήμερον δένδρον δὲ, lib. 1. cap. 125. contra ericen lib. 1. cap. 117. δένδρον ζήμερον δὲ dixit arborem quæ ad fruticis affurgit tantum altitudinem. δένδρον igitur quod arborem retinet fruticis, quamquam arboris instar sit magna. Ad illud quod de myrrha inquirunt, responderetur, Dioscoridis codicem corruptum, legendumque ut in editis legitur, μύρρα δάκρυον ἐστὶ δένδρον γαιόφυτον ἐν Ἀραβίᾳ ὁμοίον τῆ Αἰγυπτιακῆ ἀκωνθία. Non inquit arborè myrrhæ similem spinæ; sed lachrymam ejus ferme acaciæ succo comparat; quæ forma & consistentiæ sunt eadem, colore tamè diversa. Legendū ergo ὁμοίον, ut editi codices habent, & referendum ad lachrymam, non ὁμοίον; nam acaciæ arbori non comparat Diosc. myrrhæ arborem. Malè Hesychius acaciam herbā esse tradit; cum sit arbor. ἀκωνθία, inquit, βοτάνη. Nisi placeat vocè βοτάνη late accipere, pro eo scilicet, quod Latini plantam vocant.

Δίψος δὲ τὸ γένος, &c. Duo etiam genera acaciæ describit Dioscorides, non colore tantum, sed tota ferè facie diversa. Audiamus quid de altera tradat. φύστος ἢ ἢ ἢ ἢ ἀκωνθία ἐν Καππαδοκίᾳ καὶ Πόντῳ περιμεφίεσθαι τῆ Αἰγυπτίας, ἢ ἀκωνθία μὲν τῆ Ὠραιοῦ καὶ ζήμερον, καὶ τρυφώτερον. ἀκωνθία (vulg. ἀκωνθία) δὲ ἀκωνθίας σιλοπικκί δὲ, φάρα ἔχουσα τῆ ζήμερον ὁμοίη. τὸ δὲ φθινωπικκί φέρει ἀκωνθία ἐν Βυζαντίῳ συλλέγουσιν, τρυφώτερον ἢ τρυφώτερον, ἢ λατὸν φακός. Altera quoque acacia in Cappadocia Pontoque provenit, Ægyptiis referens: sed longè minor, humilis, actenerior. aculeis vallorum in modum obstia, foliis prædita rutæ similibus. autumnosemen profert lenticula minus, in folliculis connexis ternum quaternumve capacibus. De viribus hæc tradit. φύστος ἢ καὶ αὐτῆ χυλοζομένη σιλοπικκί, πᾶσι ἢ τῆ δυνάμει κατῆσθαι, εἰς τὰ ὀφθαλμικὰ ἀνεπιπέθεισιν ὄσθα. ἐ τὸτα planta succus expressus etiam adstringit, sed viribus inferior, & oculorum medicamentis haud quaquam est idoneus. Oribasius, qui sua ex Dioscoride describere solet, multa omisit, vel multa huic capiti addita sunt superflua. Legit Oribasius φύστος δὲ καὶ ἢ ἢ ἀκωνθία ἐν Καππαδοκίᾳ καὶ Πόντῳ, περιμεφίεσθαι τῆ Αἰγυπτίας, πᾶσι ἢ τῆ δυνάμει κατῆσθαι, εἰς τὰ ὀφθαλμικὰ ἀνεπιπέθεισιν ὄσθα. Nascitur altera acacia in Cappadocia & Ponto, quæ Ægyptiæ quidem similis est, ceterum minus efficax, & oculorum medicinæ inutilis. Hæc lectio probabilior videtur. Verisimile admodum vulgatum lectionem multa superflua habere; quod his probatur rationibus. Ipsa verba Dioscoridis quæ omisit Oribasius ostendunt esse superflua. Sensus enim est, quæ in Ponto & Cappadocia nascitur acacia, Ægyptiæ quidem similis est, aut potius eadem, sed viribus inferior, & tantum inutilis ocularibus medicamentis. Præterea

illa superflua non cohererent, cum superiori primæ acaciæ descriptione. Si enim ab Alpino descripta, acacia vera est, ut revera est, Pontica sive Cappadocica non potest habere folia rutæ. Quæ enim similitudo foliorum rutæ

Acacia Mathioli ficta.

cum tanaceto, vel scorpioide leguminosa. Botanicorum nemo folia tanaceti, tragacanthæ, aut scorpioidis jam dictæ folia comparabit rutæ. Accedit, quod nec Galenus, nec Ægineta, nec Serapio hujus vilis & abjectæ acaciæ mentionem faciunt, quod bonam, & probatam ex Ægypto haberent. Dioscorides verò pro more suo ejus meminit, quod tum temporis talis advehebatur, & fortè non sine damno ægrorum exhibebatur. His ita constitutis facilè colligere lector potest, quam alterius acaciæ nomine quidam ostendunt, non esse acaciam Ponticam. Utrum verò sit aspalathus, suo loco videbimus. Sunt qui acanthum alteram, nigram scilicet, casiam purgatricem putant, ac infimum Latinitatis ævum casiam, pro casiam vocasse, scilicet pro c, ut in multis, posuisse. Sed operæ pretium erit examinare quæ scribunt. Theophrastus, inquit, acanthum admodum magnam esse arborem, affirmat, ut materies ex ea cadatur rectis idonea, quæ duodenos cubitos sit longa, hoc est pedes viginti quatuor, vel etiam triginta. Hæc altitudo apprimè convenit casie arbori, non spinæ Ægyptiæ, quæ verè spina est. Concedo id totum, sed ideo casiam purgatricem acanthum esse, nego. Instant; Nigra acanthus ἰξυος ἢ ἀκάνθιος. ideo navigatorum costis utilissima habebatur, quod in aquis incorrupta duraret; tale hodièque memorant lignum esse casie fistule, durum, solidum nigrumque, pajiaci instar. Quasi verò non reperirentur in Ægypto aliæ arbores, quarum materies solida, nigra, & dura. Caterum, inquit, utraque (alba & nigra) siliquas fert praelongas nec multum dissimiles. Hoc neque Theophrastus, neque Dioscorides, neque Alpinus, ocularis testis, tradidit. Tempore, inquit, Theophrasti fructus qui postea ad medelas, succo inde expresso conversus est, coriis perficiendis, gallæ vice, apud indigenas tantum serviebat. At vice versa, nigra spinæ Ægyptiæ siliqua, quam casiam nostram putamus, nullo in usu tunc fuit, quem nunc si habet in Medicina plurimum. Fartasse & succo ejus qui niger est ἢ pinguis, perficiendis tingendisque coriis tum utebantur. Id potuisse fieri non inficias eo, sed probandum, istum habuisse usum Pergunt. Nomen ipsum, quo hodie casiam appellamus, satis indicio est, verum esse quod diximus. Hoc quippe nomen ex uno genere, ad alterum translatum est. casi in infima ætas dixit, quam acaciam vetus dicebat, more tralatitio posterioris Latinitatis e in s vertendo. Id parum fit verisimile, & suspectum nobis admodum est. Objiciet, inquit, aliquis, casia arborem spinis carere, ea propter non posse sub hoc nomen, ac genus includi, an non &

duo acanthi topiaria herba genera faciunt, quorum alterum aculeatum, alterum leve ac sine aculeis. Plinius de acantho: alterum leve, quod aliqui pæderota vocant, aliqui melamphyllum. atque huic levi, & minimè spinoso nomen acanthi hæsit: Immo sic propriè ἢ absolutè vocabatur. Dioscorides ἄκανθος οἱ δὲ πινδιώτου, οἱ δὲ μελαμφύλου κηλοῦσι. Sic acanthi Ægyptia arboris duo genera fuerunt, alterum nigrum, alterum album, nigrum videtur casia nostra fuisse. album idem fortasse cum acacia veterum. Respondeo. acanthi illius genera, in eo tantum differre, quod altera spinosa sit, altera spinis careat, & inde evenisse, quod acanthi nomen obtinuerit, quod commodius non reperiretur. Sic fenchum alium spinosum vocamus, alium levè. Sed an acacia & casia in eo tantum differunt, quod altera spinis prædita, altera orbata? minimè. Forma, facie, ac viribus dissimiles planè sunt. Arborem integram si spectes, acacia haud ita magna, & curva: casia recta, & alta. Casia corticem habet planum, mollem, atque cineritium; acacia nigrum & asperum. Folia casia fert nucis foliis duplo longiora, & in extremo in acumen desinentia: acacia folia habet oblonga, exigua, minutissimè incisa, tanaceti, aut scorpioidis leguminosæ proxima. Casia flores habet multos, aureos, leucis proximis, sed multo majores, numerosioresque, florum anagiridis instar alæ alligatos ac pendentes. Alæ siquidem omnes in numeris ferè florum onuste, ac graves deorsum vergere cernuntur; suntque hi valde odorati, præsertim oriente sole. Acacia flores fert pallidos, subflavos, atque etiam albos, rotundos, parvos, lanæ floccos imitantes, platani fructibus forma planè similes; his tamen longè minores; & flos hujus arboris videtur, mollis lanugo, parvum, rotundumque; globum efformans, non ingrati odoris: siliquæ acaciæ, lupinorum æmulæ, proferuntur, ipsis verumtamen minores, in primis virides, mox nigrae apparent. Semina dulcium siliquarum feminibus similia, & in siliquarum folliculis conclusa. Casia siliquæ duorum cubitorum longitudine, formæque lupinorum planè dissimiles. Lupinus planas habet siliquas digitali longitudine; casia rotundas, sesquipedale multo longiores. Casia alvum movet & expurgat, acaciæ adstringit, purgationemque alvi compefcit & cohibet. Vides planè dissimiles plantas, nullaq; prorsus in re similes, nisi quod utraq; foliis, flore, & fructu donata sit; quod reliquis etiam contingit arboribus. Frustra ergo casiam acanthum nigram stantur. Οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ καίου non tantum distat; lux à tenebris non tantum differt, quantum acacia à casia. Duos ramulos acaciæ quondam à Rodolpho Walburg pharmacopeo, dum viveret, diligentissimo, accepi, flore fructuque onustos; quorum alter niger, alter pallidus conspicebatur: niger foliis puniceis erat præditus, multo atrioribus, quam albus. Acaciæ differentiam tradit Alpinus in marè & fœtinam. Mas spinis horridus fructus non edit; fœmina spinis mollioribus paucioribusque; eaq; intra ramos non habet, sed extra. Quæ arbor est foetidissima, florere incipit Orientibus Pleiadibus, Novembri mense, & rursus iisdem occidentibus, mense Martio, bis in anno fructus fert, atque maturat.

Διὸ καὶ ἐν ταυπηγίαις. Plin. lib. 13. cap. 9. Nec minus spina celebratur in eadem gente, dumtaxat nigra, quoniam incorrupta etiam in aquis durat, ob id utilissima navium costis. Candida facilè putrescit.

Τὸ δένδρον οὗτο ἀγρὸν ὀρθοφύης, &c. Idem observavit Dioscorides; ἀκαθία δὲ ἐστὶ δένδρον, ἡμεροειδὲς οὗτο ὀρθοφύης, &c. spina ad arboris magnitudinem accedens, fruticosa, in rectum minimè assurgens. quod & verum esse testatur, Alpinus.

Ὁ δὲ καρπὸς ἰκκός, &c. Plinius, semen in siliquis, quæ coria perficiuntur, gallæ vice. Meliorem usum ei adscribit Dioscorides. τὸ δὲ καρπὸν ἀπὸ τοῦ ἡζυμοῦ ἐν λοβοῖς κελύδων. ἢ ἢ ἢ ἐκ δὲ ἀλλήλων τὸ ἰσχυρὸν μαζοειδὲς οὗτο ἐστὶν, μέλαν μὲν οὖν ἢ πικρὸν καὶ πορφυροειδὲς, ἀσπιδὲς, ὡς ἐν ἀκρῶν. χρυλοῦται δὲ πῦρ καὶ τὰ φύλλα οὗτο τὸ καρπὸν. Fructum verò lupini in modum, siliquis inclusum; ex eo succus exprimitur, qui in umbra siccat, niger quidem ex maturo fructu subfulvus autem ex immaturo Eligito modicè fulvum ἢ odoratum, ut in acacia esse potest. Sunt qui è foliis unà cum ipso fructu succum expriment. Idem de succo tradit Alpinus. Ex immaturis siliquis, viridibus succum exprimunt, quem coquant, ut indurent. Nonnulli etiam ex foliis, floribus imperfectis succum parant, sed eo est hic bonitate inferior. Cayri coriarii ad denigrandas pelles multam copiam illius succi absumunt. Officinæ pro acacia, prunorum sylvestrium succo utuntur; quod Græcos etiam fecisse reperio. Nicodemus, ἀκαθία ἢ χρυλοῦ τὰς ἀκρῶν. Officinæ succum quem ex sylvestribus prunis conficiunt, acaciæ etiam vocant; eum nihil minus sit, sed tantum ejus vicem suppleat. De acacia vide cap. 1. libr. 9. ubi de gummy & acacia plura traduntur.

Aliam

Aliam fructus delineationem habes apud Athenæum. lib. 15. Δημήτριος δ' ἐν τῷ ἀπὸ τῶν κριτῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ ἀβυλῶν πόλιος ἀκάνθου πύργου εἶναι φησὶ γράφειν οὕτως. ἔχει δὲ καὶ ὁ κριτῶν τόπος καὶ ἀκάνθου πύργου δένδρον, ὃ τὸν κριτῶν Φίρει εὐχρηστικὸν ἐπὶ πύργου κλωνίων ἀπὸ φερῶν. αἰγυπτίως δὲ ἄτος, ὅταν ἄτος ἢ καὶ ἐπὶ τῷ χρομῶνι τὸ ἀνθῶν κλωνίφωτος. *Demetrius in libro rerum Ægyptiarum scribit, ejusmodi spinas circa oppidum Abylon etiam nasci, his verbis. In inferiore loco spina est, nempe quedam arbor, quæ fructum in ramis in orbem flexis rotundum fert. Vere flos exit pulchre splendens. Vereor optimum virum hallucinari, & fructus nomine describere florem, qui, ut molli dicam, rotundus, instar platani pillulæ. Κλωνία ἀπὸ φερῶν huic auctori, ramuli in orbem flexi, circa quos fructus rotundus, quem baccam vocat Poëta. Lib. 2 Georg.*

*Et quid odorato referam sudantia ligno.
Balsamæque, & baccas semper frondentis acanti.*

Semper frondens acanthus vix alia esse potest, quam Ægyptia spina. Ut balsami natale solum Iudæa; (quod tamen fabulosum) ita acanthi semper virentis Ægyptus. Servius. *Acanthus arbor est in Ægypto semper frondens, ut oliva, laurus, acanthos dicta, quia spinis plena est.* Hac etiam abundat Cercina insula. De Ægyptia itaque acantho, five spina agit Poëta. Atque huic Theophrastus tribuit ἁκανθῶν ἴδιον. Quæ fructus facies non parum à bacca differt. Bacca propriè est arborum sylvestrium rotundum ac minutum pomum. Non vocat Poëta baccam, semen rotundum siliquis spinæ inclusum, quod hoc non est rotundum, sed larum & planum instar siliquæ vulgaris. An spina hæc Virgilii & Demetrii diversa ab acacia? An uterque fructum vocat, quod nihil nisi flos est? Notant Doctiff. viri Strabonem Thebaicam spinam ab Ægyptia distinguere. De Thebaica hæc tradit lib. xvii; καὶ δὲ μίμῃφι ἁκανθῶν πόλιος ὁμοίως ἐν τῇ λιβύη καὶ τὸ Ἐσείριδος ἱερὸν, καὶ τὸ τῆς ἀκάνθου ἄλσος τῆς ἠβυδαίας, ἐξ ἧς τὸ χρομμί. *Acanthus similiter, ut Memphî, in latere Lybico est, & Osiridis templum, & acanthæ Thebaicæ lucus, unde gummi habetur.* De acantho circa Abydum hæc eodem refert libro. Περὶ δὲ τῆς ἀκάνθου ἁκανθῶν τῆς Αἰγυπτίων ἄλσος ἐπὶ ἱερῶν Ἐσείριδος, circa fossam est spinarum Ægyptiarum lucus, Apollinis sacer. De Abydo loquitur. Spinam Thebaicam & Ægyptiam diversam volunt; ut palma, quæ in Ægypto provenit, diversa est ab ea quæ in Thebaica. In Abydo sylva erat Ægyptiarum spinarum, in Acantho haud longè à Memphi Thebaicarum. Stephanus ἀπὸ πόλιος ἁκανθῶν πόλιος θρακίας — ἐστὶ καὶ ἐν Αἰγυπτῷ ἁκανθῶν μίμῃφιδ' ἀπὸ χρομμίος γενέθλιος ἱεροσ καὶ δρυϊσος, ἐν ἧς τῆς ἀκάνθου ἠβυδαίας ἄλσος ἐν μίμῃφι ἐξ ἧς τὸ χρομμί συναράττω *Acanthus urbs Thracia — est & alia Acanthus in Ægypti, quæ Memphi distat trecentis viginti duobus stadiis, in qua lucus spinæ Thebaicæ, ex qua gommi colligitur.* Thebaica dicitur spina quod in præfectura Thebaica plurima proveniret, ut ex Theophrasto probatur, πολὺ τὸ δένδρον ἐπὶ τῷ δρυϊσος μίμῃφι ἀπὸ τῶν ἠβυδαίων νόμων. Sed Theophrastus nullam inter Ægyptiam & Thebaicam ponit differentiam, ut nec inter palmam quæ in Thebano nascitur solo, & quæ in Ægypto, nisi quod Thebaica magnitudine & forma præstet, alioquin utrique eadem facies & forma. Nihil ad rem facit, quod ex Thebaica Strabo & Stephanus gummi manare scribunt De Ægyptia idem tradunt Dioscorides & Theophrastus. Ego, salvo meliori iudicio, Virgilium florem rotundum baccam vocare puto, quod baccam, vel platani pillulam mentiatur: Demetrium autem omnino florem fructum putasse, & ex aliorum relatu scripsisse, florem pulchrum, nitidumque esse. Si hæc non ardent, omnino dicendum, Demetrii & Virgilii acanthum à Theophrasti & Dioscoridis diversam esse.

Τὸ δὲ ἀνθῶν ὄψει καλὸν, ὅτε στεφάνους &c. Demetr. fructum etiam aspectu pulchrum tradidit. καὶ ἐπὶ τῷ χρομῶνι τὸ ἀνθῶν καλὸν φέρει. Dioscorides quali sit colore docet, ἀνθῶν ἴδιον λυχνόν. *Florem habens candidum.* Male vir magnus, καλὸν φέρει τὸ χρομῶνι exponit, *purpurei vel coccinei coloris florem esse;* quasi dicas pulchri luminis. Postremum admitti potest. Helychius καλὸν φέρει. λαμπρῶς. Non absolute de purpureo aut coccineo colore λαμπρῶς dicitur. Λαμπρῶς, quippe tam de albo quam coccineo dicitur. An non, tam nix suam habet splendorem, quam purpura? Sic καλὸν φέρει tam de albo quam coccineo dicitur colore. Utunque sit, Alpinus florem quandoque album, non rarò pallidum, flavumque scribit. In coronis locum habere tradit Theophrastus. Idem apud Plin. legitur. *Flos & coronis jucundus, & medicamentis utilis.* Coronis locum habuisse acanthum ex Hellenico in Ægyptiacis probatur. Locum Hellenici Lib 15. citat Athenæus. Πόλιος

ἐπιποταμῆν ἰνδίου ὄνομα, ἀπὸ τῆς ἑσπέρης καὶ ἰσθμῆς καὶ ἀγρῶν ἐν μέσῃ τῇ πόλει Ἰνδίου καὶ διέσθη λίθινά ἐξω ἔσθ' ἰσθμῶν ἀκαθῶν πύργου λυχνόν καὶ μέλαινα, ἐπ' αὐταῖς ἢ οἱ στεφανοὶ ἐπιβέβλωται ἀπὸ τῆς ἀκάνθου τοῦ ἀνθῶν καὶ ἰσθμῆς καὶ ἀμπίλις πεπλησμένοι καὶ οὕτως αἰετῶσι. τοῦς στεφάνους ἀπὸ τῶν οἱ δὲ οἱ Αἰγυπτῶν πύργου βωστὸς ἐπὶ τῶν βόων, ὅς ἐστι τῶν, *Ad fluminis ripa situ est oppidum nomine Tindiū, ubi conventus fiunt ad spectaculorum celebritatem. in ejus medio templum stat è lapide magnum, purum, (interpres ἄγλαος legit, & vertit, splendendum) cujus vestibula & porticus è lapide quoque sunt edificatæ. extra templum nigra ac candida spinæ gignuntur, quibus coronas injiciunt textas è floribus acanthi, mali punice & vitis, quas ideo semper florere dicunt; (quod toto ferè anno, & floribus suis, & alienis coronatæ spectantur illæ spinæ) idem scribit coronas Deos in Ægypto sibi detraxisse, cum Babyn, qui Typhon est, regnare intellexissent. Manifestè satis hic auctor, spinam cujus flores ad coronas utebantur, ab Ægyptia spina alba nigraque, quam describit Theophrastus, distinguit. Nigra albaque spina arbor acaciæ est, quæ in urbe Tindio erat Lybyci lateris, ut & in Acantho oppido. Sed quæ acanthus altera? (Grecos sequor, hi ἢ ἀκανθῶν) hanc putant esse Virgilianam, de qua Ecl. quart.*

*At tibi prima puer nullo munuscula cultu
Errantes hederas passim cum baccare tellus,
Mistaque ridenti colocasia fundet acantho.*

Idem eclog. 3.

*Et nobis itidem Alcimedon duo pocula fecit;
Et mollis circum est ansas amplexus acantho.*

Ad primum locum Servius. *Leto, suavi, jucundo, vel quod hians & patens nascitur, & est herba quæ in Ægypto nascitur.* Duos doctiff. Grammaticus commisit errores: quod versum Poëta de acantho exponit Ægyptia, & quod sic exponens, herbam appellat. Herbam esse putavit, quod colocasiæ jungeretur à Poëta. Colocasia herba Ægypti, ergo & acanthus. Poëta sententia hæc est. Inter acanthum, notissimum in hortis plantam, sponte sua passim nascituram colocasiam herbam peregrinam, solo, cæloque Ægyptio familiarem. Sed cur mollem eandem acantham vocat Poëta? An, uti doctiff. Botanicus docet, quod mollibus sit prædita spinis: qui de branca urfina sic scribit. *Spinosa enim hæc herba est, sed mollibus duntaxat spinis, ideoque à Virgilio mollis acanthus dicitur.* Nec molles spinas Italica branca urfina habet, nec Poëta mollem idcirco dixit. Rectius dixisset, à Virgilio mollem dici, quod spinis careret: quanquam nec ea de causa mollis dicatur, Verùm quod lenta, & in opere topiario flecti facilis sit, quod ex Theocrito & Vitruvio probatur. Theod. eidyl. 1.

Παντὺ δ' ἀμφὶ δέντρος περιπέπτωται ὕψος ἀκανθῶν. *Vndique circa poculum circumvolat mollis acanthus.* Ad hunc versum Scholiast. Πανταχρῶς δ' ἀπὸ ποτῆριος περιπέπτωται καὶ ἀκάνθου ὕψος πρὸς πρὸς ἀκανθῶν καὶ μελαχρῶς, ὅτι ἐπὶ εἶδος φυτῶν ἀκανθῶν καὶ χαμῆς ἕλκον, ἐν μίμῃφι ἔσθ' ἰσθμῶν καὶ ἰσθμῶν οἰκῶντος, καὶ ἰσθμῶν. *Vndique circa poculum circumvolvitur, & circumfunditur humida, mollisque spina, quæ planta genus est spinosum, & humi sparsum, in longitudinem valde efflorescens; vel mollis acanthus, quod facilis sit, & in operibus rigiditatem servat egregiam.* Prior sententia vera, posterior falsa. Acanthus, de qua loquitur Poëta, non est spinosa, nec ullam in operibus servat rigiditatem. Sed in Corinthijs & pretiosis vestibulis, columnis, poculis, & similibus rebus exprimi solet, propter miram, quæ in opere topiario ostendit, flexibilitatem, quodque diversis flectatur & circumvolvatur modis. Versibus citatis multum luminis præbet Vitruvius lib. 4. *Architect. Virgo civis Corinthia, jam matura nuptiis, implicita morbo decessit. Post sepulturam ejus, quibus ea viva poculis delectabatur, nutritrix collecta & composita in calatho pertulit ad monumentum, & in summo collocavit; & uti ea permanerent diutius, sub divo tegula texit. Is calathus fortuito supra acanthi radicem fuerat collocatus, interim pondere pressa radix acanthi, media folia, & cauliculos circa vernum tempus profudit, cujus cauliculi secundum latera calathi crescentes, & ab angulis tegulae poteris necessitate expressi, flexuras in extremas partes volutarum (volutatas) facere sunt coacti. Tunc Callimachus, qui propter elegantiam & subtilitatem artis marmoreæ ab Atheniensibus catatechnos fuerat nominatus, præteriens hoc monumentum, animadvertit eum calathum, & circa foliorum nascentem teneritatem, delectatæque genere, & formæ novitate, ad id exemplar columnas apud Corinthios fecit, symmetriasque constituit; ex eoque in operum perfrictionibus*

Corinthii generis distribuit rationes. Quibus ex verbis discimus acanthum sativam fecundam foliis & cauliculis, tantæque teneritatis, ut facile flecti, proximè cuique rei applicari, eique ornamento esse possit. Hac de causa Virgilio ridens dicitur, quod planta sit aspectu læta, ac grata. Ut ergo apud Vitruvium acanthus effigiatur in epistiliis, ita apud Virgilium hujus sculpturæ pocula decorantur. Ovid. lib. 13. Metamorph. ex acantho insignè fingit craterem.

*Hactenus antiquo signis fulgentibus ære
Summus inaurato crater erat asper acantho.*

Nugantur qui Græcos ἀκανθῶν fœminino genere dicere, Latinos verò masculino genere cõtendunt. Latini modo masculino, modo fœminino genere pronunciant acanthum. Virg. I. Æneid.

Et circumtextum croceo velamen acantho.

Plin. lib. xxii. cap. 22. *acanthi topiaria & urbana herba* Medici omnes acanthum solent dicere sativam & sylvestrem. Græci autem τὸν ἀκανθῶν solent vocare. Hefychius ἀκανθῶν φυτὸν. In antiquiss. etiam codice Regiæ Bibliothecæ literis descripto capitalibus scriptum reperit Doctiss. Salmaf. ἀκανθῶν ἢ μελάμφυλλον. Hoc obiter. Mollis igitur acanthus, quod facile flectatur ac volvatur. Virg. quarto Georg.

nec sero comantem

Narcissum, aut flexi tacuissim vimen acanthi.

Flexi idem ac mollis. Aculeis, ut mox Plenius dicam, in totum caret. Acanthus hæc coronaria planta est, quod ex verfu antiquiss. Poëtæ Nicandri lib. 2. Georg. probatur, ubi flores plantæque coronis utiles recenset. Versus apud Atheneum lib. 15 reperuntur.

ἢ δ' ὄσσε κήπι

*ἀνδράσιν ἐργασίους τεφάνης ἐπιπροσείνασον.
ἢ γὰρ καὶ λαπτὰ περὶ δειδῆς, καὶ παιδὸς ἔρωτες
λευκὴ ἴσσε μένοιεν, καὶ κρέκας εἰαε μύων.*

Et quotquot horti

*Texendis coronis suis cultoribus industriis suppeditant.
Nam & exilis filix & acanthus,
Haud minus quam populus vivaces sunt, diuturnus etiam
crocus vere abditus.*

Ita legit Dalecampius Convenientius Causabono videtur, ut de ea accipiatur, quam ἀκανθῶν λευκῆν Græci, Latini spinam albam nominant. παιδὸς ἔρωτες dialysi Poëtica, pro παιδέρωτες dixit Nicæder. Παιδέρωτες ἀκανθῶν vel, ut alii malunt ἀκανθῶν dicitur. Diosc. lib. 3. cap. xix. ἀκανθῶν ἢ ἐπιπροσείνασον φύτεται ἐν τῷ ῥαδίσσῳ, καὶ ἐν πετρεοῖδῳ, καὶ παρὰ τοῖς χωρίοις, ἔχει δὲ πλάτυντος φύλλα ποδῶν καὶ μακρότερον ἰσίδωκος, ἐστὶ μέγεθος ὡς τὰ τοῦ ἰσίδωκος ὑπομίλανα, λιπαρὰ, λεῖα καὶ ἰσὶν λεῖον, διπλοῦν, πικρὸς δακτύλον, οὐκ διασημαίνεται πρὸς τὴν κορυφὴν ἀπειλημένον φυλλοῖς πῶν, ὁμοίᾳ κίτταριος ὑπομίλανα, ὑακινθῶδῳ, ἔχει δὲ τὸ ἀγρὸς ποῖσται λευκῆν, σπέρματι τῷ μελένῳ, μέλιον, θυροσεῖδῳ ἢ κίτταρι, ῥίζαν δὲ ἔπιπροσείνασον γλίσσῳ, μελένῳ, ἰσὶν πικρῷ, μακρῷ. *Acantha seu hepacantha (scu serpens spina) nascitur in hortu, petrosi ac humentibus locis. Folia habet lactucaceis latiora multò, & longiora, eruca divisa, nigricantia, pinguis ac lævia: caulè lævem, binium cubitorū, digitali crassitudine propè verticem ex intervallis foliolis quibusdam, seu alveolis, circumdatum oblongis, hyacinthinis, è quibus flos prodit albus, semen oblongum ac luteum, caput verò Thyrsi specie. radices subjacent viscosæ, mucosæ, ferventes, longæ. Idem Dioscorides cap. sequent. μένται δὲ καὶ ἀγρία ἀκανθῶν, ὅμοια σκολόμου, ἀκινθῶδῳ, βροχουτέρα, τῆς ἐν τῷ ῥαδίσσῳ, καὶ ἡμέτερον. Est & sylvestris acantha, cardio similis, aculeata, brevior sativa, eaq; quæ in hortis provenit. In verbis Dioscoridis nonnulla consideratione sunt digna. Ac primùm quod in optimo & antiquiss. regio codice legatur ἀκανθῶν, ἢ μελάμφυλλον, ἢ παιδέρωτες καλῶσι. Φύτεται &c. acanthus quam quidam melamphyllum alii pædeta vocat. Quæ lectio, Oribasii munitur auctoritate, apud quem planè idem scriptum reperitur. Melamphyllum cur vocetur, neminem latet; quod scilicet folia nigricantia habet. Παιδέρωτες à fabula, quam supra narravi, dicitur, ab Acantho puero in florem hujus herbæ converso. Est & alia ab hac diversa herba, παιδέρωτες nomine, cujus lib. secundo in descriptione veteris Græciæ meminit Pausanias. De qua nos alibi. Auctuarii auctor acanthum sativam μελάμφυλλον vocari scribit. Quam vocem corruptam*

esse monet doctiss. Fuchsius, ac rectè corrigat μελαμφυλλία. Sic dicta, quod ejus folia columnarum, maximè Corinthiarum capitulis insculperentur, quarum identidem, tam scapi, quam vertices marmore splendebant. Recentiores brancam urfinam vocant, à similitudine, quam ejus folia cum anterioribus urforum pedibus habent. In veteri codice ἐροσάνθη legitur, & in margine ὁ ἢ ἀκανθῶν quod à sciolo scriptū, qui inter acanthū Ægyptiam arborem, & acanthū herbam distinctionē nullam fecit, verum eandem herbam putavit. In eodem codice non παρὰ τοῖς sed παρὰ τοῖς legitur. In Catacur. codice non λιπαρὰ, λεῖα pinguis ac lævia, sed λιπαρὰ λίαν valde pinguis legitur. Quæ sanè veritati contraria, non est lectio. Vulgata tamè præstat, quod eam habet Oribasius Ὅμοιον κίτταριος. Interpretes vulgares legunt κίτταριος; vel κίτταριος ἀπὸ κίτταριος accipiunt. Exponunt enim nucamenta. Sed aliud οἱ κίτταριος, aliud τὸ κίτταριος. Quid κίτταριος, abundè lib. 3. cap. vi. & vii. exposui. Τὰ κίτταριος sunt folia hederæ, ut τὰ ὄσσε τῆς ἀμπέλου. An itaque foliola quæ caulem ambiunt summum hederacea? Talia hujus plantæ foliola esse hactenus non observavi. Hefychius κίτταριος, inde κίτταριος exponit fasciam vel diadema, κίτταριος, διὰ τοῦτο οἱ ἱερεῖς φοροῦσιν. ἔστι δὲ οὐ σμυρνης καὶ λαβύζου, ἢ δὲ λαβύζου, ἐστὶ πολυμύττω ἀπὸ τῆς σμυρνης, καὶ ὄζει ἠδιστον, καὶ θυμικῶς ἐστὶ κάλλιον τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἴστωσιν ἢ κίτταριος πύλασσαι, ἢ οὐκ ἔλαττω ὕψος μα, ἢ ἀκακέρδιον, ἀκακέρδιος κεφαλῆς ὑψοσμοι καλὸν ἴστωσιν καμαλακίης. (vel χαμηλακίης) τῆς δὲ ἀκακέρδιον πύλων. Id est, cidaris regius pileus, & tiara. nonnulli cistarum per t vocat. vel zona, qualè gestant sacerdotes. Fit ex myrrha & labyzo. Labyzus autè myrrha ipsa pretiosior multò, suavissimèq; spirat, & est optimus apud reges sufficit; ex his cidaris componitur. Aut est textura ex capillis, aut pericanianum, id est, pileus qui circum calvariam adhibetur. vel quod capiti circumponitur benè ornatum, pulchrum galera genus; nonnulli pericanianum pilsum vocant. Eadem de κίτταριος tradit Suidas. Foliorum, ut dixi, involucra, quæ caulem ambiunt, ad oblongi pileoli figuram sunt obtorta, mitramque Phrygiam, pileumque incurvum non ineptè referunt. Sequitur, ὑπομίλανα ὑακινθῶδῳ. Sic in omnibus Dioscoridis codicibus, & sic habet Oribasius. Interpretes tamen corrigunt ἀκανθῶν, cum Plinius alterum tantum acanthi genus aculeatum tradat lib. 22. cap. 22. *Acanthos est topiaria & urbana herba, elato (forte lato) longoque folio, crepidines marginum, assurgensque pulvinorum toros vestiens. Duo ejus genera aculeatum & crispum, quod brevius; alterum leve, quod aliqui pædeta vocant, aliis melamphyllum. Alterum genus, inquit, leve est, vel, ut in antiquo legitur, lene. Dioscorides quoque alterum tantum genus spinosum, inquit. Si itaque unum tantum genus spinosum, quomodo aculeatum lene genus scribit idem. Sic tamen legere interpretes malunt, quod munita caulis foliola, spinulis armata observentur. Quorum quidem ratione branca urfina officinis dicta, & locum inter aculeatas plantas, & apud Græcos ἀκανθῶν nomen, sibi vindicavit. Spinulis donata esse foliola, quæ florem ambiunt, negare nequeo; experientia id probatur. Molles quidem, sed tamen spinolæ sunt & quæ pungere possunt. Non vocat Dioscorides ὑακινθῶδῳ hæc foliola, quod referant florem hyacinthi fabularis. Equidem Medicis scripsit, non Poëtis: nec Poëtis, sed Medicos sequi solet. Fortassis ne quidem novit Dioscorides fabularem Hyacinthum, saltè non descripsit. Fateor & illos errare qui ad colorem referunt hyacinthi. ὑακινθῶν vel ὑακινθῶδῳ dicitur color hyacinthinus, ut τὸ μελίζον & μελίνον melinum. At τὸ ὑακινθῶδῳ ad formam referri debet, ut τὸ βοτρυῶδῳ, quod instar habet racemi. Hæc forma tamen etiam in colore obtinet, ut παῖδες, κερκῶδες. Non malè inquirunt, hyacinthi Ajacii figuram præferunt foliola illa, quæ cauliculum, acanthi cingunt, repandis per oram labris. Floris folia majorem cum Ajacis hyacinthi floris foliolis similitudinem habent, quam foliola quæ caulem ambiunt. Certè in foliolis, e quibustanquam ex alveolis aut mitris, pileolis flores prodeunt, nihil est quod vel Poëtarum vel Medicorum hyacinthum figura aut etiam colore referat. Ipse flos hyacinthum quodammodo refert. Quare illorum malo sequi opinionem qui ἀκανθῶν dicitur, quam ὑακινθῶδῳ. Malo equidem veritatem, quam codices sequi. Pluris apud me experientia, & veritas, quam mille exemplaria. Quod Plinius acanthum alteram spinosam alteram, levem inquit; id de foliis*

lis intimis lactuæ similibus accipi oportet, quæ spinis carent. Idem vult Dioscorides cum acanthum in fativam ac levem, & sylvestrem ac spinosam distinguit. Quod si quis vulgatam velit sequi lectionem; intelligat foliola illa concavitatem quandam ostendere oblongam, instar flosculorum Hyacinthi Medici qui teretri, oblongi, concavi in latius se pandunt, ac per oras reflexi cernuntur. Addit Dioscorides *θυσσεύδης ἢ κεφαλὴ*. Non peccant interpretes, quando ad verbum reddunt, *capitulum Thyrsi figura*. Brancam ursinam Thyrsi carere multi scribunt. Thyrsus enim, ut antiquissima quæ Romæ extant marmora luce meridiana clarius convincunt, diversæ planæ figura, quam brancæ ursinæ caulis, spectatur. Siquidem ille summo suo cacumin eglobosum quiddam instar pilæ gestat, floribus hujus in spicatum seriem conformatis, nec ullum in globum collectis. Dioscoridem *θυσσεύδης*, pro *σφαιροειδής* posuisse, apposita mox *τῆς κεφαλῆς* dictio satis evidenter ostendit. Hac enim rotundum & circulare corpus significari, extra controversiam putant. Non una thyrsi facies, ut Doctiss. viri existimant. Non nego globosos spectari Thyrsos in marmoribus, sed non unum Thyrsorum modum aut faciem fuisse, assero. *Τύφους* Eustathius commentariis in Dionysii Alexandrini de situ orbis libellum definit his verbis, *κλάδοι ἕσπερ, ὅς ἐν ταῖς Ἑλλήσποντον πελαγίαις φέρονται*. Hanc definitionem confirmant classici scriptores duo, Hesychius, & Suidas. *Θύρσον ἕσπερ*, inquit, *ῥαβδόν ἢ βακχικήν βακτηρίαν*. Thyrsus itaque virga, ramis quam festis Bacchanalibus gestabant. Eundem Hebræos in festis sacrivæ tabernaculorum servasse modum, docet Plutarch. Sympof. iv. probl. v. *ἔστι ἢ κροκευφορέα τις ἰορτή καὶ θυσσεφορέα παρὰ αὐτοῖς ἐν ἡ θύρσους ἔχοντες ἕως τὸ ἰσογυῖσθαι*. Est etiam solemne apud eos *cradephoria* & *Thyrsophoria*, ubi thyrsos gestantes in templum intrant. Non omnes, ut dixi, thyrsi globosi, sed quidam sunt retusi, quidam in acutum desinunt. Thyrsium in acutum apicem definire duobus argumentis probo, quorum primum ex Macrobio sumptum est, alterum ex Plinio. Macrobius Saturnal. i. cap. xix. *Colitur etiam apud Lacedæmonios simulachrum Liberi patris hasta insigne, non thyrso, sed cum & thyrsum tenet, quid aliud quam latens telum gerit, cuius mucro hedera lambente protegitur*. Clarius, planiusque nihil dici potest; satis aperte Thyrsi cacumen exacutum ait. Plinius lib. 13. cap. xi. de papyro. *Triangulis lateribus, decem non amplius cubitorum longitudine, in gracilitatem fastigiatum, thyrsi modo cacumen includens*. Non hæc figura capituli papyri, quod infra docebo.

Branca ursina Acanthos.

Sed ex his constat, thyrsos in gracilitatem coni instar fuisse fastigiatos. Tale cacumen visitur in branca ursina, & in ea quam sylvestris acanthi nomine ostendit Lobelius,

Recte ergo Dioscorides acanthum *θυσσεύδης κεφαλῆς* proferre dixit, *κεφαλῆς* pro omni planta summatim, accipiens. Nam non tantum globosum caput, sed umbellam & omne quod in supremo est caule *κεφαλῆς* vocat. Umbelliferas enim plantas sefeli Æthiopicum, anethū, daucū, polium, oreofelinon, aliasq; infinitas plantas *κεφαλῆς* & *κεφαλῆς* protrudere tradit. *θυσσεύδης κεφαλῆς*, caput quod coni instar in gracilitatem fastigiatur. Denique pro *ἰμπερι*, quod igneo rubore nitentes quidam vertunt, Sarcenus geminato legit *ἰμπερι* hoc est *ruse*, vel *fulvescentes*. Quomodo legit & Oribasius. Branca ursina acanthum veterum, ut sæpius dixi: nec discrepat ab antiquorum acantho, nisi quod topiaribus operibus inepta videatur: Hodie ab omnibus ferè negligitur, ac veluti ignobilis planta, in perpaucis tum hortis, tum viridariis feritur, apud Antiquos tamen celebris, & in magno honore habita fuit, plurimisque laudibus decantata. Topiarium opus Grammatici scribunt quod ex arboribus, aut fructibus, aut herbis flexilibus, & suo lentore sequacibus, in varias animalium, aliarumque rerum figuras conformatur: Sed hoc non est solum opus topiarium. Nec hoc in mentem unquam venit Plinio, cum acanthum topiarium & urbanam tradidit herbam. Topiarium vult esse plantam; quatenus vel fata, vel sponte nata, nec ullam in figuram detorta crepidines marginum, & adsurgentium pulvinorum toros vestit. Et quamquam nec in haud facile ex se valeat, tamen tum caulis, tum folia ob mollitiem, lentoremque adeo flecti queunt, ut vimineo aliquo nexu topiario operi etiam non incommode aptari possint. Virgilium autem quando, *aut flexi tacuissim vimen acanthi* cecinit, respexisse arbitror ad historiam ex Vitruvio supra allatam; carminisque hanc non esse sententiam, quod branca ursina vimine exornetur ullo, aut flexilis, tortilisque & sequax, lentaq; in omnem partem magno perè deprehendatur: sed quod ob impositum radici suæ calathum plurium poculorum pondere aggravatum, inflexa, hoc est depressa, detortaque sit, & magna violentia, injuriæque prohibita, ne recto impetu in sublime ferretur ac erumperet, mox prodeuntia caulis & foliorū germina teneritate sua novella, calathum in modum viminis cinxisse & coronasse. Quo etiam alludit Poëta Doricus, ex quo suum carmen habuit Mantuanus. Branca ursina folia sunt ampla, lævia, subnigricantia, molli quodam lævore pingua, lactuæ latiora: profundis ab utroq; margine & frequentibus incisuris, ad instar erucæ sinuosa, ac laciniata. Inter quæ medius erectus affurgit caulis bicubitalis, pollicari crassitudine, per intervalla sub ipsum usque verticem foliolis quibusdam oblongis, leviter pungentibus ad oblongi pileoli figuram obtortis, circumdatus; è quibus flores prodeunt candidi, forma oblongi; sequuntur valvulæ ex oblongo rotundæ; in his semen oblongum, quodammodo latum, luteum. Radices foris ex subrufo nigricant, intus candidæ, lentoque succo plenzæ, in plures dividuntur propagines; quæ uti latè serpunt, ita subinde progeminant. Tam pertinacis hæ sunt vitæ, ut quantulacumque earum relicta pars, stirpem non raro progignat: sed hyemem acriorè non fert, alioquin perdurat, floret, & semen fert. In Monspelienfi agro inter oliveta sponte sua provenit, alibi hortensis est. Hactenus de branca ursina, de qua forte rectius libr. 6. inter carduos. Ad acanthum arborem five acaciām, quam coronariam dixi plantam, revertor. De hac Aegyptii, ut refert Athenæus, hanc fabulā narrare solent. *λέγεται δὲ περὶ μὲν τῆς Ἀιγυπτίαν, ὅτι οἱ Αἰθίοπες σπαράσσοντες εἰς Τροίαν ὑπὸ τῆς Τηθύου, ἐπὶ ἠχρῶσιν τὸν Μίμνονα πεπελοσπέναι ἐν πύλῳ τῆς πόλεως τῶς σπαρῆνους ἀνίσταλον ἐπὶ τὰς ἀκρόαδας. ἔτι δὲ σπαρῆνισια τὰ κλάσματα σπαρῆνους. ἰφ' ὧν τὸ ἀπὸ φέεται*. Hanc Aegyptii fabulam narrant. Æthiops à Tichono missos Troiam (ut sub Memnone filio suo, qui Priamo auxilium tulerat, militarent) cum Memnonem audissent mortuum esse, eo loci coronas abjecisse in spinas, ideoque ramos eorum floribus onustos esse coronis similes. Hæc causa cur acacia flores usum in corollis acceperint. Quamquam verior videatur ratio, quod pulchri admodum sint. Florem hunc Theophrastus medicamentis utilem admodum scribit. Hodie fructus succo, acaciadista, & gummi utuntur, adversus dysenteriam, cœliacam passionem, omnemve alvi fluxum, & choleram. *Γίνονται ἢ ἐν ταῖς τῶς κρήμει*. De spinæ arboris gummi lib. 9. cap. x. agit Theophrastus: videat lector quæ capite citato à nobis dicuntur, & annotantur. Plin. loco citato, *Manat & gummi ex ea, sed præcipua utilitas, quod caesa tertio anno resurgit*. Gummi hoc Marcellus empiricus Acanthinon vocat cap. 14. & 20. Gummis (ita codices habent) acanthini quod ex vermiculis qui illic sunt verum docetur, denarios sex. Dioscorides, ut lib. 9. dicam, gummi acaciæ

Acacia.

acaciae vermiculatum docet. Hic ex vermiculis verum cognosci vult, quod est praeter Graeci auctoris mentem. Galenus Thebaicum vocat lib. *κατὰ τόπους*. cap. 7. quod circa Thebas, ut supra ex Strabone & Stephano dixi, plures acaciae reperiantur arbores. Officinae Arabicum gummi vocant, quod a Serapione aut ejus interprete habent.

πολύ τὸ δένδρον. Plin. loco citato, circa Thebas haec, ubi *Quercus*, *perfica* & *oliva* ccc. a Nilo stadiis sylvestris tractu, & suis fontibus regno. Scribe ex Theophrast. ubi *Quercus* & *persea*, *oliva*. nisi placeat Plinium perream & perficam confundere. *Ἡθβαϊκὸν νέμον ἀγρῶν Thebanum* vertit Theodorus: malo praefecturam interpretari. Id sive quia Plinius lib. v. cap. ix. summa pars contermina Aethiopiae Thebais vocatur. Dividitur in praefecturas oppidorum, quos nomos vocant, Ombiten, Phantzen, Apollopiten, Hermonithen. Arborem acaciae luculenter Alpinus describit his ferè verbis.

Acacia, quam Sant Aegyptij appellant, in Aegypti locis à mari remotis nascitur, hujusce arbores copiosissimi in montibus Synai, penè rubrum mare positos proveniunt. crescuntque ad mori magnitudinem, ramisque sursum latius expandentes. quod etiam Dioscorides adnotuit, dicens, arborem non in rectum se attollere. Caudex quanta est pruni magnitudo cernitur, corticeque habet nigrum, asperum, multis acutissimis spinis munitum, arbores quae in praedictis montibus spectantur, spinis albis horridissimae existunt, asperumque cortice truncus cernitur, folia oblonga, parva, minutissima incisa habet, tanacetii proxima, & flores parvos, pallidos, subflavos, atque etiam albos, rotundos, parvos, lance floccos imitantes, platani fructibus forma planè similes; his tamen longè minores, & nihil aliud flos hujusce arboris videtur quam mollis lanugo, parvum rotundumque globulum efformans, non ingrati est odoris. Quae Cayri aluntur flores habent flavos vel pallidos, & quae sunt in montibus Arabiae albos: ex floribus siliquae lupinorum caeruleae proferuntur, ipsis veruntamen minores, inprimis virides, & mox nigrae apparent, quae semina dulcium siliquorum sunt similia, & in siliquarum folliculis sunt inclusa, folia, flores, ac fructus gustum asperitate mellea & stipitate ferunt. ex im naturis siliquis, viridibus succum exprimunt, quem coquunt, ut indurent. nonnulli etiam ex foliis, floribus imperfectis succum parant, sed est hic

bonitate inferior. Cayri coriarii ad denigrandas pelles, multam copiam hujusce succi absumunt. Hujus arboris mas atque foemina reperitur: mas quidem spinis est horridus, fructus non edit; foemina spinis paucioribus, mollioribusque referta est, eaque intra ramos non habet, sed tantum extra. quae arbor est fecundissima, florereque orientibus Pleiadibus, Novemb. mense incipit, & rursus iisdem occidentibus scilicet mense Martio. Bisque in anno fructum fert, atque maturat.

καὶ ἡ ἐλαία. Hoc loco oleae Historiam enarrabo. Oleam Graeci fabulantur Athenis, terra aquis adhuc obruta, primùm emeruisse; cum de loci principatu certaret Pallas & Neptunus, loci illius amoenitate capti. Iupiter controversiam diluens, pronunciauit eum potitum dominio, qui de civitate melius mereretur, eamque plurimis ditaret opibus. Neptunus hanc portu & navalibus ornat (alii tamen Neptunum tridenti percussa tellure equum creasse scribant, bello aptum animal. Virg. I. Georg.

*Τύχε ὃ cui prima frementem
Fudit equum magno tellus percussa tridenti
Neptune.)*

Minerva in Acropoli oleam iacta hasta excitavit, fruticofam, fertilem pacis insigni, equo aut nave hominibus utiliore, qua se coronans omnium calculo victrix esse salutata. Virgil. loco citato.

*Adfis ὃ Tegeae favens, oleaque Minerva
Inventrix.*

Euripides Troad. Act. 3.

*ἢ τίς ἐπικεκλιμέναις
ὄχλοις ἱεροῖσιν ἐλαίας,
πρώτων ἐδείξε κλάδον, γλαυκάς, Αθήνας
εὐργάνιον εὐφρανῶν,
λαμπραῖσι κόσμον Αθήνας.*

*Qua invocata
Sacris littoribus oliva,
Primum ostendit ramum caesia, Palladis
Sacram coronam.
Splendidi ornatum Athenis.*

Horum versuum interpretatio sumi debet ex antiquissima, à nobis allata fabula, quam non facile alibi integram reperies, quam apud Cassianum Bassium, lib. 4. cap. I. ubi ait. *ἐλαίαν περιήχθησαν* φασὶν οὐτως. τῆς γῆς ἀπάσης ἀρχὴν ὕδατος κελυπτομένης, πρώτων δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἀναφανείσης, Ἀθηνῶν τε καὶ Ποσειδῶν ἐραδόντις τοῦ τόπου ἀμικτῶν εἶσι κτίσει πόλιν ἐπὶ τῆς τοῦ ὄρους. Ὡς δὲ ἀμφοτέρων τῆν ἐσαν βουληθεὶς διαλύσει, φασὶν, ὅς ἂν κλέβειεν τῆ πόλεος κτήματα ἐπιδοίη, οὗτο. ἐλάτω τῆς τῆν. Ποσειδῶν μὲν οὐν λιμίσαι καὶ νεοίους ταῦτα ἐποτρύνει. ἡ δὲ Ἀθηνῶν ἐλαίαν ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀνέδωκεν, ἐν γὰρ τῇ ἐνκαρπύῳ καὶ ταύτην εὐφρανισαμένη, καὶ τὰς πάντων ἐραδίσαι, νεοίους, καὶ ἐπ' οὐδέποτε ταύτην τῆν πόλιν Ἀθηνῶν ἀνέδοξε. ἡ τῆς οὐν ὁ ποσειδῶν, ὑπάρχουσαν εἰς τὴν ἀντιπρ. ἀφ' οὗ καὶ τὸς νεοίους ἐν ἀλλοίσι, τὸ κέρπον εὐφρανῶν ἀναδύσιν ἐν τῶν ἀργῶν ἰσοπέται. Oleam hoc modo produclam esse ferunt, quum terra tota ab initio aqua cooperta esset, primaque omnium Athenae appaerent, Minerva & Neptunus loci amore capti contenderunt inter se utrius nomine civitas isthic conderetur. Iupiter autem litem inter ipsos dirimere gestiens, praconio edicere usis: quod inter ipsorum optimam possessionem urbi praeberet, ille ipse hanc obtineret. Neptunus igitur portibus & navalibus ipsam exornabat. Minerva autem oleam in arce produxit floridam & fructuosam, & ex hac coronata, & ab omnibus conspecta, vicis, & de nomine ipsius urbem Athenas nominarunt. Vicus itaque Neptunus ad consueta munia secessit. Verum ab hac victoria, etiam certaminum victores ex oleastro facta corona coronant certaminum arbitri & inspectores. Alii pastorem Aristaeum oleam invenisse referunt. Cicero lib. 3. de Nat. Deor. quid Aristaeus, qui inventor olivae dicitur Apollinis filius. Diodorus Siculus lib. Biblioth. Mercurium oleam invenisse refert, Aristaeum autem ejus cultum hominibus demonstrasse. καὶ τῆς ἐλαίας δὲ τὸ φυτεῖν ἐμνησθησέν, ἀλλ' ἐν Ἀθηνῶν ὄσπερ Ἰλλυθὸς φασὶ. Ipse (Mercurius) non Minerva ut Graeci contendunt, oleae plantam invenit. Idem lib. v. Ἀθηνῶν δὲ ἀεὶ σέπτουσι τὴν τε τῶν ἐλαίων ἡμέραν καὶ φυτικῶν ἀρχὴν δὲ τῶν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῆν τοῦ κερποῦ τούτου κερπερμασίαν, πρὸς δὲ τοῦ γένους τῆν γῆν, ταύτην ὑπ' ἀρχῆς εἶναι τὸ γένος τοῦ τῶν δένδρων μὲν τῆς ἀλλοῦς ἀρχῆς ὕλης, τῆν μὲν τοι' ἐπιπέλαιαν ταύτης οὐκ εἶναι, καὶ τῆν ἐμπειρίαν τῆν ἐπ' καὶ εἰν γενομένην ἀπὸ τούτων. Minerva oli-

νάμην

varum culturam & plantationem oleivae expressionem tradidit. Nam ante hujus Deae ortum fuit quidem hoc genus arboris ceteris sylvestribus immixtum, sed cultus quo nunc afficitur & usus nondum erant. Idem lib. iv. ubi de Aristaeo loquitur. *τὸν τὸν ἡ ἀρχὴ τῶν νυμφῶν κερθόντα, (loquitur de Aristaeo) τὸν τὸν ἡ ἀρχὴ τῶν νυμφῶν κερθόντα, ἐπὶ τῶν ἑλαιῶν τὴν κερθρασίαν διδάξαι πρῶτον τοὺς ἀνδράποδας.* A Nymphis ergo coagulationem lactis, & alvearum struaturam, olivarumque cultus edoctus, primus illa cum hominibus communicavit. Refert Herodotus in Terpsichore quibusdam temporibus, apud neminem nisi Athenienses oleam fuisse repertam. Epidaurii enim cum ex oraculo Apollinis Delphici statuas erigere Damiae & Auxiliae juberentur percunctati sunt, aeneasne an lapideas erigerent, cum respondisset Apollo ex olea domestica, ad Athenienses confugerunt. *ἰδέοντο οἱ Ἐπιδάυριοι Ἀθηναίους, ἑλαιῶν σφιδάουα παμίδου, ἰερωτάτης ἢ ἱερίνας νομίζοντες εἶναι. λίσσεται δὲ αἰς ἑλαίαι ἐπὶν ἀλλοθι γῆς ἐνδομῶν κρητ' ἐκείνων τ' ἑρόνοσ ἢ Ἀθήνησ.* Rogarunt igitur Athenienses Epidaurii oleam cadere permitterent, cum maxime sacras illas arbitrarentur, serunt enim per id tempus nullibi nisi apud Athenienses extitisse oleam. Athenis antiquissimam extitisse oleam tradit Theoph. lib. v. hist. Variè admodum de oleæ inventione scribunt veteres; in eo conveniunt omnes, Minervæ gratam fuisse. Plin. lib. 16. cap. 44. *Athenis quoque olea durare traditur in certamine edito à Minerva.* Tertullian. de corona Milit. *Quin & olea militiam Minerva coronat, non solum artium, sed armorum quoque Dea.* Palladi dicata propter multas causas, & quidem præcipuè, quod uti hæc frons semper viret, ita oleum quod inde exprimitur, præter cæteros liquores, *ὅσοι ἀνόητόν ἐστι δι' αἰθίου ὕδατος, αἰδῶ κρείσσιον αἰὲν μένει,* præditum est germana quadam vi, tempestivumque manet ac sincerum; ut Phormit. *miner ait.* Olea plures, melioresque fructus proferet, virginea si fata fuerit manu. Puritatis enim & castitatis amantiissima, labisque nefcicia. Quam ob causam virginiam eam maxime convenire ajunt, ut quæ castitati adheret. Valer. Flaccus lib. 3.

*Tempora tum vittis, & suppliance castus oliva
Implicat.*

Cassian. Bassus lib. 9. cap. secundo, ubi de oleæ cultura agit. *κρηθρασίη ἡ οὐσα ἡ ἐλαία, βούλεται κρηθρασίη εἶναι καὶ τοὺς ἀρπύριους (Ms) κρηθρασίησιν) ἀντήν, καὶ δυνάμεισ δὲπὸ μόνης τῆσ ἰαυτῶν γυναικῆσ ἀφικνεῖσθαι, ὅσοι ἐπ' ἀλλοθίης εὐνῆσ. οὐτα γὰρ καὶ φασὶ ἢ ἐν ἀζάρεσθω (M. s. ἐν νάζαρεσθω scribe ἐν ἀναζάρεσθω) τῆσ κελικίης πύδουσ ἀγγουῆσ κρηθρασίη τὴν ἑλαίαν, καὶ ἀξ' αὐτοῦ εὐφορωτάτης εἶναι τὰσ παρ' αὐτοῖσ ἑλαίαισ (M. s. Palat. καὶ ἀξ' αὐτοῦ εὐφορωτάτησ εἶναι τὴν παρ' αὐτοῖσ ἑλαίαισ) At verè pura cum sit olea, puros etiam vult suos collectores (cultores, ita M. S.) & jurare quod à sola propria uxore veniant, & non ab alieno cubili. Sic enim & in sequenti tempore plurimum fructu exhibebit. Ferunt sanè in Anazarbo Cilicia pueros castos olea colere, & propterea oleam apud ipsos fertilissimam ac fructuosissimam esse. Palladius lib. 1. cap. 6. de re rust. *Græci jubent olivam: cum plantatur & legitur, à mundis (in antiquo anno 1482. ex cuso Regii male undis legitur. Mundis legendu ex Cassiani loc. cit. apparet) pueris atq; virginibus operandum; credo recordati, arbori huic esse præsulè castitatè.* Eandem ob causam olea amicitia cum myrto, inimicitia cum vite habere tradidit veteres. Myrta grata Veneri, sed castæ, puraque; ingrata impudicæ ac impuræ. Vitis Baccho ebrius ac temulento dicata, castitatis omnis inimica. (rationes Philosophicas cur inimicitia inter vitem & oleam, contra amicitia inter myrtem & oleam, pete ex lib. 3. de caus. plant. cap. 15. vide comment. vide annotat.) Altera causa cur Palladi dicata olea hæc est, quod oleo & lucernarum lubricationibus omnes artes ac disciplinae, quarum Minerva dea, perdiscantur. Martianus Capella.*

*Hinc jam vernicomæ frondent tibi munera oliva,
Artes. cura vigil per te quod discat oliva.*

Ad omnes artes, disciplinae ve olea utilis & laudata. Plato oleum eis pōvov ἀρωγῶν, laborum subsidium & adjumentum hominibus datum, asserit. Oleum foris adhibitum non tantum dolores lenit, sed membris agilitatem, vigoremque præstat; nec solum eo corpora perfusa nitescunt, sed robur etiam acquirunt, & ad obeundos labores reduntur habiliora. Hoc Regius Propheta Psalm. 104. indicat, ubi Deum opt. max. ob hujus aliarumve rerum munificentiam in immensum extollit, his ferè verbis. *Ipsè est enim qui germinare facit fenem & gramina junctis, herbas in usum hominum, panem ut vires augeat & confis-*

met, vinum ut cor hominis lætificet, oleum ut in eo corpus nitescat, ac vires concipiat.

*Tu Pater ærios montes campisque jacentes
Nectare celesti saturas, fecundaque rerum
Semina vitales in luminis erigis oras:
Vnde pecus carpat viridis nova pabula fani:
Vnde olus humanos geniale affurgit in usus:
Quæque novent fessas Cerealia munera vires.
Quæque hilarent mentes jucundæ pocula vini,
Quisque hilaret vultus succus viridantis olivi.*

Huc spectat illud Plinii. *Duo liquores humanis corporibus celeberrimi, intus vini, foris olei: sed præstat cum Demosthene plus olei, quam vini consumere. Hic cum significare vellet se sobrium, in studiis multas noctes vigiliis absumpsisse, multumque luminis trivisse, dixit, plus olei, quam vini consumpsisse. Rectè Philo. π. ἀφ' ἡσ dixit καμαπτι σάματ' ἰάται, laborem corporis sanat. Unguentum ex oliva factum non parvum est viribus additamentum, ipsa olea fortitudinis symbolum; oleum enim, five olea & oliva olympica robustis robur addere traditur, Theocr. eidy. 1. 8.*

Κορύδαυ

*Οὐκ ἀκουσῆσ' ἀγων νιν ἐπ' Ἀλφειὸν ἄχετο Μίλων.
An non audivisti? Nilon ipsum ad Alpheu abduxit secum.*

Βάτη

*Καὶ πόκα τὴν ἑλαίον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὀπώπει.
Et quando ille unquam oleum oculis suis vidit.*

Κόρυδαυ.

*Φαυτί νιν Ηρακλῆσ βίβω καὶ κέρτ' ἐρίσθεν.
Ajunt ipsu vel cum Hercule viribus & robore posse certare.*

Et hæc altera ratio cur Palladi grata olea. Tertia peti debet ex Phurantio quod oleum semper in vigore sit, & glaucum præ se ferat colorem, adulterarique alio nequeat liquore. Sed hæc primæ rationi adnecti potest, & ad eam pertinet. Merito itaque à veteribus in pretio habita fuit. Tanti etiam Athenienses oleam fecere, ut in eorum victoriis solemnibus, ludisque corona ex olea donum & gestamen fuerit, victoriæque insigne. Plinius lib. 15. cap. 4. *Athenis victores olea coronant, Græci verò oleastro Olympiæ.* Olea qua coronantur victores, *ἰερά ἑλαία, κρηθρασίη & μορῆσ* dicta fuit. Pollux libr. 1. *ἐσθ' ἑμφροσῆσ τῶ κρηθρῆσ ἡμεροσ ἀ τριώτῃσ ἑλαίαισ κοπιναῖδῆσ, ἢ ἢ ἰερά μορῆσ, ἢ ἐσθ' ἐν ὀλυμπίαισ κρηθρασίησ.* πάντα δὲ τὰ ἑμφροσῆσ τὰ ἡμεροσ τοῖσ ἀγγελοῖσ ἑμβόλῃματ' κρηθρασίησ. Hefychius *μορῆσ ἑλαίαισ ἰεράσ τῆσ Ἀθηναῶσ.* Suidas. *μορῆσ ἑλαίαισ ἰεράσ τῆσ Ἀθηναῶσ ἑξ ἀν' ἑλαίαισ ἐπαθλοσ ἰδιδῶ τοῖσ νικῶσ τὰ παναθηναίαισ.* ἡσασ δὲ αὐτῶν ἰσ τὴν ἀρχὴν, ἀ κατὰ φροσῆσισσ ἐκ τῆσ ἀκροπόλεωσ εἰσ Ἀκροθῆμῆσ ἡται δὲπὸ τ' ἡμοσ καὶ τ' φῶνοσ τ' Ἀλιεῖσθου ἀνωμαδοῖσ σαι οὕτωσ, ἢ ἐπὶ ἑμεροσ τὸτε καὶ ἰνῆμοσ τ' ἑλαίαισ τ' ἐξ αὐτῶσ Ἀθηναῖοι ἀπαντῆσ τῆσ ἢ μορῆσ ἑλαίαισ ὁ σῆλοσ, σπῆσ ἐκκλήστω. Μορῆσ sunt olea Minervæ sacra, hæc in certaminis præmiu dabantur victoribus festi Panathenæi: haru duodecim ex arce urbis in Academiam transplantate sunt. Sic dicitur vel à fato seu cæde Alirbothii, vel quia illis temporibus oleum diviserunt, & partiti sunt Athenienses. *moiras, id est, partialis hujus ramus setos appellatus est.* παναθηναίαισ festum fuit, quod singulis quinquenniis celebrabatur. Idem Suidas. *παναθηναίαισ Ἀθηναῶν ἑορτῆσ ἐπὶ τῶ ἑσπῶσ γειομένησ συνοικισμῶσ.* αὐτῶσ τῶ ἑσπῶσ ἑραχθονίου τ' Ἠφαίστου καὶ τ' Ἀθηναῶσ. ὕσασ τῶ ἑσπῶσ σὺν νόσασ τῶσ, τοῖσ δήμοσ εἰσ ἀστυ. ἀρχεται ἢ ἀρω καὶ πῆτι ἑπῶσ, καὶ ἀρω καὶ τῆσ παῖσ ἑσθῆσ, οὐ πρῶσ τῆσ, καὶ ἀρῆσ τῆσ ἀπῆσ τῶ δὲ νικῶσ δίδωσ ἀθλοσ ἑλαίαισ ἀμφοροσῆσ, καὶ ὁ νικῶσ σφρασοῦται ἑλαίαισ πλεκτῆ. Panathenæa est festum habitum à Theseo cum Athenis habitaret. Primum habitum fuit ab Erichthonio Vulcani Palladisque filio (de Erichthonio vide Servii comment. ad hunc Virgil. versum. 3. Georg. *Primus Erichthonius currus & quattuor ausus.*) Postremum à Theseo cum populum (Atticum) cogeret (ex vicinis oppidis) in urbem. anno quolibet quinto hoc festum celebratur, hoc certamen agit, puella Isthmia, imberbis, & vir, senior excluditur. Victori datur præmiu olea, eamque circumferunt, victori que ex eadem corona imponitur. Ad hoc alludit Seneca, in Herc. furent.

Te ramus oleæ fronde gentili tegat Theseu.

Ad hujus certaminis imitationem Virgil.lib. 5. Æneid. ludum sive certamen curule instituit, in quo tres priores oleaginea corona coronabantur.

tres premia primi

Accipient, flavaque caput necletur oliva.

Non tantum Athenienses victores olea coronatos prodidit antiquitas, sed etiam aliis Heroibus, victoribusque coronam ex olea factam, eadem tradidit. Refert Dictys Cretensis, Græcos Achilli & Aiaci coronam ex olea ob hostium victoriam, prædámque ab iis reportatam donasse. Idem capitibus Themistoclis & Euribiadis ob insignem à Xerxe acceptam victoriam oleagineam ferunt impositum fuisse tradit. Quintus Fabius Rutilianus equites Romanos equis insidentes, oleaque coronatos idibus. Quintilibus (qui dies cladis Latinorum fuit, quo die Polluci & Castori sacra fiebant) ab æde honoris, in capitolium transire & transvehit statuit, ordinis ejus recognoscendi, & probandi gratia. Ex his Plinii locus facile intelligi potest lib. 15. cap. 4. Olea honorem Romana majestas magnum præbuit, turmas equitum idibus Iulii ex ea coronandos. Item minoribus triumphis ovantes. Athenæ quoque victores olea coronant, Græci vero oleastro Olympiæ. Non tantum certaminis præmium, victoriæque insigne olea, sed etiam pacis symbolum. Æneam ad pacem impetrandam ob tempestatem olea coronatum describit Virg. 5. Æneid.

Ipse caput tonsæ foliis ornatus oliva
Stans procul in prora, pateram tenet, extâque salfos
Projicit in fluctus, ac vina liquentia fudit.

Idem lib. 7. Æneid.

Centum oratores augusta ad mœnia Regis
Ire jubet, ramis velatos Palladis omnes,
Donaque ferre viro, pacemque exposcere Teucriis.

Idem de legatis Latinis occisos petentibus ad sepulturam. 11. Æneid.

Iamque oratores aderant ex urbe Latina
Velati ramis oleæ, veniamque rogantes
Corpora per campos, ferro quæ fusa jacebant
Redderet, ac tumulo sineret succedere terra.

Et quidem hanc ob causam Tertullianus de Coron. Mil. olivam vocat, mitem, opimam, necessariam. Hi etenim oleæ rami ferebantur, ωδεις κοπιμωσιον & χαρμηλιαξ ηδελειν τιλω χωρον. & φειδω πινα ειναι τω ημερων κη κρησποφωρον φυτων, ut admoventur homines agricolationis, ejusque parsimonie quæ est circa arbores mites, & frugiferas; Oleam pacis insigne fuisse primo, ut ita dicam, seculo, docet sacra pagina. Nam Moses Genesios cap. 8. refert Patriarchæ Noacho deficiente deflavio, defluxis ac definentibus aquis, columbam attulisse olivæ fructicem, mitigatæ iræ divinæ argumentum. Ob hos aliofve usus olea apud veteres, præcipuè Athenienses tanta fuit in æstimatione, ut si quis aliquam oleæ arborem vel surriperet, vel discinderet, in judicium vocaretur, & pro sacrilego condemnaretur, Lacedæmones de vastatis igne & ferro Atheniensium agris, solas oleas intactas reliquerunt, tam ob plantæ venerationem, quam pœnæ timorem. Athenienses enim, tam amicos quam inimicos qui oleam violassent, persequerantur. In profanis usibus, ut inquit Plinius, oleam pollui fas non erat, ut ne propitiandis quidem numinibus accendi ex ea altaria, aræque debeant. Ελαια vel ελαια non tantum apud Græcos arborem, sed etiam arboris fructum significat. Suidas ελαια το δειδρον. ελαια δε ο καρπος. Sic etiam apud Latinos oliva & olea fructum arborumque denotant. Columel. lib. 11. cap. 2. Tum & olea distinguenda, ex qua velis viride oleam conficere. Virg. 2. Georg.

Sed truncus oleæ, melius propagine vites
Respondent.

Columella pro fructu, Virgilius pro arbore posuit, ut plurimum tamen olea de arbore, oliva de fructu dicitur. ελαιων dictam volunt ὀπιον & ελου misericordia. Supplicantium enim & pacis symbolum est, Alii ελαιων ωδεις το λαον deducunt, quod est læve, lubricum; quod producat id quod maxime læve & lubricum est, oleum videlicet.

germen oleæ Græci ηδελον appellant. Vide cap. 3. lib. 2. Pollux lib. 7. ως δε ο της αμαπλου κλαδος κλημα, κη ο της ελαιας θαλως (ita scriptum reperio) αυπιον κη φαινον αυδελ. Ramus vero lana obvolutus, arborum fructibus circumpendentibus, qui ante pinnas ædium suspendi erat solitus, in honorem Apollinis, ad famem arcendam, ex oraculi præcepto, ερεισιωνη vocatur. Suidas ερεισιωνη κλαδος λε ελαιας ελαιος πεπληγμενος. ερηνητο δε αυ το δε αυρα παντω σωρηνητο δε αυ το δε της ερεισιωνης αυ το των ημερων κη παλαιων ηρησιων δε η ηρη φασιν ως λοιμοσ πινασ τιλω γην κη αυροντος, ο ηιος οπιε σωρησιωτη ηη δεη, αυρη παντων ηρησ ηρησιω Αθησιων. Plura de hac voce qui velit, legat ipsam Suidam, & Plutarchum in Theseo. Flos oleæ βρωον dicitur, & olea dum fleret βρωειν dicitur. Pollux lib. 1. μαλινα δε το βρωειν επι ελαιω. Nucleum five πυρην. Suidas, πυρηνιον vocari tradit. πυρηνιον, πυρηνιον δε, το ημ σημαινει το της ελαιας οσον, το δε οηεν το λινον ηρηται, στριππειον vocatur os olivæ, στριππειον vero unde linum colligitur. Idem nucleus vocatur etiam ηκοκοσ. Hefychius ηκοκοσ οι πυρηνες η ελαιων, id est, cocconos vocant olearium nucleos. Qui oleas colligit legulus appellatur, Constantinus leguleū nuncupari contendit, cum tamen apud Catonem cap. 64. & Varron. lib. 4. & 5. de lingua Latina constanter legulus legatur, Pleraque aperta, ut legulus & vindemiator, alter ab oleis, alter ab uvis. Lib. 5. item à legendis leguli qui oleas aut uvas legunt. De olea variis in locis agit Theophrastus quæ suo loco examinata sunt. Hoc loco nonnulla de oleæ generibus adjungemus. Olea omnis in sativam & sylvestrem dividi solet. De sylvestri cap. 14. hujus libri agemus. Olivarum veteribus plura fuerunt genera. Pollux lib. 6. Columella lib. 5. cap. 7. quædam recenset. Pollux lib. 6. cap. 8. δρυπητις εν αιω αλμαδης, & πεκτιδης τις δε κοπιιδας ελαιας τραμβηλους ανωμασσι φερεικωτης. εκολοδης δε αυπι κη φουλιος. ως η οι νευ θλασας. τρωπιος πυρηνος οι κομωσι. Primo loco, δρυπητη ελαιων recenset. Oliva hæc à Galeno, si non mendum, lib. 2. de Aliment facult. cap. 27. δρυπητις vocatur, ολιγλω η πινω & αυπι τρησθη διδασσι το σωμα κη μαλινα οι δρυπητις, exiguum admodum corpori alimentum præbent, maxime dryopetes. Contendunt alii, hanc olivam δρυπητη vocatam fuisse, quomodo in scriptis Athenæi codicibus legitur, ut monet magnus Causabonus. Σηται δρυπητις η ελαια. Nomen accepere, ut volunt, ωδεις η πιπται εν της δρυος quod ex arbore cadant. (δρυς, ut supra dixi, omnem denotat arborem.) An itaque δρυπητις, oliva illa vitiosa, cujus mentio fit apud Plinium lib. 15. cap. 3. Tertia est culpa in parsimonie, quoniam propter impendium decerpenti expeclatur ut decidat oliva. Culpam inquit, quod cap. 1. lib. 15. dixerat; Quanto maturior bacca, tanto pinguior succus minisque gratus. Optima autem ætas ad decerpendam inter copiam bonitatemque incipiente bacca nigrescere. Nostri vocant drupas, Græci vero drypetas. Ita Romani vocatas has olivas fuisse, testatur Athenæus. Σηκια, δρυπητις η ελαια, πωλασ Ερωμασι δρυπητις ληρωσι. Septe ac olivæ drupes, has Romani drupas nominant. Idem Athenæus ischadas & gergimios vocatas fuisse refert. εληνη δε τις δρυπητις (ita codices habent) ελαια, κη ισχάδης κη γεργίμουσ ως φησι Διδυμουσ. κη χωρις δε το φασκειν ελαιας αυ το κη ελαιω ηληνητο μόνον δρυπητις. Didymus olivas drupepas asserit vocatas fuisse ischadas, ac gergimios, & insuper drupepas non adjecta voce olivarum. Si verum quod Plinius ait, δρυπητις non dicitur, quod ex arbore cadant crudæ aut nimium maturæ, optima enim inquit ad decerpendum. Si ergo, ut loquitur Plinius, decerpuntur, quomodo dici possunt ex arbore cadere? An itaque δρυπητις vocantur, ὀπιον της δρυος κη πιπται, quod in arbore perficiantur, nec decerpantur antequam planè maturæ sint? Ita placet interpreti Athenæi, cum vertit, Didymus olivas δρυπητις, id est, in arbore sua maturitas asserit, &c. Huic opinioni favet lectio quæ in MS. reperitur δρυπητις legendum) ο πιπταισ καρπος των διδρων, η επι των διδρων πεπινησισι ελαια. ωσεντως κη η ισχάδης κη δρυπητις. τιλω αλιπιτασ δρυπητις. πυρηνι ελαιων. Drypetas, fructus arborum maturus, vel oliva in arbore matura reddita, quæ & ischas & drypepas vocatur. sali præsulsa drypepas, id est, olea. Ισχάδης matura & siccata esse ficum, nemo inficias ibit. Hæc igitur ischas oliva, quod matura Priorem opinionem, quam improbare Plinium dixi, probat Hefychius, δρυπητις. δε το διδρον πιπταισικας. ορας, quæ ex arbore cadunt crudæ. Suidæ sententiam improbat Plinius, cum optimam ait quando incipit nigrescere. Atqui jam nondum matura oliva. Ergo drypetas, non est oliva cocta aut matura. Idem Plin. lib. 12. cap. 27. Deterius ex druppa: ita vocatur priusquam cibo matura sit, jam tamen colorem mutans. Contra Palludius, maturas olivas druppas vocat, quod ex Diosc. lib. 1. cap. 49. probatur,

batur, ubi de oleo conficiendo laurino agit. τὸ δὲ διαφύων σκευάζεται ἐν τῇ διαφύων, ὡς ἐστὶν ἀσπιπέτης (ita, ut supra dixi, apud Galenum legitur) ἐν φουδῶν μετ' ὕδατος. Palladius lib. 2. tit. 20. Item ex lauri baccis oleum conficietur hoc modo. lauri baccas quamplurimas, & maturitate turgentes, in aqua calida bullire facies. ἀσπιπέτης baccas vertit maturitate turgentes. Vidimus varias auctorum opinionones; cui major fides Plinio ne an Hesychie, an vero Suidæ, an Palladio? Hi quomodo conciliari possint vix video. Quorundam opinio est, antiquissimos pro optimis habuisse, quæ verè erant ἀσπιπέτης, ob maturitatem deciduæ, quod plus pinguedinis haberent, quam oleum sapore minus præstaret: cognito autem errore, recentiores nomen retinuisse, ac ἀσπιπέτης vocasse, quæ paulo ante maturitatem decerpuntur, quod & multum pinguedinis habeant, & sapore illud oleum præstet. Gal. loco citato, ἀσπιπέτης δὲ ἢ ἀσπιπέτης πλείους λιπαροῦς, οὗτος αὐτῶν τ' εὐφροῦν χυμοῦν ἔχουσι. Porro quemadmodum dryopete pinguedinis habent plurimum, ita hæc (colymbades) succum adstringentem. Fortassis inter ἀσπιπέτης & ἀσπιπέτης, vel, ut apud Diosc. & Gal. legitur, ἀσπιπέτης distinxerunt veteres, ac quidem ἀσπιπέτης vel ἀσπιπέτης vocarunt, quæ matura in arbore erant, ἀσπιπέτης quæ immaturæ cadebant, & decerpebantur. Olivæ pro ætatis ratione aptas, vel ineptas fuisse his verbis docet Plinius loco citato; Ex eadem quippe oliua differunt succi. Primum omnium è cruda, atque nondum inchoate maturitatis: hoc sapore præstantissimum. quæ ex eo prima unda præli laudatissima, ac deinde per diminutiones, sive (ut nuper inventum est) exiguis regulis pede in cluso. Quanto maturior bacca, tanto pinguis succus minusque gratus. Optima autem ætas ad accerpendum inter copiam bonitatemque, incipiente bacca nigrescere. Cato cap. 65. ubi docet, quomodo oleum viride fiat. Ex quam acerbissima olea oleum facies, tam oleum optimum erit. Domino de matura olea oleum fieri maxime expedit. Optimum, inquit, & præstantissimum oleum, quo ad saporem, quod ex immatura colligitur oliua, at vero, domino hoc non expedit, quia paucum illud est, à copia domino maximus proventus ac redditus. Ergo quanquam sapore deterius oleum illud, quod ex matura oliua exprimitur; ideo tamen laudabile, quod inde domino accedet plus emolumentis, ditiorque fiat colonus. At ab olea quæ medio maturitatis est tempore, vel propemodum matura, & drupa vocatur, duplici nomine exhilarat colonum, quod multum pinguedinis habeat, oleumque quod ex ea exprimitur fit sapore etiam præstans. Hoc si verum, quomodo Plinius omphacium, sive oleum viride, ut Cato vocat, deterius inquit lib. 12. c. 27. quod ex drupa exprimitur. Respondent Plinium hoc habere ex Catone malè intellecto. Verba Plinii. Oleum & omphacium est. (Doctiff. Dalecamp. legit. Vnguentis idoneum & oleum omphacium est.) Fit quidem omphacium duobus generibus & totidem modis, ex olea & vite: olea adhuc alba expressa, deterius ex druppa: ita vocatur priusquam matura sit. jam tamen colorem mutans. Differentia, quod hoc viride est, illud candidum. Non ἀσπιπέτης Plinius oleum è druppa deterius inquit, sed respectu olei, quod ex alba adhuc exprimitur: hoc enim præstat, quod ex immatura magis colligatur oliua. Idem cap. 6. libr. 15. oleum ex quam acerbissima oliua optimum fieri tradit, tale est quod ex alba adhuc existente oliua exprimitur, talis oliua acerbissima, quippe immatura. Non itaque malè verba Catonis accepit Plinius quæ ita habent. Oleum viride sic facito. oleam quam primum ex terra tollito; si inquinata erit, lavito à foliis. (ita omnes codices, etiam antiquissimi. Scribe fortis. Foria excrementa liquidiora, sic dicta quod facillè ferantur foras) & stercore purgato. Postquidie, aut post diem tertium, quam lecta erit, facito, oleam ubi nigra erit, stringito, quam acerbissima oleum olea facies, tam oleum optimum erit. Domino de matura olea oleum fieri maxime expedit. Si gelidiora erunt, cum oleam coges, triduum aut quatrividuum post oleum facito eam oleam, si viles, sale aspergito. Plinius, Oleum quam acerbissima oliua optimum fieri. ceterum quam primum è terra colligendam: si inquinata sit, lavandam: siccare triduo satis esse. si gelent frigora, quarto die premedam. Hanc & sale aspergi. Rectè ergo Plinius verba Catonis accepit, rectè oleum è drupa deterius dixit, si κατὰ π, non ἀσπιπέτης accipias, quæ Plinii opinio. Alioquin oleum quod è drupa, præstantissimum: quod copia & sapore præstat: sapore autem solo, non copia præstat, quod ex alba exprimitur. Et hætenus de drupa. Ἀλμαδὸς καὶ ἡκρείδος. Ita in vulgatis Pollucis codic. Olive, ἄλμαδὸς ἢ ἡκρείδος: unum enim genus. Vocatur hæc olivæ vulgo κολυμβάδες. Hesychie. ἄλμαδὸς καὶ ἡκρείδος ἕλμαδι καὶ καὶ ἡκρείδος ἡκρείδος. Halmades etiam colymbades oliua vocantur, & rapæ condititiæ ex sinapi. Athe-

naus libr. 4. ἡκρείδος ἢ οἱ παλαιὸι καὶ τοῖς εἰς ἀνατόμιαν βρομῶσι, ὡς αἰετὸς αἰμαδῶσι ἐλαίαις, ἀς κολυμβάδας καλοῦσιν. Veteres cibis usi sunt, edendi cupiditatem redintegrandis, ut muria conditis oliuis, quas colymbadas vocant. Κολυμβάδες dicuntur, ὡς τὸ κολυμῶν, ab innatando, quod conditura suæ innatent. ἡκρείδος δὲ τὸ ἡκρείδος, quod oleo aut muria innatent. Νηχομαι enim idem quod κολυμῶν. Hesychie. ἡκρείδος, τὸ εἰς ὕδατος διασπαράσσασθαι, τὸ ἐν ὕδατος, ὡς τὸ ἐν ἡκρείδος, ὅ ἐστι κολυμῶν. Unum ergo olivæ genus ἡκρείδος & κολυμβάδες. ἄλμαδὸς vocantur ὡς ἀλμαδὸς fale ἄλμας enim Græcis fal, vel ὡς τῆς ἀλμας, quod muria condita sint. Cælius Aurelianus chronic. pass. cap. 3. natantes vocat, Vel oliuis fractis vel natantibus, quas colymbadas appellant. Olivæ quo modo condiantur, docet Cassianus Bassus libr. 9. cap. ult. τὰς κολυμβάδας κολυμβάδας τὰς ἀδουῶς ὅταν (in MSS. ὅτ' ἀν) ἀκμαζῶσι, καὶ αὐτὸς τὸ ἀσπιπέτης ὡς, λαβὼν ἐν τῇ οὐφύτῳ μετ' ἧς κρέμανται ἀσπιπέτης, ὅπως καὶ βελήϊταις εἰς μὲν εὐφροῦν ἀγρίοις ἔτασ μεταφίρονται, θλαδῶσιν, εἰς κολλύβαις (cod. MS. palat. κολλύβαις) ὕδατι ψυχρῷ κατ' ὄλιγας φρέζον, (idem φυλοσοφίαν) εἰς παλαγγῶς ἐκκαίει ἐπὶ μίαις ἡμέρας, καὶ μετὰ τὸ ἔσθαι (idem μετὰ τὸ ἔσθαι) πειρῶσαι, ἵνα ὁμαλὸς ἐξηγηθῶσι. (ἐξηγηθῶσι idem) εἰς ἀσπιπέτους καὶ ἰδὲ ἀσπιπέτους) εἰς τὸν ποδαρῶν, πεφρονῆσιν ἄλλων θρασύ, καὶ τῆς δούτεραις ἔρχονται (ἐρχονται) κολλύβαις, καὶ μετ' ἑξῆς κολλύβαις γ. Ἐβαλῶν (βαλῶσι) ἐλαίων χροῖκος κ', καὶ πάλαιος τὸ ἀγρίοις κίτρι. (καρμεστοῦτες δὲ τὸ ἀγρίοις κίτριον) κατεργάζονται (κατεργάζονται) δὲ τὸ ἔσθαι, εἴτα φρέζον μεταφίρονται ἀσπιπέτους (φρέζονται μεταφίρονται ἀσπιπέτους) εἰς τὸν ποδαρῶν ἔτι ἄλλο μὲν ἀσπιπέτους ἀσπιπέτους (ἀσπιπέτους ἀσπιπέτους) δὲν, ἵνα καὶ θλάσονται καὶ ἐλαίαις ἰσοκαλοῦνται. ἀλλοὶ δὲ μὲν τ' ἀσπιπέτους κλάσονται ἀσπιπέτους, ἰσοκαλοῦνται εἰς ἀσπιπέτους ἰσοκαλοῦνται ὕδατος, καὶ ἰσοκαλοῦνται ἡμέρας ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ ἀνακαλοῦνται, καὶ εἰς ἀσπιπέτους ἰσοκαλοῦνται μεταφίρονται. ἀσπιπέτους. γίνονται δὲ ταῦτα ἀσπιπέτους χροῖκος κίτριος. Olivæ appellatas colymbadas plenas & perfectas quum in vigore fuerint, una cum exortu ex quo pendent accipito, ac ut, ne frangantur ac contundantur in inagnum vas coniecte cum deferuntur, diligenter prospicito. deinde frigida aqua lotas, paulatim in umbra per diem unum in calat' is ac cratibus vimineis siccato, & quo equaliter siccatur leniter convertito. deinde preimmissio in fundum vasis salis eritis pugno, & postea muria congis quatuor, cum aceti heminis tribus infusus, olivarum chemicæ viginti immittito, & ubi expletum est vas, commoveto. liquor autem superveneat, & obturatione per fasciculum fasciculum facta, vas obturetur. Caterum muriam ea gratia preinfundi oportere docuimus, ut ne videlicet olivæ dum immittuntur contundantur. alii cum teneris ramulis deceptas olivas, in vas marinam habens aquam immittunt, & ac dies quinque vel sex relictas eximunt, & in vasa coniecta una cum muria, oblinunt ac reponunt. Hæc autem omnia circa solstitium hybernorum fieri oportet. Alios præter hos etiam condiendi modos reperiet Lector apud Pallad. in Novemb. tit. 22. quem adeat, si scire modos istos velit. Tria olivarum colymbadam recenset Dioscorides genera. subfulvum, nigrum & torrefactum, quæ commode in duo dividi possunt, maturum & immaturum. Hodie maturas & immaturas condiendi auctor Doctiff. Clusius. Immaturas, inquit, plerumque condiunt per Hispanias & Galliam Narbonensem, interdum etiam maturas & nigras præsertim in Lusitania. Diosc. lib. 1. cap. 139. ἡ δὲ ἢ τὸ ἀσπιπέτης καὶ ἀσπιπέτης ἕλμαδι, δυσοίλιος, ὀστρακός. ἢ δὲ μιλιαία καὶ πιπείρη, δὲ δὲ φρέζον & κολυμβάδες καὶ ἀσπιπέτους εἰς ἀσπιπέτους & κεφάλας φρέζοντες ἢ καὶ κολυμβάδας νεαὶς ἔσθαι, καὶ ἄσπιπέτους ἀσπιπέτους. Est porro oliua subfulva ac recens alvo incommoda, sed stomacho utilis, nigra vero & matura corruptioni oportuna. stomachoque averja est, ac tum oculis minime convenit, tum capitis etiam dolores inducit. torrefacta autem & illita nomas sinit, & carbunculos emarginat. De olivis quas κολυμβάδες vocant, supra cap. 3. libr. 2. satis abunde egi, ubi fructus vocari φωλίαι dixi, de quibus inferius non nihil adhuc dicam. Sequuntur θλασται. Has Pollux περὶ νηαι à Poetis vocari tradit, ἀς ἢ εἰ νηαι θλασται, ταῦτα περὶ νηαις εἰ κομμύς. Ἐ θλασται δὲ ἐλαίας, εἰς νηαις ἀσπιπέτης Ἀριστοφάνους. quas confusas vocant, Comici pyrenas vocant. Olivæ confusas in Nesais Aristophanes reperies. Corruptus Pollucis codex. Aristophanes fabulam scripsit, quam νηαις vocat. Scribendum ergo, εἰς νηαις ἀσπιπέτης, &c. Idem mendum apud eundem Pollucem lib. 7. cap. 24. reperitur. Rectè libro decimo capite undecimo ἡκρείδος εἰς νηαις Ἀριστοφάνους legitur, uti etiam lib. 9. ἐν εὐφροῦν εἰς νηαις Ἀριστοφάνους. Confusæ quomodo præparentur ac ferventur olivæ, docet Cass. Bass. libr. 9. capite 32. λαβὼν ἐλαίας ἀσπιπέτης τὸ ἀσπιπέτης τὰς ὑμναστικῶν θλάσας ἐπὶ ἔυλου εἰς ὕδατος ἡμέρας βαλῶν, εἰς εἰς ἀσπιπέτους ἀσπιπέτους καὶ ἐσθαι ἀσπιπέτους, ἐπιδακτε ἄλλας καὶ τετταρμύνας, μετ' ἑξῆς καὶ κολυμβάδας, εἰς ἰσοκαλοῦνται κρησοῦ γλυκύος, πικρίας. Olivæ at-

Et in ligno confractas, deinde in sportam transfers, Et ex-
 primis, addisque salem non tritum, cum cumino Et feniculi
 ramulis, deinde mittis in mustu, Et operculo addito reponis.
 Ita in editis; in MS. longè alia lectio reperitur. λαβών
 ελαιάς — άλλας μή τετραμμένους, κὲ τῆ ἐξῆς πληρώσῃ τὸ ἀρσίον, κὲ
 ἐπιτίσῃ αἰλῶν δριψή, φρεσίῃ μαροῦθρον κλωστή ἀλλοὶ θλάσσοντες ἐξαι-
 οῦσι ὅς πρηγίας, ἐπιπάσσουσι ἢ άλλας τετραμμένους μὴ κωμίνου, κὲ
 κλωσίων μαροῦθρου, εἴτε ἐμδαδδουσι γλῶσσους ῥησοῦ, ἔ ποιμαζόνουσι.
 In verbis his, κὲ τῆ ἐξῆς πληρώσῃ τὸ ἀρσίον, aliquid deesse
 videtur. Nam non tradit qua re vas impleri velit. Scri-
 be, κὲ ἐξῆς τῆ γλῶσσῃ πληρώσῃ τὸ ἀρσίον, &c. Addisque salem
 non tritum, deinde vas musto impleto, Et impone salis pu-
 gnum, ac obtura ramulis feniculi. alii fracta oliva extra-
 hunt nucleos, Et inspargunt salem tritum cum cumino, Et
 ramulis feniculi, deinde mustum bonum immittunt, Et ope-
 culo addito reponunt. Nucleos eximi vult. An itaque θλα-
 σσῶν etiam σέμφυλα dicuntur? Helych. σέμφυλα τὰ πλείστωμα-
 τα (scribe πύστωμα(α) τῶν ελαιῶν, δι' ἣ τὰς ἀπυρή-
 νους ελαιάς, ἔ τῶν σαφῶν τὰ ἐκπίστωματα. recementum olivarum
 tusarum. Nonnulli nucleo carentes olivas sic vocant,
 & quod ex tufa pressaque uva superest. Geoponicῶν au-
 ctor lib. 6. cap. 11. σέμφυλα vinacea uvarum, & nucleos
 oliva docet, εἰδέναι ἢ ῥησὶ ὅτι σέμφυλα οὐκ ὡς πῆν νομίζουσι τῶν
 ελαιῶν μόνον ἐστὶ (MS. εἰσὶ) πρηγίας, ἀλλὰ κὲ τῶν σαφῶν
 ῥιζαρέθ. ἔαν οὐδ' ἀκρῶς σέμφυλα αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον ἴσῃ, ποτὶ μὲν
 ῥιζαρέθ σαφῶν, (MS. σαφῶν) ποτὶ δὲ ελαιῶν τῶν κλωσίων
 κὲ πρηγίων (MS. πρηγίων.) Verum, quod nosse opera pretium
 est, stemphyla non solum olivarum nuclei sunt, velut quidam
 existimant, sed etiam uvarum vinacei. Si igitur stemphylor-
 um vox occurrit, ad rem subjectam adverte, Et aliquando u-
 vae vinaceos, aliquando olivæ nucleum, pyrenas aliàs Græcis
 dictum, accipe. Malunt alii τὰ σέμφυλα exponere de uva-
 rum ac olivarum recementis ac reliquiis. Quorum opin-
 ionem non improbo, & ideo apud Helychium non
 πλείστωμα(α), sed πύστωμα lego. Gal. 2. de Aliment. facult.
 κλάσθ σέμφυλα. τὰ σέφρα λείψανα τῆς σαφῶν, ἐπιδὸν ἐν τῶν
 λιμενῶν ἐκδύσθ, πῆν ὁ χυλὸς αὐτῶν, ἔ κὲ αὐτὰ συνηθῆσαν ἐν πῆν
 οἱ ἀθῆνοι. σφίζοντες κὲ πλωυῶτες ἰχυρῶν, ὁμοῦζοντες τῶν
 αὐτῶ τῶν ὄσπρ ἐν σέμφυλοι ἰχθυῶν. Voco autem stemphyla so-
 lidas uvas reliquias, cum in torculari succus ipsius omnis
 prorsus expressus fuerit, quos etiam homines in doliis com-
 ponunt stipantes ipsas validè ac constringentes, appellant que
 id ipsum πύσρα, id est siccem, quod ego σέμφυλοι appellavi.
 Suidas, σέμφυλα τὰ ἔκδυσμα τῆς σαφῶν ἢ τῶν ελαιῶν, οἱς ἀπὶ ὄ-
 ψων ἰχθυῶν. Excrementum uva, olivarumque, quibus in ob-
 sonis utebantur. Idem Arist. scholiast. in nubibus. σέμφυ-
 λα κυρίως λέγεται τὰ δόσπρωματα τῶν ελαιῶν, ἀπὸ πύστωμα(α) ἢ τὰ
 ἐκ τῶν σαφῶν δόσπρωμα(α). ὄσπρωμα(α) ἢ κὲ ἀνάπυλον, τὰ σέμ-
 φυλα ἐπὶ σαφῶν, κὲ τὰ ἀπὸ πύστωμα(α) ἐπὶ τῶν ελαιῶν. Athenæus
 lib. 2. Deipnosoph. Ἀθηναῖοι ἢ τὰς τετραμμένās ελαιάς σέμφυ-
 λα ἐκάλουσαν βρύτια ἐπὶ τῶν ἔφ' ἡμῶν σέμφυλα, τὰ ἐκπίστωμα(α) τῆς
 σαφῶν. Athenienses olivas tritas σέμφυλα vocant, Et que
 nos vocamus stemphyla βρύτια, nimirum expresse retrimen-
 ta. Ex hoc Athenæi loco probatur olivas contusas a Græ-
 cis σέμφυλα dictas. Objiciet quis, τὰ σέμφυλα esse olivas ni-
 gras. Idem enim Athenæus loco citato ait, σέμφυλίδες ἢ εἰ
 μέλαινας. Sed idem & θλαστίες nigras ait. τὰς δὲ θλαστίες με-
 λαινας ὀσπρωμα(α) εἶναι. Contuse que nigrae ventriculo ma-
 gis conveniunt. Propriè tamen nigrae olivæ maturæ; vi-
 rides, quæ immaturæ; albæ, quæ mediæ sunt inter viri-
 des, & nigras. Fallitur vir magnus, cum albam olivam
 diversam olivæ speciem putat. Alba enim est, propter
 differentiã ætatis bacca in arbore sua, quæ omnibus spe-
 ciebus est communis. Hoc probatur ex Catone cap. 117.
 Olea, inquit, albæ quemadmodum condiantur, antequam ni-
 græ fiant contundantur, Et in aquam dejiciantur. Idem
 cap. 119. Epityrum album, nigrum, variumque sic facito,
 ex oleis albis, nigris, variisque nucleos rejicito. Columella
 lib. 12. cap. 47. albedinem tribuit, orchitæ, radiolo, re-
 giæ; Olive, inquit, posse (ita antiqui codices) cum jam
 decolorantur, antequam mitescant, cum petiolo leguntur, Et
 oleo quam optimo servantur. — Oliva pausea vel orchita
 cum primum ex albo decoloratur, fitque luteola, sereno celo
 manu destringitur, Et in vannis uno die sub umbra expan-
 ditur. Idem cap. sequenti. Pausea bacca, vel orchita non-
 nullis regionibus etiam nevie conviviorum epulis præpa-
 rantur. Has igitur cum jam nigrerint, nec adhuc tamen
 permaturæ (antiquiss. præmaturæ) fuerint, celo sereno dis-
 stringere manu convenit, lectasque cribrare Et secernere,
 quecumque maculose, seu vitiose minorisve incrementi vi-
 debuntur. Alba itaque oliva veteribus immatura, nigra
 matura. Quæ hæcenus recensuimus genera quidem sunt
 olivarum, sed non specie differentes; nunc nobis de ge-
 neribus specie differentibus sermo fiet. Tria genera re-
 censet Nicander in Alexiph. ubi adversus cerussæ vene-
 num remedium præscribit.

Τὼ καὶ πεσημαδῆς, ἢ ὀρχάδ' εἶαρ ελαιῆς,
 Ἡ' ἐπι μυρτίνης χυδίλιν δεπείσσω ὀρέξας.
 Aut præbe subito pinguem quem myrtea succum,
 Pramadia aut orchas compressa emittit oliva.
 Schol. πεσημαδῆς ἔ ὀρχάς κὲ μωρτῆν ελαιῶν εἰσὶν εἶδη, εἶαρ δὲ
 τὸ αἶμα τὸ λίπ' ἔ. Tria Virg. scribit olivarum genera li-
 bro secundo Georg.

Nec pingues unam in faciem nascuntur oliva
 Orchades Et radii Et amara pausea bacca.
 Columella decem novit genera, libr. 5. de re rust.
 cap. 6. ubi ita scribit. Olearum sicut vitium plura genera
 esse arbitror, sed in meam notitiam decem modo pervenerunt.
 pausea, algiana, liciniana, sergia, nevia, culminia, orchis,
 regia, circetes, murtea. Pausiam, ut jam notavi, aliquando
 poseam vocat, Ita enim omnes libri; etiam sic apud Ca-
 tonem scriptum reperio. Pausiam antiquus Catonis in-
 terpres dictam vult, à patièdo. Servius vero à pavien-
 do, quod non nisi paviendo, id est, tundendo oleum e-
 mittat: seu quod antequam molæ subjiçiat, tundatur.
 Alii à sapore nominatam dicunt, quod fiat pausi. Sunt e-
 nim ejus bacca amarissimi succi, & ob id incommestibi-
 les. Hanc sententiam improbat Columella loco citato.
 Ex quibus, inquit, bacca jucundissima est pausea — pausea
 oleum saporis egregii dum viride est, vetustate corrumpun-
 tur. Quare miror Doctiff. virum qui apud Virgilium pro
 amara bacca viridem exponit, cum amator pausee sit
 jucunditati cuidam junctus. Sic Plinius lib. 13. cap. ult.
 de lauro, cerata laurea non ingrata amaritudinis esse;
 Columella pauseam optime vapores ferre, tradit. Quare
 hæreo utrum pausea sit ea, quæ à Nicandro πεσημαδῆν vo-
 cat. Nomen accepisse videtur τὰ πεσημαδῆν, à spiran-
 do, quod ventis, vaporibusque resistan. De pausea hæc
 tradit Plinius. Prima ergo ab autumnio colligitur, vitio ope-
 ra non natura, pausea cui plurimum carnis. — purpu-
 rea sunt Et in iis, ut uvis in nigrum colorem transeuntibus,
 pausea. Idem ferè Columella libr. 12. cap. 48. Pausea
 bacca vel orchita nonnullis etiam regionibus nevie convi-
 viorum epulis præparantur. has igitur cum jam nigrerint,
 nec adhuc tamen permatura fuerint, &c. Falluntur qui
 pauseas olivas σέμφυλίδας ab Athenæo dictas existimant.
 Non sola pausea nigra. Στεμφυλίδες olivæ tritæ sunt, ut su-
 pra probavi. Pausiam Apulia incolæ, ut Itali scribunt,
 inter quos non ultimum obtinet locum Baptista Porta,
 paschlam vocant cujus callus immature callus virefcit, ma-
 turæ ex purpureo punicat, nitidiore cuticula, orbicularis,
 communi major, virefcens amarissima, matura jucundissi-
 ma, optima oleo, escave. Virgilius ergo cum amaram in-
 quit pauseam, loquitur de immatura & adhuc viridi. Co-
 lumella vero cum jucundam ait, intelligit maturam. De
 algiana nihil quod dicam habeo. Hujus nec Macrobius,
 nec veterum quisquam, quod sciam, mentionem facit.
 Varro & Cato albiceris, vel, ut apud Macrobius, albigeri
 meminerunt. An hæc ea, quam Columella algiana, me
 fugit. Licinianam optimum dare oleum, docet Colu-
 mella. Cato cap. 6. seri præcipit in agro macriore & fri-
 gidiore. Qui ager, inquit, frigidior Et macrior erit, ibi oleam
 licinianam seri oportet. Sin in loco crasso, aut calido severis,
 hostus nequam erit, Et ferundo arbor peribit, Et muscus ru-
 ber molestus erit. Hunc Catonis locum his verbis exponit
 Romanorum Doctiff. Varro lib. 1. cap. 24. Qui ager fri-
 gidiior Et macrior sit, ibi oleam lucianam seri oportere. (Præ-
 cipit Cato) si in loco crasso aut calido posueris, hostu nequa-
 quam fieri, Et ferendo arborem perire, Et muscum rubru mo-
 lestum esse. Hostum vocant, quod ex uno facto olei confici-
 tur. Factum dicunt, quod uno tempore conficiunt, quem alii
 160. ajunt esse modiorum, alii ita minus magnu ut ad 120.
 descendat, Et exinde, ut vasa olearia quæ Et quæra habeant,
 quibus conficiunt illud. Plin. lib. 15. c. 5. In frigido aut em
 Et macro Liciniam. Pingui autem aut ferventi vitari ejus
 oleum, arboremque ipsam fertilitate consumi: musto præterea
 rubro infestari. Cato non vitari oleu scribit, ut ex ejus au-
 thoritate tradit Plinius, sed ait, hostum nequaquam fieri.
 Idem Plin. c. 3. Contra humorem pugnaçes, ob idq; minima.
 licinia, cominia, contia, sergia, quam Sabini regiam vocant,
 non ante favonii afflatum nigrescentes, hoc est, ad 6. Idus
 Februarii. Idem cap. 2. Principatum in hoc quoque bono
 obtinuit Italia toto orbe, maxime agro Venafrano, ejusque
 parte que Licinianu fundit oleu, unde Et Licinia gloria præ-
 cipua oliva. Unguenta banc palmã dedere accommodato ipsis
 odore. Dedit Et palatum delicatiore sententia, de cætero bac-
 cas Licinia nulla avis appetit. Hæc de Licinia veteres; ab
 Italis pollione vocatur. Sic dicta à parvitate, vel corrupto
 liciniæ vocabulo. Liciniæ nomen ab inventore acce-
 pisse,

pisse, vulgata & recepta opinio. Sergiam Plinius à Sabinis regiam vocari tradit; cum alia sit regia de qua paulo infra agam. De hac eadem quæ de licinia tradit Cato, & agro calido & crasso feri jubet. In agro crasso & calido oleam conditivam — Sergianam colmianam, albicerem, quam earum in his locis optimam dicent esse, eam maxime ferito. Hanc plurimū olei dare, frigusque ferre ait. Oleum optimum licinia dat, plurimum sergia — optimè vapores sustinet pausia, frigus sergia. De hac plura dicenda, non habeo. De nævia idem Columella narrat, quod de pausia. Hujus, quod sciam, apud Varronem, Catonem, Plinium mentio nulla. Culmina Catoni colmiana dicitur; ferendam præcipit in agro crasso ac calido. Plinio & Palladio comina vocatur, ac de ea idem, quod de sergia & licinia refert. Apud Macrobius culminea, ut & apud Columellam legitur; qui post liciniam & regiam, ultimo loco culminiam hanc probat. Orchiten Columella li. 12. c. 48. orchitam vocat. Ejus verba ubi de pausia sermo, citavi, Pausia bacca vel orchite nonnullis regionibus &c. Fortè orchites ex lib. 5. cap. 7. quomodo etiam à Catone cap. 7. & Varrone lib. 1. de re rust. cap. 17. vocatur. Nicandro vero & Virgilio orchas dicitur, pro quo apud Columellam lib. 5. in antiquiss. codice orchos legitur, in vulgatis orchis. Fortè orchas, rescribendum, & libr. 12. orchades. Nihil muto. Nomen orchados impositum existimant, vel à magnitudine, vel quod testiculos referant. Ogeus enim Græcis testiculi dicuntur; unde orchis quasi testicularis. Hanc ut & radium, & Columella melius ad escam, quam in liquorem stringi ait. Cato cap. 7. optimè condi refert. Item alia genera quam plurima ferito, aut inserito, oleas orchites, posias. ea optimè conduntur vel virides in muria, vel in lentisco confusa. orchites ubi nigra erunt & sicca, sale conficatio dies 5. postea salem excutito, in solemposito biduum, vel sine sane in defrutum condito. Plin. lib. 5. cap. 1. Genera earum tria dixit Virgilius, orchites & radios & pausias: nec desiderare rastro aut salcem, ullamve curam. Sine dubio & in iis solum maxime calumque refert. Veruntamen & tunduntur, cum & vites: atque etiam in terradi gaudent. Orchites sunt quæ ex Hispania ad nos mittuntur, portantur & Cajeta; magnitudine sunt juglandis, testiculorum similitudine ovate, ad escam conduntur toto orbe insignes; à nonnullis archemora vocatæ. Regia, ut Plinius ait, phaulia etiam vocatur. De phaulia supra lib. 2. cap. 3. nonnulla dixi, quæ non repeto. Plin. lib. 15. cap. 1. Omnino in vita error est publicus, timore olivæ crescere oleum existimantium: præsertim cum magnitudine oleum non constare, indicio sunt, quæ regia vocantur, ab aliis majorinæ, ab aliis phauliæ, grandissimæ alioquin minimo succo. Theophrastus lib. 6. de caul. cap. 11. ὅτι ἡ σαρξ πολλή, ὁ δὲ πυλὸς μικρὸς (forte μικρὸς). Plinius loco citato Deinde (errant) quod oleum crescere olivæ carne arbitrantur, cum succus omnis in corpus abeat, lignumque intus grandescat. Περὶ τοῦ ξύλου lignum vocat, & grandescere ait. Lego itaque μικρὸς) ὀλιγαίαι, καὶ τὰς αἰ φαυλίαι, αἰς σὺνταυτῶν τῶν φύσας περικλυίας, quibus caro multa, nucleus parvus (magnus) hæc parvisimè præstant oleum: ceu phauliæ; tanquam vires hac in parte natura deficiant. Columella, omnisque olea, & major ferè ad escam, minor oleo est aptior, speciosissima est bacca regia, quæ potius escæ quam oleo est idonea. Notandi ergo Grammatici, qui scribunt. Φαύλιον λίγαταις ἢ ἐπὶ σμικρῶν τῶν, ὅθεν & φαύλι ἰλαία ἢ μικρὸς κερῶν, ἢ δὲ φαυλίαι, γινώσκῃ φαυλὴν οἰαί κρηνοῦ κρηνοῦ & μεταφυσολογίης. Postremum natam hanc oleam ex cotino caeso & transplantato, verum est. vide libr. 2. cap. 3. At phauliæ fructum parvum esse, omninò falsum est. Contrarium Theophrastus, Plinius, Columella. Melius Hefychius, φαύλιαι εἰσὶ ἰλαίας, οἱ δὲ τῆς λυκίης φαύλιαι μῆλα πὲρ μέγιστα. φαύλον, ἀδελφὸν, καλὸν, σπειδὸν, μέγα, μικρὸς, ἀργίον. Φαυλίαι itaq; dicitur, vel quod magna, vel quod vilis sit oliva. Phaulia oliva est, quæ rotundam vocant Itali: forma rotunda est, magna, & pulcherrima, condita ad escam utimur. Radii olive plures fuisse videntur. Cato cap. 6. majoris mentionem facit. In agro calido & crasso, oleam conditivam, radium majorè &c. ferito. Columella minorem lib. 12. cap. 47. in sampsa, vel, ut alii legunt fansa, radiolum vocat. Albam pausam, vel orchitem, vel radiolum, vel regiam dum contundes &c. De radio hæc Columella, Orchis quoque & radium melius ad escam, quam in liquorè stringitur. Plinius ab autumno post pausiam & orchitè colligi tradit, quia tenerissima amurca cogit decidere. Servius radium vocatam scribit à longitudine, quod oblonga sit. Italis pyrretelle dicitur, quasi acutiusculam dicas, quod oblonga & utrimque acuta sit. De circite quod dicam scribamave habeo nihil. De Myrtea hoc tantum, quod à Nicandro μωρτίνη dicta videatur, à myrti fortè & magnitudine & figura, quales olivas ex

Persia allatas vidi: palato gratæ erant, sed parvæ admodum. Meminere Cato & Varro Salentinæ, à Columella ommissæ. Iidè & albiceræ (quam Macrobius albigeram vocat) mentionē faciunt de qua nihil Columella, nihil Plin. In Italia picenam & fidicinam reperiri, Plinius auctor. De picenis Martialis. Si mihi picena turdis polleret oliva. Macrobius sexdecim olivarū numerat gendra. olearum, inquit, hæc genera numerantur. Africana albigerus, Aquilia, Alexandrina, Ægyptia, culminea, conditiva, liciniana, orbis, oleaster, pausia, paulsa (scribe phaulia) radius, salentina, sergiana, termutia. Forte myrtea scribendum, ut apud Columellam legitur. Nec Africanam, nec Ægyptiam, Alexandrinam, Aquiliam me videre memini. Hactenus de olearum

Olea Sativa.

generibus. Olea mediocris magnitudinis arbor, quandoque procera & prægrandis, ramis compluribus in latum, amplumque diffusis; ligni materies pulchra, solida, venosa, crispæ, ardetque viridis perinde ac ficca. Folia saligneis fere similia sunt, nisi quod defiora & firmiora. Sunt enim longa, in acutum definentia, crassa, pinguis, brevi pediculo ramulis ex adverso ut plurimum in hærentia, supernè virentia, infernè albicantia, sapore amaro & acriusculo. Florè copiosum mense Julio habet, in ramulis racematim compactum, ex herbido candicantem, quaternis foliolis constantem, & fructus rudimentū amplectentem. Fructus ut plurimum ovali figura, osseo intus nucleo primum viridis, deinde appropinquante maturitate pallefcens, tandem purpureæ prius factæ saturate nigrescit. Lusitanicæ, inquit Clusius, oleæ, minores olivas præferunt, sed multum olei, ejusque præstantissimi præbentes. Sic etiam nonnullæ que in Narbonensi Gallia & Bætica nascuntur oleæ, minorem fructum ferunt, ex quo plus olei exprimitur, alteri, quod de majoribus olivis elicitur, longè præferendū. Decerpuntur mense Novembri, Decembri, Ianuario & Februario, ut in Graniensi regno. Namque antea non maturefcunt. Sternuntur deinde in pavimentis, donec rugosæ fiant: deinde molæ supponuntur, & torculari premuntur, affusa ferventi aqua: ita enim oleum reddunt. Nonnulli olivas perticis decutiunt, quod alii improbant, qui potius admotis scalis manu legere volunt, ne sequentis anni spem decussis germinibus præripiant. Vehementer enim laborant oleæ percussæ, & detrimentum capiunt. Immaturas plerumque condunt per Hispaniam & Galliam Narbonensem, interdum etiam maturas & nigras, præsertim in Lusitania. Idem Clusius non procul Hispali, viscū in oleis copiose nascens observavit mense Ianuario, olivetorū dominos magno damno afficiens. Integros enim olearū ramos, crebro etiam maximam earū partem cedere coguntur, ne latius vitium serpat, alioquin toras arbores occupaturum, & steriles redditurum. Habet vero id viscum bæccas non albas, quales in aliis arboribus natum,

sed ex rubro purpurascens, cujusmodi, inquit Clusius, nusquam alibi videre memini. Bellonius libr. 2. obser. cap. 83. simile viscum in oleis Hierosolymitano agro crescere scribit. Olea, inquit, istis peculiari nota a reliquis discernuntur, nam viscum, quod eis innascitur, rubris baccis est præditum, magno incolarum damno, quoniam steriles oleas reddit. Olea sylvestris instar oleæ adolescit, sed

Oleaster.

minor est, oleæ domesticæ per omnia similis, cortice tamen læviore, rarioribus & aculeatis ramis, minus frequentibus, minoribus augustioribusque foliis, licet eodem modo circa ramos dispositis: Flos, ut in olea fativa, racematim cohærens; fructus exiguis olivis similis, pauca tamen carne præditus, mucrone recurvo, & longis petiolis racematim dependens, primum viridis, deinde purpureus, postremo ubi maturuerit niger, succo prægnans purpureo, qui gustatus cum adstrictione linguam nonnihil vellicat. Turdi, merulæ, sturni sylvestres olivas avide devorant: nascitur in quam plurimis Adriatici & Ægei maris insulis, multis etiam Hetruriæ ac Lusitanie desertis confragosisque locis. Fructus mense Ianuario aut Decembri maturus; tota arbor insigniter amara. De solo oleis convenienti, & cultura sparsum agit Theophrastus. Lector videat, quæ ad loca ista annotavimus.

Ἡ ὀλεαστρία γὰρ ἐστὶν, &c. Plinius libr. 15. cap. 1. oleam Theophrastus è celeberrimis Græcorum auctoribus urbis Romæ, anno circiter quadringentesimo quadagesimo, negavit nisi intra 40 mil. passuum à mari nasci. Idem li 21. cap. 10. tunc oleam non putabant gigni, nisi intra 300. stadia à mari. Corrigendus Columellæ codex. Hanc arborem plerique existimant ultra miliarium (vox hæc in antiquo codice deest) sexagesimum à mari, aut non vivere, aut non esse feracem. Scribe ex Plinio. ultra miliarium quadragagesimum à mari. Trecenta stadia, ut alibi Plinius ex Theop. refert, conficiunt 40. miliaria. Recentiorum experimento constat, reperiri oleas locis mari proximis, & longè remotis, quidam marina loca amare scribunt. Theoph. locum non intellexit Plinius, mentem ejus percepit Columella; non tradit oleam non nasci nisi intra 300. stadia à mari. sed in Thebana præfectura nasci trecentis stadiis ab aquis irriguis manantibusq;: Hæc Theoph. sententia.

Κοκκυμηλία, &c. Arborem Græci vocant κοκκυμηλίαν, fructum κοκκύμηλον, observat Iulius Pollux lib. 1. cap. ult. mediæ ætatis comicos arborem, de qua nobis sermo, appellari κοκκύμηλον in masculino genere; ἴσταν δὲ ὅτι κοκκύμηλον γὰρ οὐδὲ τις οἶσεν, ἀρσενικῶς δὲ τὸ δίδωμι καλεῖται ἢ μίσην καλεῖται, ὁ κοκκύμηλον γὰρ ἴσταν δὲ καὶ ἀρχαίως τῶν τῶν κοκκυμηλῶν ὀνόματι. Idem Athenæus lib. 2. docet Ἀρσενικῶς τὸν κοκκύμηλον (ita hunc locum correxit Doctiss. Casaubonus) καὶ ἢ τὸ δίδωμι τὸ κοκκύμηλον ἢ τὸ ἀκρόθρον. Araros in Masculino genere coccytelum, vocat arborem in neutro vero coccytelum, fructum. Vox ἀκρόθρον proprie hic minimè accipi oportet, sed perquam latè pro omni fructu, strictè si accipias, falsa tradit Araros, quod ἀκρόθρον Græcis lib. 2. c. 7. dixi.

Coccytelum inter ἀκρόθρον locum habere nequit, quod duro non tegatur operculo. Malè apud Hefych. legitur κοκκύμηλον ὁ κρόθρον. Scribe κοκκύμηλον ὁ κρόθρον. omnium Græcorum auctoritate constat, κοκκυμηλίαν arborem significare τὸ κοκκύμηλον in neutro, fructum. Nicander in Georgicis κοκκυμηλον μῆλον vocat, μῆλον, inquit, ὁ κρόθρον κοκκυμηλίαν quod cuculi vocant. Hinc κοκκυμηλίαν arborem dictam conjiciunt, quod grandescens pomis cuculis è suis latebris prodeat, & conspiciatur; cum contra ex Theophrasto probari posset, nomen hoc potius inditum, quod floreat, quado cuculus ad suas latebras redit, nec amplius videatur. Mense enim πυναιφιδίος qui incidit in Octobrem florere ait, fructum vero ferre circa hybernum solstitium: sed prius etymon magis placet, quod Theoph. de non vulgari κοκκυμηλίαν agat, sed Ægyptia. Aliis placet, κοκκυμηλίαν vocatam, quod fructus multa contineat granà; κόκκοι enim γράνιτι, μῆλον malum. Ergo malum granatum, κοκκύμηλον erit, sed nec historia, nec natura mali granati, coccytelo responderet, nec κοκκύμηλον, sed κοκκύμηλον tum scribendum per ὁ μικρόν foret. Alii per barbaralexin putant κοκκυμηλίαν factum, ex Latino coquendi vocabulo, ut contigit in armeniacis malis, quæ præcoccia Romani vocant. Quam vocem non rectè assequentes Græci homines, ut fit in aliena lingua, dixerunt κοκκύμηλον & ἀκρόθρον, ut κοκκυμηλίαν veluti coquimalum; hoc est, malum coquens & dirigens, deiciendi enim alvi vis ei præcipua inest. Hoc minimè placet etymon, quod vox κοκκυμηλίαν apud antiquissimos etiã reperitur Græcos, quando Romana lingua Græcis omnino incognita, ut apud Aristotelem, Theophrastum, Nieandrum &c. Κοκκυμηλίαν pruni vertit Gaza, quod habet ex Plinio lib. 13. cap. 10. ibi (circa Memphim) Ἔρυνος Ægyptία &c. Pruna vulgaris non esse pruna à Theophrasto delinquta, non difficile probatur. Prunus arbor floret mense Aprili, aut Majo, κοκκυμηλίαν quæ in Ægypto nascitur, mense πυναιφιδίος qui mensis incipiebat Theoph. sæculo, quando Scorpionis signum ingrederetur Sol. 22. Octob. die. πυναιφιδίος, ut supra de arbuto dixi, mensis quando omnes fructus maturi. Malè Iulium vertunt (Vide quæ supra dicta sunt.) Coccytela fructus maturos ostendit circa solstitium hybernum; prunus mense Augusto & Septembri. Coccytela fructus natura & magnitudine mespilis proxima: pruna dissimilem contrariam mespilis naturam habere, mespilog; minores ipsa docet experientia. Adstringunt mespila, laxant pruna. Coccytela arbor insignis magnitudinis; prunus mediocris. Plinius hunc Theophrasti locum, satis infeliciter vertisse videtur. ibi, inquit, Ἔρυνος Ægyptία, non dissimilis spinæ proxime dicitur, pomo mespili, maturescens bruma, nec folia dimittens, lignum in pomo grande, sed corpus ipsum natura copiosiusque mespili inftar incolis. Purgatum enim tundunt, servantque in offis Nusquam tradidit Theoph. arborem hanc spinæ Ægyptiæ vel acaciæ non dissimilem esse, sed dissimilis potius, acacia enim arbor in rectum non ascendit, insigni autem magnitudine prunus, pomo mespili Theoph. ἄλλο δὲ τὸ δίδωμι ἢ κοκκυμηλίαν, μίσην γὰρ τῶν μεζῶν, καὶ τῶν φύσιν ἔχει τοὺς ὄμοιους τοῖς μεσπιλῶν, καὶ τὸ μεζῶν ὀξύπλοισι, καὶ τὸν ἴσον τὸν πυρῆνα σπυρίλων. voces ἔρυνος desunt in Basilienfi & Ald. codic. legunt alii μίσην γὰρ τῶν μεζῶν, καὶ τῶν φύσιν ἔχει τοὺς ὄμοιους τοῖς μεσπιλῶν, καὶ τὸ μεζῶν ὀξύπλοισι, &c. Alia quadam arbor prunus habetur insignis magnitudine, fructum serens natura ἔρυνος magnitudinis mespilis proximum, nisi quod rotundum nucleum habeat. Nobis vulgata placet lectio. Quæ tamen malè interpretata; Scribe ἢ κοκκυμηλίαν, μίσην γὰρ τῶν μεζῶν, καὶ τῶν φύσιν τῶν κρόθρον &c. Lignum, inquit Plinius, in pomo grande. Græcus auctor nucleum rotundum habere tradit. Sequitur, purgatum enim tundunt, servantque in offis. Theophrastus καὶ τῶν πυρῆνα ἔλαιον τῶν κόκκυνοι ἐπιούσι παλάδας, παλάδας effas vertunt. παλάδη proprie, massa ficorum ἔρυνος pinguium caricarum, quas in morem laterum figurantes, ut diu illæ permanceant, calcant atque compingunt. Hefychius παλάδη ἢ τῶν σίκων ἢ παλάδη ἔρυνος, καὶ μίσην παλάδας σίκων μίσην. Suidas, παλάδας σίκων μίσην, καὶ παλάδας, τῶν πεπεπημένων ἰχθύων. Idem pro qualibet massa usurpat. παλάδας, τὴν οὐρανὸν ἀπασματῶν ἢ ἰπιδίαν ἔρυνος τῶν σίκων. Massa ex face, ficisque alia aliis superposita sine interstitio ἔρυνος intercapidine. Propriè, ut dixi, ficorum massa. Hodie ad nos in sportis seu corbibus sparta confectis conditæ in massas ac globos ficus adferuntur. In massam conditæ similitèr olium adferebantur caryotæ Martial. palathon caryotarum.

Aurea porrigitur, Iani caviota calendis: Sed tamen hoc minus pauperis esse solet.

rat Athenæus; non regitur duro cortice ac putamine prunum, verū molli. (Vide c. 7. 1. 2.) tanquam is præstantiorē (Interpres malē, diversum, vide Galenum & Dioscoridem, qui præstantissima scribunt, nos quæ alibi de voce διαφέρω diximus) quæ gignuntur in aliis regionibus. Geoponicus auctor lib. 10. κρυκμήλοι. ἔστιν ὁ νύκ κρυκμήλου Δαμασκηνόν. quia optimum est præstantissimum prunum illud; & hodie Damascena pruna optima judicantur. De quibus hæc tradit Plinius; In peregrinis arboribus dicta sunt Damascena, à Syria Damasco cognominata, jam pridem in Italia nascentia, grandiore quanquam ligno, & exiliore carne, nec unquam in rugas siccata, quoniam soles ei desunt. Damascena intelligit Martialis, quando canit.

Poma peregrina carie rugosa senectæ
Sume; solent duri solvere ventris onus.

Audio plures clamitare, Dioscoridem satis apertè scribere, pruna damascena alvum compescere; & inferre ergo Martialis de aliis loquitur prunis. Immo de Damascenis loquitur, & alvum solvere rectè scribit. Gal. lib. 7. simpl. Διοσκουρίδης σὺν εἰσὶ ἕπος τῆ Δαμασκηνῆ κρυκμήλου ἐπισημῆνται φησὶ καὶ ἕξειν κασιόνη. ἔπειτα μὲν γὰρ καὶ τούτῳ σαφῶς ἀπὸ ἡπίου τῶν ὡς τῆς Ἰσραήλ. ἔστι δὲ τὸ μὲν Δαμασκηνῆ τυπηκτικῆ, τὸ δὲ ἐκ τῆς Ἰσραήλ γλυκύτερη, καὶ δὲ τὸ δένδρον ὅτι καρπὸς ἀνάλογος. ἡπίου μὲν τυπηκτικῆ τὸ κατὰ τὴν Ἰσραήλ, μάλλον δὲ τὸ κατὰ τὴν Δαμασκόν. Ceterum haud scio cur Dioscorides pruna Damascena siccata ventrem sistere dicat, cum & ipsa palam subducant; minus tamen quam quæ importantur ex Iberia. Si quidem Damascena magis adstringunt, at quæ Iberia fert, dulciora sunt. Quin & ipsa arbores fructibus proportionē respondent; minus enim adstringunt quæ in Iberia nascuntur, magis verò quæ Damasci. Apertè satis notat Dioscoridem, sed immeritò. Dioscorides adstringere scripsit Damascena, respectu aliorum; vel quod Iberica majori deiciendi facultate pollent, vel quod adstrictio aliqua in iis prævalet. His addo reperiri quoddam Damascenorum genus in quo nulla, aut perquam exigua solvendi virtus, quale genus Galeno non incognitum. Scribit enim lib. 2. de alimentorum facultatibus; Ἀρξαι τῶν ἄλλων εἶται τῆ καὶ Συρίας ἐκ Δαμασκῆ γαστρίδα, δένδρον δὲ ἐπὶ τούτοις τὸ κατὰ τὴν Ἰσραήλ τὸ καὶ Σπυρίων ὀνομαζομένη. ἀλλὰ τούτῳ μὲ σὺν ἡμφαινεῖ πρὸς σφύρας, τὸ Δαμασκηνῆ δὲ καὶ πᾶν πολλῆς ἔνια. καλλίστη δὲ αὐτῶν εἶσι ὅσα μετρίως σφύραται μὲν καὶ τὸ εἶσι καὶ χαυῖα, τὰ δὲ σημακρὰ, καὶ σκληρὰ, καὶ σφύρα μολχηρὰ ὡς πὶ τὴν ἰδουδαῖαν ἔστι καὶ ὡς τὸ πρὸ τῆ γαστρίδος ἔσασθαι, ἡπὸ ἀγκυλῆς μάλιστα ὅτι δὲ τῆ Ἰσραήλ. Fama est, ea pruna omnium esse præstantissima, quæ in Damasco urbe Syria nascuntur: secunda autem post illa esse, quæ in ea regione, quam Iberiam, ac Hispaniam nominant, proveniunt; verum hæc nihil adstrictionis præ se ferunt: nonnulla verò Damascenorum, vel plurimum. Optima autem inter ipsa sunt, quæ cum mediocri adstrictione magna sint, & laxa; quæ autem exigua sunt dura, & acerba, præva sunt, cum si esum spectes tum si alvi dejectionem, quæ maximè sequitur ea, quæ ex Iberia adferuntur. Ipse ergo Galenus fatetur adstringentē quandam habere facultatem. Damascena pruna nemini incognita; cute sunt nigra, carne suavi, crocea, rotundo intus ligno, in cacuminibus turbinato, exili nucleo, digitis pressum internum os exiit, parva, paucique succi. Botanici Damascena pruna à Theocryto Eidyl. 3. βραβύλα dici existimant.

Ὅρχων μὲν παρ' ἑσσοῖ, αἰσὶ πλὴρῆσι δὲ μάλα
Δαψιλῆως ἄμμου ἐκυλίνδετο, τὰ δὲ ἐπέχουτο
Ὅρχαιες, βραβύλοι κατὰ βραβύλωντες ἔρασε.
Apud Athenæum ultimus versus paulo aliter legitur;
Ὅρχαιες, βραβύλοι κατὰ βραβύλωντες ἔραζε.
Pera pedes circa, circa latera undique mala largiter
Dapsilia obvolvī, nobis fundique supernè.
Depressi ad terram brabylorum pondere rami.

Βραβύλα quasi βραβύλα dicuntur. Athenæus lib. 2. ubi & ἡλα, & μάδρυα vocari, tradit. Σιλύου δὲ ἐν γλώσσῃς βραβύλα φησὶ ἡλα, κρυκμήλου μάδρυα τὰ αὐτὰ εἶναι. τὰ μὲ μάδρυα οἷον μαλόδρυα, τὰ δὲ βραβύλα φησὶ, ὅτι διψίλια, & τὸν βόρον κάλλοιται. ἡλα δὲ οἷον ἡλα, οἷς Δημήτριος ὁ Ἰζίων λέγει ἐν ἐπιμορογία. Selencus in linguis eadem esse ait madrya, brabyla, pruna & τὰ ἡλα. Dicta porro sunt μάδρυα velut μαλόδρυα. brabyla vero quia ducunt alvum, quasi βόρον βάλλοντες; id est, cibos depellentia, & ἡλα quasi ἡλα, id est, mala, ut Demetrius Ixion prodidit in etymologia, Brabyla hæc Dama-

scena esse pruna, auctoritate Clearchi constat, Κλέαρχος δὲ ὁ ἀειπαπτικός φησὶ τοδίου, καὶ Σικελιώτας βραβύλα καλεῖται τὰ κρυκμήλα. οἷς καὶ Θεόφραστος ὁ Συρακῶσιος. Clearchus peripateticus scribit Rhodiis & Siculis pruna vocari brabyla: ut apud Theocrytum Syracusium. Eadem sententia Theocriti Scholiastæ βραβύλα τὰ κρυκμήλα, ἢ γὰρ Δαμασκηνά. Eadem Suidæ, βραβύλα τὰ κρυκμήλα Δαμασκηνά. His argumentis quidam etiam viri Doctissimi nixi, statuunt brabyla pruna esse Damascena quorum rationes, antiquissimorum medicorum testimoniis, expugnantur. Galenus lib. 2. de aliment. facult. cap. 38. ea inter fructus sylvestres numerat, viliaque esse scribit, ac suum pabulum. κρυκμήλα γὰρ ἐπεὶ πρὸς τὸ βραβύλα — ὅσα τὰ κατὰ τὴν βοιωτικὴν ἰδίαν τὴν τερφίμων ἔχον, καὶ ἕχουσα δὲ πᾶσι τῶν αὐτῶν καὶ κρυκμήλου & ἀπὸ τῶν ὅτι βραβύλα. — Idem lib. 6. cap. 1. καὶ τίπους, inter sylvestres recenset fructus, καὶ δὲ τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν, καὶ τὸν παρ' ἡμῶν καλούμενον σφύρατον, & τὸν ex cornis & brabylis, & apud nos appellatis prunis. Inter fructus sylvestres insuaves, nemo unquam numeravit Damascena. Nos auctores fortè conciliabimus, si dicamus, apud Græcos alios Damascena fuisse vocata βραβύλα, apud alios vero brabyla sylvestres fuisse fructus. Sic Amstelredamenses ἰπεν ulmum vocant, contra apud Lugdunenses ἰπεν taxus est, arbores diffimillimæ, quod ad faciem, vires, naturam. Brabyli faciem hanc tradit Athenæus. ἔστι δὲ τὸν καὶ ἀκροθέρων μικροτέρων μὲ τῆ ἀειφορῆ τῶν κρυκμήλων, τῆ δὲ ἰδουδαῖαν αὐτῶν, πλὴν ὀλίγων δαμύπενων. Est autem brabylon fructus pruno vulgari ambietu minor, eodem sapore, sed paulo acrius. Sed voce δαμύπενων Athenæum male pro σφύρατον vel ἔχουτον, usum voluit. Acerbior, inquiunt, prunum sylvestre, acidius Damascenum. Horum sententia non placet, idque duabus rationibus. Prima, quod brabylon quidem sylvestris fructus est, sed non sylvestris pruni pomum. Galenus enim eodem habitu de utroque tanquam diverso agit locis jam citatis. Deinde non fit probabile Athenæum in saporum nominibus errare, & alterum alterius loco ponere: hominis hoc est negligentissimi & ἀφιλοσόφου. Sensit quod res erat, & docebat experientia, in ea prunorum specie, quam ille intellexit appellatione βραβύλων. Quod nam sit pruni genus brabylon affirmare nequeo. Sylvestre fuisse, docet Galenus; optimum ac quidem Damascenum Suidas & Theocriti Scholiastes. Inepte satis prunum Damascenum tamarinum scribit auctor lexicæ Græco barbari; ἐξουονία ἐστὶν παμάρων τὸ λέγειν σφύρατον Δαμασκηνῆ. Iberica pruna dulci succo sunt prædita, carne duriori, gustu suavi, purpureoque splendent colore, parte, qua solem spectant, ex adversa caudicant, pressa digitis os internum dimittunt, oblonga, exili nucleo, ac longo. Aliud genus Hispanicum reperitur, colore gramineo, ingrato, succo melleo præditum, callosum, oblongum, os intus oblongum compressum acutumque. Cerea pruna nomen accepisse existimant à mollitie, ac cerea tanquam mollia vocari, cum à flavescens ceræ colore nomen inditum Ovidius canat. 13. Metamorph.

Prunaque non solum nigro liventia succo,
Verum etiam generosa, novasque imitantia ceras.
Auctor carminis in Priapum.
Magisque cera luteum nova prunum.

Belgæ witte ros prupmen vocant. Fuerunt hæc magno in honore. Plinius, Sunt & nigra, ac laudatiora cerina atque purpurea. Cerina ex candido in luteum pallescunt, parvula sunt, dulcore insigni, maturantur Augusto; laudantur in hoc genere quæ magis cereo colore flavent. Prima caudicantia quæ & hordearia dicuntur, vel quod cum hordeo maturefcent, vel quod hordei decorticati sint colore. Plinius loco citato, Ingens postea turba prunorum, versicolor, nigra, caudicans, hordearia appellata, à comitate frugis ejus. Belgæ witte prupmen vocant. De afininis hæc tradit Plinius. Alia eodem (quo hordearia) colore, seriora, majoraque asimina cognominata à vilitate. Columella onychina vocat, & circa messem, aut paulo post, inquit esse matura, lib. 12. cap. 10. Eodem tempore corna, & pruna onychina, & pruna sylvestria, nec minus genera pyrorum ac malorum condiuntur. Onychina dicuntur, quod unguis referant colorem ὄνυξ Græcis unguis. Belgæ pis prupmen vocant. Magnitudine reliquis non cedunt, colore flaventia, mollia, insipida, hircorum testiculorum formam imitantia, Augusto & Septembri matura redduntur; quæ trooskens & pallekens à Belgis vocantur, à Latinis nana nuncupantur. Decumana

cumana pruna tier pyrumen vocamus. Prunorum infinita sunt genera, & inexplicabiles differentiae, vario cultu & studio inferendi inventae. cum nuci & malo, & amygdalo inferatur, quae faciem parentis, succum adoptionis exhibent. Plinius loco citato. *Peculiaris impudentia est nucibus insitorum, quae faciem parentis succumque adoptionis exhibent; appellata ab utroque nuci pruna.* Et haec autem est persica, & cerina, ac sylvestris, ut uvae, autumnocadis condita, usque ad alia nascentia, aetatem sibi prorogant. Reliquorum velocitas cito mitescentium transvolat. Nuper in Boetica malina appellari ceperunt malis insita, & alia amygdalina amygdalis. His intus in ligno nucleus amygdale est: nec aliud pomum ingeniosus gemmatum est. Ceteras differentias minime persequi libet, à colore, succi sapore, magnitudine, figura, substantia sumptas. Colore sunt alba, viridia, lutea, cerea, rubra, ex punice rubentia, castaneorum coloris, caerulea, ex caerulea nigricantia. Sapore acida, dulcia, medii saporis, austeriora. Magnitudine sunt magna, media, parva. Figura, longa, rotunda, acuminata. Substantia, mollia, dura, mediocria: in quibus-

dam caro ficior, facile ab offe separabilis, aliis humidior, & pertinacius adherens. Sunt carne pruni & cute sub viridi, sed nucleo perfici, quae pruno persica, adversariorum vocant auctores. Sylvestrem prunum Belgae *flee droot* vocant, Graeci *αεθριμον*. Gal. libr. 2. de aliment. facult. *ὅτι τῶν ἀγρίων κοκκυμύλων ἂν αεθριμον πικρὸν ἢ μὲν κηλοδοσι, ἔστι prunus sylvestris quam prunum apud nos etiam vocant.* Idem Aegineta, & Aetius. *ὁ δὲ τῶν ἀγρίων κοκκυμύλων καρπὸς — ὁνομάζεται δὲ καὶ τὸ ἄσπιον τὸ φυτόν ποτὶ αεθριμον.* Pro sativa pruno an vocem hanc usurparint Graeci non satis constat. Probabile tamen fit; quia apud Galenum libr. 9. c. 5. καὶ κάππος legitur. *αεθριμον ἀγρίων ἔβουαν ἰσπανῶν ἔβ prunorum sylvestrium sextarios duos, sorborum Ephesinorum sextarios duos.* Verbum ἀγρίων non solent addere Graeci, nisi & sativa planta idem nomen habeat. an αεθρία arbor haec dicatur à Theophrast. supra libr. 3. cap. 7. examina-vimus. Virgilio Spinus dicitur libr. 4. Georg.

Eduramque pyrum & spinos jam pruna ferentes.

Prunus.

Prunus sylvestris Dalecampii.

Notat Servius, prunorum arborem vocari spinum genere masculino. Quod de sylvestri accipe: domestica enim spinis caret. Domestica prunus in omnibus, cogniti orbis regionibus gignitur; terram amat solutam & hortensem, arbor nemini incognita, mediocrem altitudinem & crassitudinem assequitur, leviusculo vestitur cortice, folia fert lata, & quam sint rotunda longiora, circumferentiis ferrae modo incisus: flosculi sunt albi. Fructus, ut dixi, facie valde differt. flores emittit Aprili mense, aestate fructus maturi. Sylvestris prunus humilis, ac validis spinis munitus frutex est, sativæ multo brevior ac minor, ramis tenuioribus, durisque, hinc inde spinis aculeatis. Folia habet angustiora, duriora, ac minora; flosculi etiam albidus sunt, quibus deflorescentibus si imber ceciderit: fructus in oblongum & inane corpus convertitur; *turcam* vocant Itali. Sereno si caelo deciderit, fructus sequitur quandoque major, quandoque minor, nonnunquam rotundus, non raro oblongus, è caeruleo virefcens, ossiculo intus parvo, gustu admodum austero adstringens. Succum hujus pro acacia usurpant; unde nomen acaciae Germanicæ accepit. Primo vere floret, autumnocadis colligitur. Locis incultis reperitur, apud Belgas frequens.

Ἰλημα &c. vertunt. Nasctur peculiaris quadam materia circa Memphim, non ramis, non foliis, vel tota forma proprietatem sortita, sed affectione quae accidit. Verte. nascitur circa Memphim, frutex quidam peculiaris, qui circa folia ac ramos, ac totam formam, reliquarum instar, nihil peculiare habet, sed propria quadam qualitate naturæ afficitur. *τὸ Ἰλημα*, ut supra cap. 9. libr. 1. dixi, frutex vel herba. Fruticem hoc loco expono, quia paulo inferius legitur, καὶ τὰ ἴδια τὴν χάριτάς ὅσ' ἂν ἢ δένδρον ἢ ἡ γαίμενος εἶποι, &c. Hunc locum Plinius parum feliciter vertit, ac cum

alia quadam arbore, quam hoc capite describit Theophrastus, confundit. libr. 13. cap. 10. *Sylvestris fuit* (verbum fuit in scriptis codicibus non reperitur) *& circa Memphim regio, tam vastis arboribus, ut terni nequirent vel circumplecti.* (Scribe, inverso ordine) *ut vel terni nequirent circumplecti, unius peculiari miraculo, nec pomum propter usumve aliquem, sed eventum, facies enim spinæ (exemplar Salmanticense, facies est spinæ. Toletanum, facies ejus spinæ. Fortè, facies est spinæ, scribendum.) Folia habet ceu pinnas, quae tactis ab homine ramis cadunt protinus ac postea renascuntur.* Magnus est error, ex frutice vel herba, arborem facere maximam quam tres homines circumplecti nequeunt, rectius Gaza τὸ Ἰλημα materiem reddidit. Materies quidem de frutice aliquo modo intelligi potest. Sed *Ἰλημα*, ut supra probavi, frutex humilis vel herba. Idcirco Ἰλημα sylvestrem circa Memphim fuisse regionem excogitavit Plinius, quod Ἰλημα apud Græcos sylvam denotet magnarum, ut plurimum, arborum. Theoc. eid. α β.

Παντοῦ ἐν ὄρει θηδῶμοι ἀγρίων ὕλων.

Copiosam autem & sylvestrem (immenfam Interpr.) in monte spectantes sylvam.

Proprie Ἰλη Theophrastus materies, lignum, arbor destinata ædificiis & navibus. Theoph. libr. 5. *ὅλοι δὲ αεθρία πῶτα τὸ Ἰλην ἀγρίων γησίμην, καὶ πῶτα ναυπησίμην, ἔοικε δὲ μὲν, πικροτέρων εἶπαι, &c.* Inter arbores illas, quae circa Memphim sylvestrem faciunt regionem, Ἰλημα folio filicis vel pennæ avis. Ponitur à Plinio veluti illius regionis magna ac sylvestris quaedam arbor; quod valde est ineptum, &

omnino à veritate alienum. Theophrastus postquam historiam absolvisset arborum quæ in Ægypto nascuntur, & terræ isti propriarū, ultimo loco recenset, ὄλημα quoddam foliis filicis, quod memorabile esse tradit, propter qualitatem & affectum quandam peculiarem, quem non habent cæteræ plantæ. His omnibus expositis ita subiicit. καὶ τὰ εἰς ἴδια τὸ χρώρος ὡς αἰὲν ἠδύορα τις ἢ ἡμίονος εἶποι, &c. Inter plantas Ægyptiæ terræ peculiare, quas hoc capite describit, nullus est frutex vel herba, excepto hoc uno ὄλημα, quod postremo loco posuit. Cæteræ enim omnes arbores; ergo, ut alibi probavi, ὄλημα, hoc loco frutex vel herba. Hoc ὄλημα postquam delineasset, subiungit, omnes arbores, quæ in Ægypti regione proveniunt, miræ esse crassitudinis & magnitudinis, adeo ut circa Memphim Ægypti urbem arbor reperiat, quæ à tribus hominibus non potest circumplecti. ἀπαντα δὲ ἐν τῇ χώρῃ — ἀειλαμοῦσάντων. Hæc non potuit distinguere Plinius, sed confudit, & perturbavit, & inter excelsas & crassas arbores, quas terni homines circumplecti non poterant, hoc ὄλημα posuit, & regionem Memphiticam sylvestrem esse voluit, quasi ὄλημα foret sylva.

καὶ τὴν ὄλημα μέρφλιαν ἔχει οὐ τὸ ἴδιον, ἀλλ' εἰς τὸ συμβαῖνον ἀεὶ αὐτὸ πάθος, &c. Hæc corrupta & depravata, καὶ τὴν ὄλημα μέρφλιαν ἔχει οὐ τὴν ἴδιαν, ἀλλ' εἰς τὸ συμβαῖνον ἀεὶ αὐτὸ πάθος. Sententia est, nihil proprium habere hoc ὄλημα circa ramos & folia, totamque formam esse instar reliquarum plantarum, sed peculiari quadam naturæ qualitate affici. Τὸ συμβαῖνον πάθος Plinius eventum interpretatur. Eventus quidem est, τὸ σύμπαμα & τὸ συμβαῖνον; sed aliud planè est, τὸ συμβαῖνον πάθος ὄλημα. Hic est seu qualitas fruticis vel proprietatis; vel affectus quidam fruticis vel herbe, à natura illi contingens, hac voce notatur.

Πτέρυξιν. In Aldino & Basiliensi πτέρυξιν. Plinius πτέρυξιν, ut in vulgatis codicibus habetur, legit vel πτεροῖσι. Vertit enim, folia seu pinnas habet. Quidam Botanici scribendum contendunt ὁμοιοῖσι πτεροῖσι; quomodo etiã legit Theodorus qui M S^o. usus dicitur codice. Idem est sive πτέρυξιν sive πτεροῖσι legas. Filix enim πτερίς & πτερίον dicitur, quod folia habeat ἐπιπτεροῦσάντων, καὶ ἀνεπτυγμένα ὡς πτέρυξιν, quod avis pennæ instar folia incisa & expansa habeat.

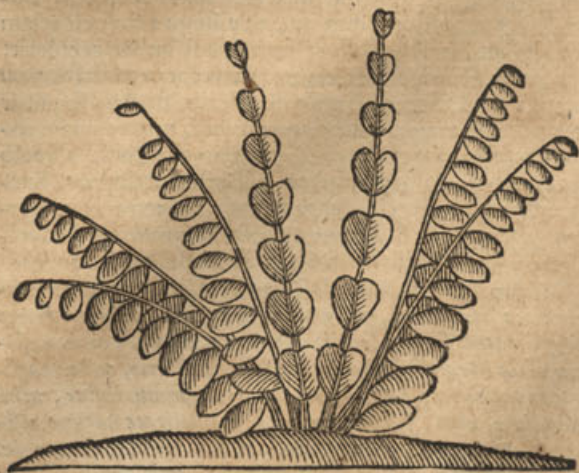
Filix Indica ofsmundæ facie.

Ἀφωκισιόδρον. Basiliensis & Aldinus codex: ἀφωκισιόδρον. Theodorus ἀπαιμοβλοῦσάντων, an Theodori an verò Constantini lectio melior, quis affirmabit? Nunquam mihi videre licuit plantam hanc à Theophrasto delineatam. Qui Ægyptum peragrarunt plantam hanc invenire hæcenus non potuerunt. Ego, inquit Guilandinus, istam diu, multumque in Ægypto circa Memphim, Heliopolim,

Tanam, & Alexandriam quaesitam, nusquam offendere potui. Nullam hujus mentionem facit Alpinus, nullam Bellonius, adeo, ut deperdita videatur. Ad nos ex India occidentali, ex Virginiis planta quædam allata foliis ofsmundæ, sive aquaticæ filicis, latioribus tamen, tota aliquin facie filicibus similis. Hæc humanum tactum ferre non potest, non tamen fugit. Qua parte ab hominè tacta est, altero aut tertio, nonnunquam quarto die rubiginosa quædam apparet macula, quæ non secus ac gangræna, humanum depascit corpus & sensum totum occupat ac extinguit, sic totum folium percurrit, & exsiccat. Exsiccatum alio subnascente decidit. Spinis nullis munita est hæc planta. Caulem nunquam vidi, an spinosus tempus docebit, non reticendum, quod hac ætate observavi, non tantum à tactu humano evenire huic plantæ quod dixi, sed & ab æris siccitate, tota enim propemodum ætate delituit, quæ fuit sicca admodum: perière folia cuncta mense Junio, nec ante Septembrem nova prodire, cum initio Augusti rudimenta iterum ostendisset, quæ ob siccitatem subsecutam perière, sine ullo meo damno, nam valde multiplicata radix, plures emisit novas plantas. Plantæ iconem addita tabella exprimit. Mirabilem plantam describit Garcias ab Horto lib. 2. cap. 27. Nascitur in Malavar planta mira naturæ; nam si quis manum admoveat, ilico contrahitur. Folia polypodii, flores vero luteos habet. Nullus veterum hujus quod sciam mentionem facit. eam verò intelligere videtur, qui Americam descripsit, quoniam in Peru provincia plantam nasci asserit, cujus folia solo contactu siccantur. Hactenus Garcias. An planta cujus iconem damus, eadè cum hac Americana sit, affirmare non audeo. Hoc observavi, à tactu, si non ab æris fiat siccitate, post dies quinq; vel sex folia contabuisse. Doctiff. Carolo Clusio in notis ad Garciam, non admodum absimilis videtur plantæ à Garcia descriptæ æschynomene, cujus Theophrastus hist. plant. 4. cap. 3. meminit: Opinionem hanc cur minus probem, facit, quod Garcias spinarum nullam facit mentionem. Deinde, non dicit Theophrastus contrahi folia, sed exsiccare, vel hebetata concidere. Fallitur & Simon de Tovar Hispanus, cujus mentionem non semel facit Carolus Clusius in suis Doctiff. Lucubrationibus, & plantarum historiis, quod acaciam eam censeat plantam, quam Franciscus Lopez Gomara (hic Americam descripsit, hunc intelligit Garcias) in historia generali, cap. 194. & 205. describit. Non nego acaciam in occidentali India reperiri, Americanam enim à Rodolpho Walburch, dum viveret, Pharmacopæo diligentiff. accepi. Differt hæc ab Ægyptia, quod flos huic admodum flavus, cum Ægyptiæ sit pallidus aut subflavus, Ægyptia spinis pluribus donata, hæc paucioribus: denique folia hujus dilutiora, viridiora Ægyptiæ, hæc Americana acacia non est, planta filicis folio cujus meminit Theophrastus, quod frutex sit plâta à Theophrasto descripta, arbor acacia; sed nec filicis folio, aut pennæ avis, sed tanaceti, vel scorpioidis leguminosæ. Nugatur Nicandri Scholiastes, cum Heliotropium plantam filicis folio putat, quam hoc capite describit Theophrastus. Vide cap. ult. lib. 7. an ab Apollodoro Æschynomene vocata sit, affirmare nequeo. Plin. lib. 24. cap. 17. Adjecit his Apollodoros affectator ejus herbam æschynomene, quoniam appropinquante manu folia contraheret. Contrahi non scribit folia Theophrastus, sed exsiccare, aut hebetata concidere, si Gazam sequamur.

Cardiaca Mulleriana Indica.

Sed & Petrus Mullerius Professor & Botanicus Groningensis celeberrimus, iconem cujusdam plantæ (ab hac

hac tamen multum diversæ ad me misit, ex Brasilia delatam: cujus ipsamet verba ad me descripta hic addam. Hanc iconem mihi exhibuit nauclerus quidam, curiosus rerum naturalium, quam manu sua depinxit ad vivum, dicit esse fruticem facie buxi vulgaris, altitudinis cubitalis, quem circum civitatem Olindam in Brasilia devastatum copiose satis ait nasci, absque floribus aut fructu. Foliola expensa cordis referre formam, verum, si modo quis digito ramulum attigerit, mox omnia foliola istius ramuli complicari, reliquis explicatis manentibus. Hujus vivas aliquot plantas in reditu proximo adferet nobis, cum indigenis nominibus. Quid si Cardiacæ arborefcens Muleriana? nostra enim insignia cordis gerunt formam. Hæc ille.

Theophrastum his describere putat lib. 2. observat. cap. 37. Itaque nullum in universa Theophrasti historia locum inveniunt, quæ cassiæ convenit, statuimus nullam ejus mentionem fecisse, nisi forte tertio capite libri quarti, ubi scribit, ipsi relatam, arborem circa Memphim tanta magnitudine esse, ut tres homines nequeant ejus amplecti caudicem; nam cassiæ arbores istæ minores non sunt nostris juglandibus, &c. In tanta brevitate nihil affirmare audeo, de cassia supra egi.

Καὶ ὅπου πικρὸν. Malè in Aldino & Basiliensi codice κῆρον fortè κῆρον legendum, sed vulgata placet. De silphio, ejusque succo vide cap. 3. lib. 6.

Κ Ε Φ Δ.

C A P. IIII.

De celte, & paliuro, & palmis Africa sitientis: & Mero monte, ubi Liberum patrem natum fabulantur, deque malo medica, & persica.

Ἐστὶ δὲ τῆ λωπυ, τὸ μὲν ἴδιον γένος δὲ μέγας, ἢ λίγον ἀπὸ ἢ μικρὸν ἔλαττον. φύλλον δὲ ἐντομαίς ἔχον κὶ περιβάδες. τὸ μὲν ξύλον, μέλας γίνῃ δὲ αὐτοῦ πλείω διαφορὰς ἔχοντα τοῖς καρποῖς. ὁ δὲ κερσὸς ἡλικὸς κύαμος. πεπαίνεται δὲ ὡς αἴθρ σὶ βότρυες, μεταβάλλων τὰς χροίας. Φύεται δὲ καθάπερ τὰ μύρτα ἐν τῇ ἀλλήλα. πυκνὸς δὲ τῶν βλαστῶν ἰδιόμορφος δὲ ἐν τοῖς λωτοφάγοις καλυμμένοις γλυκύς ἢ δῦς κὶ ἀσπής κῆ ἐπὶ πρὸς τὴν κελίαν ἀναστῶν. ἢ δὲ ἰδιὸν ἢ ἀπὸ γένος. ἐστὶ γὰρ κὶ τοῖσιν γένος. πικρὸς δὲ κὶ οἶνον ἐξ αὐτοῦ. πολὺ δὲ τὸ δένδρον κῆ πολὺ καρπὸν. τὸ οὖν Ὀφείλλε εἰσάγειν εἰς ἀσπιδίαν κῆ τὴν φασὶ πλείους ἡμέρας ἀπλοπύτων τῶν ὀπιτηδείων κερσῶν. ἐστὶ μὲν τὸ οὖν τῆ νήσῳ τῆς λωτοφάγιας Φάριδι καλουμένη, πολὺς. αὐτὴ δὲ ἀπὸ κῆ κῆ ἀπέχει μικρὸν ἢ μὲν ἐν τῷ ἴσῳ μόνον, ἀλλὰ πολλὰ πλείων ἐν τῇ ἡπείρῳ. πλείων γὰρ ὅλως ἐν τῇ Λιβύῃ καθάπερ εἴρηται. τὸ οὖν ὁ παλίωρος ἐστίν. ἐν γὰρ εἰσέρει, τῷ τοῖς εἰς καῦσιν χρωῖται. διαφέρει δὲ ἐπὶ τὸ λωτὸς ἢ τῶν λωτοφάγοις ὁ δὲ παλίωρος ἡμινώδες τῶ λωτοῦ. φύλλον δὲ παρόμοιον ἔχει τῶ ἐν τῷ ἴσῳ, τὸν δὲ καρπὸν διαφορὸν οὐ γὰρ πλάτων, ἀλλὰ στρογγύλον κῆ ἐρυθρόν μέγας δὲ ἡλικὸν τῆς κέρου ἢ μικρὸν μέζον πικρὸν δὲ ἔχει οὐ συνεοτιόμορον καθάπερ τὰς ροαῖς. ἢ δὲ τὸν καρπὸν. κῆ εἰς τὸ οἶνον ὀπιτήσῃ, κῆ αὐτὸν ἢ δὲ γίνεσθαι φασὶ, κῆ τὸν οἶνον ἢ δὲ πικρὸν. Ἐνίοις δὲ τὸ λωτὸς δένδρον ἡμινώδες εἶναι κῆ πολὺ κλάδον. τῶ σελέχει δὲ τὸ σπικχες. τὸν δὲ κέρου ἢ μετὰ τὸ κάρου ἔχειν. τὸ δὲ ἐκ τὸς ἢ σαρκώδες ἀλλὰ δερματωδέστερον. ἰδιόμορφον δὲ, ἢ χῆ τῶ γλυκύ, ὡς ἀσπιδίαν. κῆ τὸν οἶνον, ὃν ἐξ αὐτῶ πικρὸν, ἢ διαμμεν, ἀλλὴ ἢ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας εἶτ' ὀξύνειν. ἢ δὲ μὲν οὖν τὸν καρπὸν ἐν τοῖς λωτοφάγοις. ξύλον δὲ κάλλιπον τὸ ἐν κυρηναίᾳ ἡμεροσίταν δὲ εἶναι τὴν χῆ τῶ λωτοφάγων. ἢ δὲ ξύλου τὴν ῥίζαν εἶναι μελαντέραν μὲν πολὺ πυκνὴ δὲ ἢ τὸν κῆ εἰς ἐλάττω χρησίμω. εἰς γὰρ τὰ ἐγχειρίδια κῆ τὰ ὀπιτηδέματα κερσῶν. τῶ ξύλῳ δὲ εἰς τὸ οὖν τὸ αὐλοῦς κῆ εἰς ἀλλὰ πλείω. ἐν δὲ τῇ μὴ ὀπιτηδὴ τῆς λιβύης, ἀλλὰ πλείω φύεται, κῆ φοινίκας μεγάλους κῆ καλοῦς. ἢ μὲν ἀλλ' ὅπου μὲν φοινίξ, ἀλμυρὴ δὲ εἶναι κῆ ἔφυδρον τὸν τόπον ἢ δὲ ἐν πολλῶν βλάστῳ σφόδρα, κῆ ἢ δὲ. ἐν τῇ δὲ τὸ ἀλικῶν πλείων ὄντων ἀλλήλοισ. ὅπου τὸ τὰ ἀλλὰ φύεται, κῆ ξηρὸν κῆ αὐδρον. ἐνιαχῆ δὲ κῆ τὸ φρέατα εἶναι ἐκατὸν ὀργυῶν, ὡς ἐσποζυγίους ἀπὸ τρεσχηλίαις ἀνι-

Celtis proprium genus, præstat magnitudine, quanta pirus, aut paulo minore. Incisuras folium habet, ac ilicis esse videatur. Materies nigra. Genera ejus plura, fructibus inter se discreta produntur. Fructus magnitudine fabæ, maturefcit uvarum modo, varie colores immutans. Nascitur quemadmodum myrta adversa inter se, densus super germina, editur ab iis quos Lotophagos vocant, prædulcis, suavis, innocuus, atque etiam t bonæ frugis. Ventribus est suavior, qui sine ligno interiori est: nam vel genus hujusmodi redditur, & vinum eo exprimitur. Multa hæc arbor, fructuque copiosa est. Exercitum itaque Ophelli, cum in Carthaginem proficisceretur, vel eo fructu diebus pluribus pastum commeatuum defectu, accepimus. Est igitur in insula Lotophagia Pharide vocata larga copia, t cæterum non minor in continenti, sed longe largior est. Plurima enim hæc omnino in Africa, & paliurus, ut retulimus: quippe apud Hesperides hisce ad utendum utuntur. Sed hæc celtis distat ab ea, quæ Lotophagorum. Paliurus certe fruticosior est, folio huic nostrati simili. Fructu diverso. non enim lato, sed rotundo, rubroque: magnitudine, qua cedri, aut paulo minore. Nucleum non mandendum, modo acinorum punici habet. Fructum vero jucundum per se. Atque si quis vinum infundat, tum ipsum suaviorem, tum vinum suavius reddi asseverant. Nonnulli t celtim arborem fruticosam, ramosamque tradunt, t caudice firmo, vel fideli, fructu nucibus obducto, parte externa minime carnosa, sed potius pelliculari. Cibo non tam dulci, quam gustatu alias grato, & vinum, quod eo exprimitur, non nisi binos, & ternos dies durare, dein accescere. Suaviorem itaque fructum apud Lotophagos esse: materiem autem optimam in Cyrenæa provincia, tractumque Lotophagorum fervidiorum confirmant. Radicem autem esse quidem multo nigriorem, quam lignum, sed minus spissam, & ad pauciora accommodam. Quippe tantum ad putiones, t glutinamentaque usui est. Lignum, tibiis, & aliis plerisque expetit. Parte autem Africa, qua nunquam pluit, pleraque alia, & palmas magnas, atque optimas provenire ajunt. Cæterum ubi palma, falsilaginem, & riguum esse locum, nec admodum in profundo aquam comperiri, & dulcem, & ibi falsam invicem propinquas. At ubi reliqua oriuntur, solum siccum, & omni aqua orbatum esse: alibi vero puteos etiam esse centum passuum, ut non nisi jumentis per vertiginem haurire possint. Quamobrem mirum quo tandem pacto effossæ sint altitudines tam profundæ.

περιω. Consil.

τὸ οὖν πικρὸν Consil.

τὸ οὖν ἐν τῇ Ald. Bas.

λωτῆ.

τὸ τὸ κέρου Al. Germ.

τὸ σπικχες Al. Germ. ἀσπιδίαν Gaz. μίγα Consil.

τὸ αὐτοῦ Al. Germ.

τὸ πλείων ὄντων κὶ ἀλικῶν Consil.

Nascitur myrtorum modo, densus in ramis alterna serie positus. t venterculo utilis, suavior qui sine nucleo est.

ea insula sita nō multum à continenti, non tantum illic multa; sed multo copiosior in epeiro.

jucundum atque.

lotum arborem fruticosam, ramosamque.

bene crasso, fructus magnitudinis & forma nucis Juglādō. Vulgata si placet lectio, verte, fructu inclusum nucis puramine.

coriacea. t tessellataque.

Igitur

tio, quod acutius Plinius intellexit. Εἴτα μὴ εἶναι. Hoc vulnus sic obligabo, donec sanetur inventione melioris codicis. Εστὶ φανομένῳ κίτῳ ἔσπερος κρηὶ ἢ σφραγὶς ἱεροσόλυμο ἢ Διονύσιον μημαδρῶν. τῶν δ' ἄλλων (intellige τῆς Ἀσίας χωρῶν) μὴ εἶναι ἐν Μηδικῇ μέσσην. ἀλλὰ εἶναι γὰρ αὐτῶν ὁ ἠδικαί, est. Hanc lectionem tuctur Plinius. lib. 16. cap. 34. Vbi tamen ipsius errori

tribuendum puto, quod dicat Harpalum id tentasse in Modis, quem Theophrastus aliter.

Τὸ δὲ. Potius τὰ δὲ. Μηδον τὸ μηδικόν. Totus hic locus exponitur, ἔ emendatur in lexico Crispini in voce κίτῳ. Ἀπὸ hic ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ut apud Plutarchum in Problematis.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Ἄνωτος ab antiquo verbo, λῶ nomen accepit. Ἄν idem quod ἐπιθυμῶ, βλέπω, θεῶ. desidero, video, volo. Vide cap. ult. libr. 7. Ἄνωτος vocis ἀνωτονμία libro & capite citato explicatur; suffecerit hoc loco dixisse, λῶτον nonnunquam omnem denotare plantam. Hefychius λῶτος τροχίμοσπι, κὶ ἀνός, κὶ δένδρον, κρη πῶα. κυρίως τὸ ἐν ταῖς λίθασιν φύμενον, κὶ πῶς αἰθῶ, κὶ κρηπὸς ἐν ταῖς λῶτοφάγοις. locus est tragema aliquod, ἔ tibia, ἔ arbor, ἔ herba, peculiariter planta in locis humidis vel pinguibus (λίθως, Suidæ τῶσθε ἐνδρος. Hefych. λίθως τῶσθε λιπαρός.) omnisque flos ἔ fructus apud lotophagos. De loto arbore hoc capite agit Theophrastus. Quæri solet, utrum lotos arbor, an vero Ægyptia nata sit ex Lotide Nympha, Priapum fugiente? Fabella est apud Ovid. 9. Metamorph.

Haud procul à stagno Tyrios imitata colores
In spem baccarum florebat aquatica lotos.
Carpserat hinc Dryope, quos oblectamine nato
Porrigeret flores, ἔ idem factura videbar;
(Namque aderam) vidi guttas è flore cruentas
Decidere, ἔ tremulo ramos horrore moveri.
Scilicet, ut referunt tardi nunc denique agrestes,
Lotos in hanc Nymphæ fugiens obscæna Priapî
Contulerat versos mutato nomine vultus.

Arborem intelligere Poëtam, multa fuadent, quod baccas habere ait colore Tyrio, id est, rubro purpureo, qualis loti arboris baccæ. Ægyptia, ut suo loco dicam, baccas non fert. Deinde, quod ait, ramos horrore moveri. Arborès ramos ferunt, herbæ caules. Maximè autem de arbore loqui Poëtam, quod sequitur, demonstrat;

Non poteram tibi ferre soror, quantunque volebam,
Crescentem truncum, ramosque amplexa morabar.

Nihil impedit esse arborem, quod canat. Florebat aquatica lotos, quod lib. 10. salicem & aquaticam jungat lotum. Amnicola salices ἔ aquatica lotos.

Τὸ δὲ λῶτος &c. Lotus hæc à Romanis lotus dicebatur, & faba Græca. In Africa vero celtis vocabatur. Plinius lib. 13. cap. 17. Eadem Africa, qua vergit ad nos, insignem arborem loton gignit, quam vocant celtim, ἔ ipsam Italia familiarem, sed terra mutatam. Idem lib. 16. c. 31. Lotos sive faba Græca, quam Romæ à suavitate fructus sylvestris quidem, sed cerasorum penè natura, loton appellante. quod cerasum referat, aut halicacabum solani genus quod cerasum mentitur. Infima Græcia, fructum hujus arboris ἀλιεὶ κακὰ βῆσαι vocavit. Hefychius, ἀλιεὶ κακὰ βῆσαι ὁ τὸ λατοδ κρηπὸς, κὶ πῶς εἰδῶ. Ipsam arborem ἀλιεὶ κακὰ βῆσαι vel ἀναιεὶ κακὰ βῆσαι appellavit Lexicon ἱατρικόν. λῶτος ἢ τήλιος λῶτος ἢ ἀνακρηπὸς εἶσα. Cur ἀλιεὶ κακὰ βῆσαι nuncuparint, dixi. Sed cur fabam Græcam vocavit Plinius? A rotunditate fructus, quæ fabam à Græcis delineatam refert. Græcorum enim faba rotunda, ut suo loco dicam. Contendere quosdam video, loton, quæ faba Græca vocatur, diversam esse à Lotophagica, quia Plinius libr. 24. cap. 2. scribit; Loton herbam, itemque Ægyptiam, eodem nomine alias ἔ Syrticam arborem diximus suis locis. Hæc lotos, quæ faba Græca appellata à nostris, alvum fistit ἔc. Non distinguit, à lotophagica lotum, quam fabam Græcam vocat, Plinius. Verborum Plinii hic sensus; Eodem nomine alias, ἔ Syrticam arborem diximus suis locis. Hæc (Syrtica scilicet) lotos quæ faba Græca appellata à nostris, alvum baccis fistit. Idem enim de vulgari loto tradit Dioscorides, ἐν σφραγῶν, κρηλίως σφραγῶν. τῶν δὲ περιστάσεων τοῦ ξύλου ἀφίψημα πηλοῦ μιν κὶ ἐν γλυκοῦδρον. βοηθεῖ δὲ συστερακίς ἔ γυαλίη βοήθει. ἔ αὐθίξει ἢ κρη τείχεος ἔ ἐπίχει ροσέξω βῆσαι. Quæ Plinius in hunc sensum reddidit; Alvum baccis fistit, ramenta ligni decocta in vino prosunt dysentericis, mensuris, vertiginis, comitialibus. cohibent ἔ capillum. Dioscorides comas ait tingi flavo colore. unde quidam colligunt legendum, ἀπὶ ξανθίξει, ἔ φει. Confirmat hæc lectionem Galenus, κὶ ἔ κὶ τὰς βῆσαι τείχεος ἐπίχει αὐτῶν, ὅτι συντελεῖς πρὸς ἀμα τῶν μετέχουσιν ἐστὶ δυνάμειος οὐ μικρῶν σημεῖον. Quin etiā quod pilos defluentes cohibeat, non mediocre signum est, ip-

sum adstringentis esse cujusdam, similiter mediocriter deficcantis facultatis. Ἐξαιθίξει tamen mutare non ausim, quod apud Serapionē legatur, rubrificat capillos ἔ stringit eorum radices, ne cadant. Alii verba, ροσέξω βῆσαι, delectent. Malo scribere, ξανθίξει ἢ τείχεος, ἔ ἐπίχει βῆσαι, nempe τείχεος. Ruffat capillos, ἔ defluentes cohibet. Ætius ἔ βῆσαι βῆσαι τείχεος ἐπίχει. Lotos ergo lotophagica, eadem quam fabam Græcam vocat Plinius, nec de alia loto quam lotophagica agunt Dioscorides Galenus, ἔ Ætius, neque lotorum historiam confundunt. Sed qui historiam lotorum Græcos medicos confundere scribunt, ipsi hanc perturbant, nec illam satis intelligunt, ut ex iis quæ dicentur palam fiet.

Ἡλίον ἀπὸ τῆς μικρῆς ἱλατίον, &c. Plinius lib. 13. Principua est circa Syres, atque Rhasamonos. magnitudo quæ pyro, quanquam Nepos Cornelius brevem tradat. Sunt qui duo loti genera à Plinio confundi existimant, lotum scilicet Theophrasti ac Polybii. Neperis, inquit, sententia eadem cum Polybiana de loto. ἔ αὐτὸ τὸ δένδρον ὁ λῶτος οὐ μίξω. Hæc Polybii verba. Sed quid sibi vult Cornelium ex Polybio scribere brevem esse? Ipse Theophrastus minorem inquit pyro. Unde colligere satis est, arborem haud magnam, sed brevem esse. Fortassis Plinius ex Theophrasto male intellecto haufit, cujus nomen tacere solet.

Καὶ περιανθῆς. Doctiff. Constantinus. περιανθῆς, vel περιανθῆς corrigat, ac Plinii ævo codicem corruptum fuisse existimat. Plinius loco citato; Incisura folio crebriores, alioquin ilicis viderentur. In Antiquo codice legitur, incisura in folio crebriores, alioquin ilicis viderentur. In Toletano, ut Pintianus monet, incisura ἔ folia breviora; quæ ilicis viderentur. Quæ depravata valde, ut rectè scribit, corrigat, Incisuras habent folia, quæ ilicis videntur. Verbum illud breviora sive crebriores otiosum putat, aut si non otiosum, quod substituat, non habet. Scribo ex Theophrasto, incisura folio crebriores, quæ ilicis videntur. Illicem referunt, non spiritiosam, sed oleæ folio, Italicam, à Marbiolo descriptam. Rectè ergo apud Theophrastum legitur περιανθῆς. Tautologus foret, si scripisset περιανθῆς. Nam incisuras habere, ἔ ferratum esse, idem est. ut ægra femina, ægrota mulier.

Γίνω, &c. Plinius loco citato, differentie plures, eaque maxime fructibus sunt.

Ὁ δὲ κρηπὸς. Idem Plinius. Magnitudo huic fabæ, color croci, sed ante maturitatem alius atque alius, sicut uvis, nascitur densus in ramis myrti modo, non, ut in Italia, cerasi. Dioscorides non fabæ magnitudinē, sed pipere majorem inquit, quod idem puto. Lib. 1. cap. 171. λῶτος τὸ δένδρον, ὅπου ἐστὶ ἐν μίξω, κρηπὸς δὲ φέρει μίξω παπύριος. Reliqua Plinii verba mox examinabo. Μίξω παπύριος idem quod ἡλικὸς κρηπὸς, magnitudo fabæ.

Ἐξαιθίξει. Budæus exponit, mutuus ac inter se compositus atque è regione collocatus, aque distans. Ἐξαιθίξει κύκλοι, circuli æqualem distantiam omni ex parte habentes. Ἐξαιθίξει, in sphaera lineæ rectæ paribus inter se spatiis surgentes. Ἐξαιθίξει κρηπὸς, fructus ex adverso collocatus, adversi inter se. Ἐξαιθίξει αἴθη, Diosc. libr. 1. cap. 1. de iride, flores paribus inter se spatiis surgentes. flores è regione in se collocati, ut sibi mutuo respondeant.

Γλυκὸς, &c. Plinius loco citato, tam dulci ibi cibo, ut nomen etiam genti terræque dederit, nimis hospitali advenarum oblivione patriæ. Nomen genti dedisse inquit. λῶτοφάγοι enim, ut apud Theoph. legitur, dicuntur; insula vero λῶτοφάγοι, dicitur. Steph. λῶτοφάγοι κρηπὸς κὶ λῶτοφάγοις γυνή. Homer. Odyss. 9.

Ἵοιδ' ἀπὸ οἰχώδωροι μίξω ἀνδράσι λῶτοφάγοισιν.
Ἵοιδ' ἄρα λῶτοφάγοι μίξω δὲ ἐπίροισιν ὁλεθρον
Ἵοιδ' ἡμέτεροις, ἀλλὰ σφί δόσαν λῶτοφάγοισιν.
Ἵοιδ' ὅστις λῶτοφάγοι μελιθηδέα κρηπὸν,
Οὐκ ἐτ' ἀπαγγεῖλαι πάλιν ἦψεν ἠδὲ νέεσθαι.
Ἵοιδ' αὐτῷ βούλοντο μετ' ἀνδράσι λῶτοφάγοισιν
Ἵοιδ' ἔρεπ τὸ μίξω μίξω, νόστουτε λῶτοφάγοις.

Hi n. statim digressi venerunt ad viros lotophagos
 Neq; vero Lotophagi meditantur sociis perniciem
 Nosuris, sed ipsi praeberunt lotum gustare.
 Horum autem quicumque lotum comedissent, aequè ac
 mel suavem fructum,
 Non amplius renunciare volebant, neque redire.
 Sed illic volebant cum viris lotophagis
 Lotum edendo manere, reditusque oblivisci.
 Virgil. in calice.

Inter quos impia lotos,
 Impia quae socios Ithaci marentis abegit.
 Apud Euripidem amores appellantur deliciae loti; *λω-
 τῶν ἔρωτες*, ἡλίου ἀγροῦ βόεις loti amores & solis castae boves.
 Apud Lucianum loti vocabulo deliciae sermonis saepe si-
 gnificantur. *ποσὶν τῶν πινάμοι λόρον ἀμύθησι κατεσπίδασι*, ὡς
 καὶ τὰς σιγῆρας ἐκείνας, εἰ πρὸς ἀρετὴν ἔχοντο, & τὰς ἀήδονας καὶ ἄσημο
 λατῆν ἀρχαῖον δόξαν εἶχον οὐ τὴν ἡμετέραν ἰφθίμητον. Tantâ verborū
 ambrosiam mihi affudit, ut mihi plane videretur Sirenas
 illas, si quae unquam fuerunt, & lusciniâs, & lotum illam
 antiquam Homeri referre: adeo divinae quaeque loquebatur.
 Πῆδος τῶν κηλίων ἀγροῦ. Vertunt, bonae frugis. Rectè ma-
 gnus Scaliger interpretationem laxam & ambitiosam
 scribit. *πῆδος τῶν κηλίων ἀγροῦ*, idè quod *δυσμάχον*, quod sto-
 cho, ori ventriculi, utile ac gratum est. Dioſc. loco citato,
μείζον πειπεῖως, γλυκύ, βρωσίμον, εὐσμάχον, κηλίας ζευρωπικῆν.
pipere majorem (fert fructum) dulcem, edulem, stomacho a-
ptum, quique alvum sistit. Plinius. Ferunt ventris non sen-
 tire morbos, qui eum mandant. Ita etiam in Antiquo co-
 dice. Scribe mandunt, id est, comedunt. Venter, uti κηλίας
 ἀγρῶν ἔσμάχον, pro ventriculo accipi debet. *εὐσμάχον* quae
 stomacho utilia vel adstringunt vel roborant. *κηλίας* dicuntur,
 ut Cato & Celsus loquuntur, quae bonâ faciunt alvum.
κηλίας Medici vocant, quae leniter, plusquàm tamen natura
 faceret, alvū ducit. Dioſc. l. i. c. 13. de cerasis, *κερόσια* & *ἀντι-
 πῆδος* λαμβανόμενα, *κηλίας* τυχάνει, *ἐκέρσθαι* ἢ *ἰσησι* κηλίας, &c.
 Ἠδίων δὲ ἀπύρνον. Male in Aldino & Basiliensi *πύρνον*
 legitur. Plinius loco citato. Melior sine interiori nucleo,
 qui in altero genere offeus videtur.
 Καὶ οἶνον. Plin. loc. cit. Vinum quoque exprimitur illi si-
 mile mulso, quod ultra denos dies durare negat idem Nepos.
 Hoc de altera loto Theoph. ubi non denos, sed duos du-
 rare vix dies scribit. Vide quae infra dicentur.

Lotus Durant.

Πολὸν ἢ τὸ δένδρον. Quæri solet inter Botanicos, quæ ar-
 bor sit, quam loti nomine descripserunt veteres. Botanici
 fermè omnes, uno alterove excepto, asserunt Italicorum
 perlaro, Lotophagorum lotum. Qui id negant hoc utun-
 tur argumento, quod in Italica loto baccæ ab arboris de-
 pendent ramis sicut cerasa, non *δένδρον*, ut myrta. Hoc
 argumentum ipse Plinius solvit, si ad verba ejus diligen-
 ter attendimus. Nascitur densus in ramis myrti modo (cir-
 ca Syrtis & Nasamonas) non ut in Italia cerasi (subintel-
 lige modo.) Ergo in insulis tantū *δένδρον* loti fructus,

quanquam aliquando & in ipsa Italia, fructum ferat *πε-
 ρελάρον*. Non raro enim alterna serie myrti modo fructū
 producit. Hoc alibi testatur Plinius lib. 16. cap. 31. *Lotus
 sive faba Græca: quam Romæ à suavitate fructus sylvestris
 quidem, sed cerasorum penè natura, loton appellant.* Romæ
 ergo lotus non myrti facie, sed cerasi. Ideo in principio
 lib. 13. cap. 17. *Et ipsam Italiae familiarem, sed terra mu-
 ratam;* quod *δένδρον* non producat fructum, ut in In-
 sulis facit. Quando ergo scribit loton Africanam fructum
 ferre myrti modo non cerasi, ut fert Romana, bene sibi
 constat, & quod experientia observavit, rectè tradit. Ce-
 rasorum naturam in Italia habet; myrti in Insulis Loto-
 phagorum. Cerasi naturam habet, quod baccæ dependant
 ex longis pediculis, ad instar cerasorum fructus. Magno
 in errore versantur qui, Italicorum perlaro & Arudarachi
 Herbariorum eandem existimant plantam. Videant icon-
 nes, legant descriptiones Botanicorum, Dodonei, Lobelii,
 Mathioli, sine dubio diversissimas arbores affirmabunt.
 Qui Zyziphum rutilam lotum Lotophagorum scribunt,
 similiter falluntur. Loti materies, ut Theoph. lib. & c. 5.
 docet, nigra, quæque non facile putrescit, valida; est
 in operibus; zyziphi sublutea oxyacanthæ aut pyrastro
 non dissimilis, facile putrescit, ac in operibus admodū in-
 firma. Fallitur & vir magnus, cum myrti modo, alter-
 na serie, densum nasci scribit zyziphi fructum. Inspiciat
 utriusq; iconè Lector, & ex æquo judicet. Zyziphus ven-
 triculi noxium fert fructū; què testantur Botanicorū filii
 substātia seu essētia esse crassior; si pro edulio assumatur,
 difficulter concoqui. Idè asserunt, agrè ac tardè descen-
 dere, ventriculū gravare, ac paucam alimentum corpori
 præbere. Simon Rethi *πῆδος δύσπεπτα εἶσι καὶ σπλῆνός βλαπ-
 τή, nisi forent difficilis concoctionis, & Lieni officerent.* Con-
 tra lotos, ut dixi, ventriculo grata & apta. Zyziphus per-
 petuo viret, lotus contra. Plin. lib. 16. c. 30. *Præcipue do-
 mibus expetitur ramorū petulantia, brevi caudice, latissima
 exspatiantium umbra, & vicinas domus sæpè transilientiu:
 nulli opacitas brevior, nec aufert solem hyeme decidentibus
 foliis. Nulli cortex jucundior, aut oculos excipiens blandius.*
 Hęc de zyzipho falsa, de loto vera. Cortex enim circum-
 vestitur lævi, atq; è caruleo colore eleganter virenti; Zy-
 ziphus est caudice contorto, cortice scabro ac rimoso, in
 quo nihil quod oculum delectet. Lotos, cujus imaginem
 damus, arbor est pyri magnitudine, major altiorque, quā-
 doq; quercum, juglandē, similesq; altas arbores superans.
 Caudice est crassissimo; ligni materie dura nigricāte; cor-
 tice circumvestitur lævi, atq; è caruleo colore eleganter
 virenti; ramos promit vastos, longos, in latitudinē expan-
 sos; foliis viret ilici proximis, marginib. incis ac serratis,
 asperis; quæ medio autumno flaccescunt. Baccæ rotundæ
 pipere majores, è longiorib. dependentes pediculis, instar
 cerasorum, initio virides, dein ex candido flavescentes, ex
 inde rubentes, (quod tamè negant adversariorū auctores)
 sed ubi maturuerint nigricantes, intus jujubarum nucleo.
 Fructus suavis esui: vulgo pueris expetitus: dulcis namq;
 & leviter adstringens, ita ut *εὐσμάχον* rectè dicatur. A-
 pud Belgas in hortis colitur, raro floret aut fructū fert.
 Apud Italos, Gallosq; Narbonnenses frequens. Arborem
 hanc à Clariff. Petro Mullerio Med. Doct. & Professore
 Botanico Groeningensi accepimus, cui è semine natæ e-
 rant ante annos aliquot plures plantæ.

Τὸ οὖν ὄφειλον, &c. Plinius loc. cit. *Quin & exercitus
 pastos eo accepimus, ultro citroq; cōmeantes per Africā.* No-
 tandū Plin. duas cōfundere lotos. Quæ præcedit de vino,
 & quæ sequitur de tibiis Theoph. de altera tradidit loto.
 Ἐπὶ τῷ οὖν εὐ τῆ ἰσησι τῆς λαττοφάγιας. Aldinus & Basileensis,
 ἔστι τὸ οὖν εὐ τῆ ἰσησι τῆς λαττοφάγιας. Stephanus insulā λαττοφάγον
 vocari tradit. Strabo λαττοφάγον, lib. 17, ubi egregie de-
 scribit Lotophagorū terram, *συνεχῆ δὲ ἐστὶν ἡ μικρὸν Σύρτις, ἡ δὲ
 & λαττοφάγον Σύρτις λέγουσι.* ἔστι δὲ ὁ ἦ κύμα, & ἡ γὰρ οὐρανὸς
 ἐπὶ τῆν χιλίων ἐξασθῶν. καὶ δὲ πλάτῃ τῷ σμάτῃ ἐξασθῶν. καὶ
 ἐκ τῆν τῶν ἀκρῶν ποιούσων τὸ σῆμα. ἀσθῆχῆς εἰσι ἰσησι τῆ ἰσησι
 ἢ τε λαττοφάγια Κέρκινα καὶ ἡ μήνη (scribe μήνη). Stephanus μή-
 νηξ ἵσησι ἀπὸ τῆς Σύρτις & πέλις, *Meninx insula prope Syr-
 tes & urbs*) πῆρσι τῆς μήνηξ. τῶ δὲ μήνηξ (& hic lo-
 cus docet supra scribendum μήνηξ) καὶ ζουσι εἶνα τῶ τῶ
 λαττοφάγον γῆν τῶ ὄφ' ὀμῆσθου λαττοφάγον καὶ δὲ κενταύ πνα σῆμα
 καὶ καὶ βωμὸς Ὀδυσσῆος καὶ αὐτὸς ὁ κερπὸς. πολλὸν γὰρ ἐστὶ τὸ δένδρον
 εὐ αὐτῆ τὸ κηλομήδρον λαττον, ἔχον ἕδισον καρπῆν. πῆρσιος δὲ εἰσι εὐ
 αὐτῆ πολίχρον· μία δὲ ὀμῆσθου τῆ ἰσησι, καὶ εὐ αὐτῆ τῆ Σύρτις
 πολίχρον πῆρσι, &c. His continua est minor Syrtis, quam
 Lotophagorum Syrtim etiam dicunt. Hujus finis ambitus est
 fere C10 I0C. oris latitudo I0C. juxta utrumq; promontoriū,
 quæ efficiunt, insule adjacent continenti, Kercinna scilicet
 & Meninx, magnitudine æquales. Meningem Lotophago-
 rum terram putant, cujus Homerus meminit, & signa quæ-
 dam extant, & Vhsis ara, & fructus ipse. Nam lotos, arbor
 crebra in ea est, fructu suavissimo. Plura etiam in ea oppida
 sunt,

funt, sed unum eodem nomine quo insula, quin & in ipsa Syrti oppidula plura sunt. Ex hoc Strabonis loco lego ἡ μὲν οὖν ἐστὶ τῆς ἡμετέρας τῆς λωτοφάγης. Ceterum insulam, in qua lotus, non φάρα vocat, sed μένιχα Strabo. Quod etiam l. 3. tradidit, ubi ait ἀλλοτὴ πάλιν καλοῦνται λωτοφάγης τὰν ἐπὶ τὸν ἀνατολικὸν τῶν αἰθιόπων Σύρτους ἡσσαν, τὴν Μήνιχα. ἐν δὲ τῶν αἰθιόπων πρὸς αὐτὴν τὸ ποταμὸν τῶν ἀπὸ τῆς ἑσπέρου ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μεθ' ἑαυτῶν τὸν ποταμὸν ὡς τὸ ἔξω τῆς ἡμετέρας ἐστὶ τὸ Ἀτλαντικὸν πελάγος τὸ ποταμὸν διακρίθαι τῶν λωτοφάγων ἀπὸ αὐτοῦ. Rursusque alii vocantur Lotophagi, qui Meningem incolunt, alterarum insularum parva Syrti praepositarum. Mirum ergo non est Homerum errores Vlyssis ita fabule in morem descripsisse, ut pleraque extra columnas in Atlantico gesta ab eo fingeret. Plinius vero circa Syrtis & Nasomonas nasci tradit, ac Lotophagorum terram circa Syrtim majorem scribit lib. 5. cap. 4. Inde Syrtis major, circuitu 705. aditu autem 313. M. passuum. Inde accollit gens Lisipadum. In intimo sinu fuit ora Lotophagum, quos quidam alachroas dixerunt, ad Philenorum aras. Uter rectius Plinius, an Strabo, videant in Geographicis peritiores.

De Paliuro Africana hæc tradit Plinius lib. 13. cap. 19. Cyrenaica regio loton sive postponit paliuro, fruticosior hæc, fructuque magis rubens, cujus nucleus non simul manditur, jucundus per se, atque suavior è vino, quin & vina succo commendans. Theophrastus paliurum hanc latius & fufius quam Plinius describit, qui Græci auctoris verba, non satis fideliter interpretatur. In paliuri Africanæ descriptione nonnulla consideranda; imprimis quod Theophrastus huic tribuat folium, vulgari simile. Vulgatè c. 16 lib. 1. folium esse spinosum tradit; ergo & Africanæ. Unde affirmo, paliurum quam lib. 15. describit Athenæus, diversam esse ab Africana Paliuro, quam depingit Theophrastus. Athenæi enim paliurus folia non habet spinosa. De hac vide quæ infra dicuntur. Theophrastus fructum paliuri ἰσχυρὸν scribit: Plinius magis rubere tradit, quam vulgaris fructum. Rectè Theophrastus fructum simpliciter rubrum inquit; malè Plinius magis rubrum scribit. Vulgaris enim paliuri fructus, non rubet. Theophrastus nucleum non mandit; Plinius non simul mandit scribit; additque jucundum per se, atque suaviorem è vino, quæ de fructu Theophrast. non de nucleo. Fortassis corruptus codex: videtur enim aliquid deesse ac scripsisse Plinium, cujus nucleus puniceo similis, non manditur, jucundus per se (subaudi fructus; vel verba illa cujus nucleus puniceo similis non manditur, parenthesi include) atque suavior è vino. Sic cum Theophrasto conveniet Plinius. Non fit verisimile Plinium legisse ac in adversaria sua tantum retulisse ἐν αὐτοῖς ἀπομνημονεύμασι. Legit ut in vulgaribus exemplaribus habetur, sed exscribentium negligentia verbum puniceo omisissum, & simile in simul mutatum. Illud vix excusari potest, quod διάφορον vertit postponit. Equidem non ignoro sæpè apud Græcos medicos διαφορὸν poni pro excellere, præstare, superare, melius esse, quomodo hoc loco idem hoc verbum accepit Plinius, atque inde concepit Cyrenenses lotum paliuro postponere, quasi paliuri fructus excellentior foret, & longè præstantior loti, fructu. Græci auctoris mens est, Paliuri Cyrenaicæ sive Africanæ folium simile esse Græco paliuro; sed fructu differre, quem rubentem & rotundum profert Lybica, quum in Græca planus sit, & latus. Falluntur qui jujubam existimant paliurum Africanam à Theophrasto delineatam. Caret jujube foliis spinosis, fructus præterea est oblongus: sed hoc non impedit quo minus cum descriptione conveniat; est enim ex oblongo rotundus. Nucleum continet ad mandendum non ineptum, maloque puniceo dissimilem, verum ut in oliva durum & longum. Alii agrifolium pro Africana paliuro habent, quod planta sit foliis undique aculeata, loto majoribus; fructu cedri rotundo, rubro, nucleum intus habente, jucundo, & gustui non ingrato; sed id certo asserere nolunt. Hanc propriè Africæ esse plantam. Unum impedit quo minus agrifolium pro Africana paliuro habeam; quod agrifolium fructum ferat esui ineptum, nucleum vero producat sapore non ingratum; cum Theophrastus paliuri nucleum ad mandendum ineptum, fructum esui idoneum tradat. Agrifolii multis in locis mentio fit. Alibi diximus, non esse ilicem aquifolium Plinii aut ilicis speciè, & improbavimus illorum opinionem qui crategon statuunt, damnavimus illos, qui pro similace Theophrasti agnoscent. Non esse agriam Theophrasti multis argumentis ostendimus. An aquifolium Plinii sit de quo quæ sequuntur tradit, in medio relinquam. Lib. 15. cap. 24. aut baccas sine succo ferre, lib. 16. cap. 18. montes amare cap. 21. folia non decidere, cap. 24. eadem aculeata esse. Agrifolium, cujus imaginem exhibemus; frutex est, quandoque commodam habeat humum, ac cultura accedat, in arborem justam excrefcens, alioquin in crescendo

planta tarda, & ad fruticofas referenda. Caudex arbori mediocri crassitudinis; frutici non valde crassius; quorum ramuli lenti flexibiles, & læves, dum lici cortice

Agrifolium anpaliurus Africana.

contecti, exteriori viridi ac lævi, interiore pallido, odoris ingrati. Materies ligni dura ac solida, gravis, foris candida, interius nigricans, quæ ligni Indici modo, (quod guaiacum vocant,) in aqua sedit, eique non admodum dissimilis est. Folia pulchrè, præsertim hyberno tempore, virent ac splendent, lævia, glabra, carnosa, solida, saporis non tam ingrati ac cortex, brevi pediculo pendentia, laurinis fere similia, sed minorâ ac pungentibus aculeis per margines angulosa; quos tamen senescente arbore vel pauciores, vel nullos habet, uti nec angulos sunt enim tum neutiquam simbriata. Flores albi & odorati, pulchri, parvi, plures simul, brevibus pediculis annexi, ut in lauro, quaternis foliolis & totidem apicibus constantes; in quorum medio baccarum rudimenta apparent. Hæ tandem rotundæ, ochri magnitudine, vel non multo majores, colore rubentes, ad instar asparagorum, umbilicata, gustu subdulces, cum tetro quodam sapore, quaternis intus nucleis, triangularibus ac striatis, diutissime ramis adhærent, nec facile decidunt; radix lignosa. Fit ex hujus arboris aut fruticis cortice, qui lævis est, viscum, quo in capiendis avibus aucupes ac rustici utuntur. Corticem, inquit, Ruellius, detrahunt, & facta humi serobe, locis uliginosis maxime, obruunt, frondibus arborum involventes, & inibi putrescere patiuntur. Quod fere duodenis diebus perfici solet. Tunc marcidum erunt, & tantisper pila contundunt, donec in viscum lentescat, domum in profuente, ut adherentes corticem reliquæ sordesque fluitent, proluunt, & adjecto olei nucum momento, ficiilibus recondunt. Loca amat inculta ac deserta; tum & quibusdam locis juxta vias ac in sylvis reperitur. Solum molle odit, durum amat, perpetuo viret, baccasque maturas autumno ostendit, quæ non raro hyeme ramulis adhærent. Arborè Belgæ Hulfæ vocant. Utrum paliurus Africana, quam Ioannes Leo cap. de rarfa describit, videant doctiores. Spinose inquit præterea hic arbores sunt, cujus fructum Arabes rabich nominant, aliquanto minor est ceraso, sapore autem tithypho non adeo est dissimilis. Verisimile admodum hanc arborè Africanam paliurum esse. Quæ enim de ea tradit Leo non male cum Theoph. rasti descriptione cõveniant. Ἐπιτοὶ δὲ τὸ τοῦ λωτοῦ δένδρον. Lotū hanc diversam à Lotophagorum loto ipse testatur Theoph. cum ait διαφορὸν ἢ οὐτὸν ὁ λωτὸς τοῦ ἀπὸ τοῖς λωτοφάγῃσι. Aliam esse a lotophagotū loto, hæc etiā verba Theoph. declarant, ἡδὴ μὲν οὖν τὸ κατὰ τὸν ἐν τῆς λωτοφάγῃσι, ἔχον δὲ καὶ τὸν ἐν τῆς κορυφαίας &c. Λωτὸν hanc Theo-

bicæ fructus juglandis magnitudine, nucleo parvus. Rident Interpretem quod *πρωτον ἐξ αὐτοῦ ἀλλόθεν* interpretatus sit, molitur in farinam. *ἐξ αὐτοῦ ἀλλόθεν, ἢ πρωτον πω-
τε*, &c. Quæ verba, inquit, sic vulgo accipiunt, & exponunt, quasi ex siccis hujusmodi fructibus, farina fieret apud Ægyptios; quod ineptum. Qui enim quæso ex siccatibus ejusmodi fructibus, & pedibus tantum confusis farina posset fieri? In massas pedibus calcantes hunc fructum redigebant, & doliis condebant, ut servaretur. *ἀλλόθεν* vocat massas, quales fiunt ex farina conspersa. Hæc qui scribunt, non videntur Athenæi, vel potius Agathoclis verba satis intelligere. Non dicit pedibus contundi, ac fieri farinam, nec ea interpretis mens; sed Ægyptios hunc fructum ficcare, siccatum in farinam redigere, eamque farinam (*πρω-
τε* inquit,) conculcare pedibus, ac in massam redigere, non secus ac triticum aut secale molitur in farinam, deinde pedibus conculcatur, ac in massam addito lacte aut aqua redigitur, id quod pistoribus & pueris tenellis notum. Oportet etiam sit fructus siccatum. Recentem enim & humore plenum, qui in farinam molere vult, operam perdet. Utrum hæc arbores ad recentiorum cognitionem pervenerint, mox videbimus.

Τὸν δὲ κερσὸν ἐξ ἡ κέρσων ἴχθιν. Vertunt, fructu nuce obducto; quod perridiculum, & falsum recte ait Doctissimus Salmasius. Nec melius interpretantur, semine incluso nucleo, vel hanc speciem loti fructum habere nuce inclusum. Corruptus Theophrasti codex errandi occasionem præbuit. Scribe cum Salmasio, *κέρσων ἐξ τῶν κέρσων ἴχθιν*, fructum habet magnitudine & formâ juglandis.

Guajacum Patavinum.

Ἡδὴ. Restat videamus an arbores quarum delineationem ex veterum Græcorum sententia examinamus, sint à recentioribus descriptæ. Nonnulli guajacum Patavinum, quod aliis placet esse hebenum, pro loto altera Theophr. habent. Malunt alii guajacum hoc esse lotum lotophagorum alteram, nucleis carentem. Caret hæc arbor foliis ilicis ferratis, nec satis cum alterâ convenit loto, quod vulgari loto magnitudine non multum cedat, nec frutici quam arbori propior sit, fructumque habeat acuminato cacumine, nisi forte ea solo natali resaliter se habeat. Pro cæli namque solique ratione variant admodum plantæ. Arbor est procera quæ pyro magnitudine non cedit, folio alterius loti latiore, sed non serrato, pyri non valde dissimili; baccas fert dulces, rotundas, acuminatis tamen cacuminibus: colore initio viridi, per maturitatem ex cæruleo subnigricante. Baccæ hæc pediculis carent, calycibus tamen ima parte obducuntur, nec secus ac glandes, & myxæ arborum ramis & surculis seriatiim adhærent. In horto medico Lugdunensi colitur ex Italia allata, ubi multis in locis reperiri tradit Mathiolus in doctiss. ad Dioscoridem commentariis. Italiæ tamen familiarem negat. Variat hæc arbor fructu. In Italia semina bina, terna, aut plura, plana & spadiceæ coloris pro-

fert. Vicennæ verò & Bononiæ etiam ex semine Italico nata, fructum promit, seminis expertem, sola pulpa constantem. Alii laurocerasum lotum alteram existimant: quorum opinionem Botanico celeberrimus, & in litteris exercitissimus ridet. Sed fallitur ipse. Adfert quidem rationem, qua hanc Dalecampii Botanici excellentissimi opinionem refellat. Dalecampii, dicens, opinio non satisfacit, qui hanc stirpem Theophrasti lotum secundam esse censet: nam hujus fructus non nascitur myrti modo alterius, sive, ut Græcus habet, *κέρσων τῶν κέρσων*, sed racematim uva modo: Sed fallitur optimus ac præstantissimus Clusius. Hæc Theoph. de loto lotophagorum tradidit, quam diversam à Lybica ipse scribit Theophrastus. Luculentissimè hanc arborem idem describit Clusius his ferè verbis. *Lauro-cerasus justæ magnitudinis arbor est* (apud nos arboris magnitudinem non acquirit. Hyemis enim injuria, si adversus eam non muniatur, quandoque perit) *caudice recto, multis ramis donato, qui caudice atrovi-
rente obducti sunt: novellis tamen omnino virentibus. Folia alternatim ramos ambiunt, non decidua, lauri latifolia sive potius citriæ mali foliorum emula, per ambitum nonnihil dentata, nervis aliquot ex media costa in latera excurrentibus, supernè splendentia, infernè nequaquam. Color in virentibus ex atrovi-
rescente, in novellis ex viridi pallefcens; sapor amarus, nucleorum mali persicæ, aut amygdalarum amararum amulus. Oblongus in summis vetustis ramis, inter superioris anni folia, fert hastulas, digitalis longitudinis, crassiusculas, in quibus brevi pediculo numerosi, & racemè in modum conferti, nascuntur flores candidi, quinque foliolis constantes, multis in umbilici ambitu staminulis præditi, cerasi, avium vulgo nuncupati, floribus non valde dissimiles, odoris tamen expertes, qui nullum fructus rudimentum præbuerunt, sed caduci admodum fuerunt. Supra hos rami germinant, & novella folia protrudunt. Fructus, quem in arbore se non vidisse idem Clusius asserit, sed qui Constantinopoli missus fuit, exigui pruni magnitudine, sebesten fructui proximus, foris niger, rugulosus, pulpa dulci ac eduli, cerasiorum vel brunnenisium in Moravia prunorum pulpæ modo, osiculum continens sessili parte orbiculare, deinde sensim in oblongum tenuemque cuspidem definens. Bellonius libr. 1. observat. cap. 44. inter arbores virentes recenset Trapezuntinam quandam, ferentem cerasa: meminit & eo libello, cui de ratione cicurandi sylvestres arbores titulum fecit, c. 20. & laurocerasum appellat. Ejus tamen historiam non describit; nisi quod eodem capite illius ramum mali citriæ ramo æqualem faciat, & ejus prægrandem arborem Genuæ in horto Principis D'Oria postea se vidisse asserit. Cum vero hujus nostræ folia maximam similitudinè, cum mali citriæ foliis habeant, nec defluant, & Trapezunte Constantinopolim, ut nomen indicat, primum allatam fuisse verisimile sit, eam esse omnino existimat Clusius, quæ Bellonius observavit. *Lauro-cerasi*, inquit, *quantum conjectura assequi possum, nomen illi impostum à foliorum cum laurinis similitudine, & fructu cerasi equali, tamen si postremo loco, ex Pliniana historia id irvenisse affirmet Bellonius. Verum nusquam apud Plinium laurocerasii vocem me legere memini. Is quidem lib. 15. cap. 25. ubi cerasi genera enumerat, de cerasis lauro insitis agit. Minus quinquennium est, inquit, quod prodire quæ vocant lauræ, non ingrata amaritudinis insita in lauro. Sed de hac, quam proponimus, arbore ista intelligenda vix mihi persuadere queo. Lotum hanc esse alteram Theophrasti impedit, quod arbor evadat magna, lotoque aliquando non cedat. Alioquin plures loto peculiare notas habet. ramosior est vulgari loto, (quo nomine fortè *κεράσιον* & *κεράσιον* à Theophrasto dicitur) caudice recto assurgit & crasso: fructus forma & magnitudine juglandis non dissimilis; ovali enim forma, pruni magnitudine, sebesten fructui proximus, foris niger, rugulosus, coriaceus, pulpa intus præditus dulci, cerasiorum, vel prunorum pulpæ modo. Lotum Polybii; ziziphum rurilam quidam arbitrantur, quod aliis displicet. De zizyphis pauca hoc loco dicenda. Græcis *ζίζυφος* arbor & fructus dicitur. Cassianus Bassus libr. 10. cap. 43. *τὸ ζίζυφον φρούτων, ἐξ ὀσμίνων δὲ τῶν κέρσων ἰατρικῶν ἀποκαλεῖται. Ζίζυφον plantatur ex ramis à mediis arbore acceptis.* Apud alios *ζίζυφος* scribitur. Myrepsus sect. 5. de Bechys antidot. 28. *αἰθρίας ἀποκαλεῖται, ζίζυφον, γυμνὸν ἴχθιν* &c. Apud Actuarium *ζίζυφος, ζίζυφος, ζίζυφος* & *ζίζυφος* reperitur. Simôn Zetti *ζίζυφος* vocat. *τὸ ζίζυφον συμμετέχει ἐν τῇ ὑγρότητι καὶ τῇ θερμότητι. Ζίζυφον commansa mediocriter calida & humida sunt. Cretensisibus, teste Bellonio, zinziphon dicitur, lib. 1. cap. 18. Corrigendum Palladæ carmen de zizyphis, quo se gloriatur usu zizyphorum quartana curatum.***

Ὅτι αὐτὸς ἐν διζύφῳ δύναιεν πνευμαίν
 εἶναι ἐφλε, χθὲς γοῦν διζύφον ἐν χρονίῳ
 Ἡπιάλω κάμνοντι περὶ τῆς αἰτίας καὶ τῆς
 καὶ γέγονεν περὶ τῆς οἰα καὶ ὅτι ἐν ὕμῳ.

Non absurdè in zizyphis potentiam quandam divinam
 Esse dixi. Hæc igitur zizyphum diurne
 Febris quartanae laboranti in paroxysmo applicavi
 Et factus est celeriter ut Croton sanus.

Maldè editur διζύφον, omnino scribendum, ζίζυφον. Quar-
 tana laboranti prodest, quod humidum & calidum me-
 diocriter. Ἡπιάλον in hoc versu non significat febrem sic
 vulgo dictam, quotidianæ continuæ speciem quandam,
 de qua Galenus lib. 6. comment. 1. epidem; sed pro ini-
 tio, aut rigore febris ponitur; paroxysmum vocant Me-
 dici. Helychius Ἡπιάλον αἰτίαν τῆς πυρετοῦ ζίζυφου. Idem Gal. li.
 2. de different. febr. cap. 6. quo loco de epiala febre a-
 git. Sunt qui zizyphon a Galeno αἰτίαν lib. 2. de alim-
 ent. facult. cap. 32. vocari asserunt. αἰτίαν τῆς ἰσχυροῦς
 σπεινῶν, αὐτὸς τούτοις ἔχον π μαρτυροῦμαι, αἰτίαν ὕμῳ φυλακῆν ἢ
 νόσον ἰσχυρῶν, ἴδιον μαρτυροῦμαι ἰσχυρῶν καὶ παιδίων ἀπρόνοον (Ald.
 αἰτίαν τῆς ἰσχυροῦς) ἰσχυρῶν καὶ δύναιεν ὑπάρχον, αἰτίαν τῆς ἰσχυροῦς
 αἰτίαν τῆς ἰσχυροῦς. τῆς ἰσχυροῦς καὶ αἰτίαν διδόναι ἰσχυρῶν τῆς αἰτίαν.
 De fructu quem sericum appellant, ne hoc quidem ausim as-
 firmare, quicquam ad sanitatis tutelam, aut morborum pro-
 fligationem pertinere. Mulierum enim atque infantium ef-
 frenatorum (ad verbum, qui in plateis ludendo tempus te-
 runt, impuberum) est edulium; exigui est alimenti & con-
 coctu difficilis, præterquam quod stomachum non juvet, cor-
 porique paucum præstat alimentum. Nemo facilè negabat
 hac facultate zizypha prædita, sed serica esse ex his con-
 cludi non potest. Majus argumentum, quod in lexico
 veteri Iatricæ legatur, ζίζυφα τῆς σπεινῶν. Ex quo Galeni co-
 dicem corruptum esse non difficile judicatur. Syricum le-
 gendum, ex Columella probatur, apud quem lib. 5. cap.
 10. in omnibus, etiam antiquissimis legitur codicibus.
 Præterea malorum genera exquirenda maximè, scandiana,
 matiana, orbiculata, sextiana, pelusiana, amertina, Syrica,
 melimela, cydonia: quorum genera tria sunt, &c. Sed mali
 genus Syricum, cujus etiam meminit Plinius, li. 15. c. 14.
 vide cap. de malis. Illud etiam ad rem facit, quod Syricum
 a rutilo dicatur colore: sic accipiendum apud Propertium,
 Syrica jam taceo Volsi carpenta nepotis.

Id est, Syrico pigmento miniata. Plinius li. 35. cap. 6.
 Inter (colores) factitios est Syricum (ita in antiquo co-
 dice legitur; male edunt, syricum) quo minimum sublini di-
 ximus. Fit autem sinopide & sandice mistis. Sinopis rubricæ
 genus præstantissimum, quod circa sinopen urbem effoditur,
 unde & nomen habet. Species hujus, ut loco citato tradit
 Plinius, tres, rubens, minus rubens, & media. Sandyx
 coloris etiam rubri genus, quod fieri solet ex cerussa ve-
 hementius adusta, ut docet lib. 9. simpl. Galenus, καὶ ἰσχυρῶν
 αὐτὸς ἰσχυρῶν, αἰτίαν τῆς ἰσχυροῦς καὶ αἰτίαν τῆς ἰσχυροῦς
 αἰτίαν τῆς ἰσχυροῦς. Plinius parvo discrimine ex sanda-
 racha rubrica adusta fieri docet loco citato, ubi ait. Hæc
 si torreatur æqua parte, rubrica admista sandycæ facit. Quan-
 quam animadverto Virgilium existimasse herbam id ef-
 fe, illo versu.

Sponte sua sandyx pascentes vestiet agnos.

Virgilium sandicem pro herba posuisse, non persuade-
 bit Plinius, qui mentem Poætæ non intellexit. Vult Ma-
 ro, eam fore rerum omnium felicitatem, si sponte sua
 colores in ovium velleribus nascerentur, & inter pascen-
 dum lanæ colorarentur: neque id passu sandycis fieri op-
 tat: sed vult, fore ut sponte lanæ sandycis colorem con-
 trahant, non detonsæ, sed in ipsis agnorum tergoribus,
 dum pascentur. Hanc Virgilii mentem, versus qui præ-
 cedunt, satis ostendunt.

Ipse sed in pratibus arces jam suave rubenti
 Murice, jam croco mutabit vellera luteo.

Sponte sua sandyx pascentes vestiet agnos.

Hæc per transfennam, ut dici solet. Syricum, color
 ergo rutilus rubensque, quod vel ex Ægineta constat.
 Σανδύξ, inquit, ἢ σάνδικος (maldè σάνδικος editus codex habet)
 ἀπὸ τῆς ἰσχυροῦς ἢ τῆς ἰσχυροῦς δύναιεν, ἢ τῆς ἰσχυροῦς. Fallitur
 Ægineta. Similes quidem colores, sed res dissimiles. Maldè
 Dioscoridis interpretes putant Syricum, vel, ut apud
 Galenum legitur, sericum idem esse, quod candidum à
 colore & candore serici. Hactenus probavimus sericum
 sive Syricum, zizyphum esse; nunc addenda argumenta
 quibus Syzypa vel seripha probatur diversa à zizyphis.
 Plinius lib. 15. cap. 14. Æquè peregrina sunt zizypha (an-
 tiquissimus codex zizypha) & tuberes, quæ & ipsa non
 pridem venere in Italiâ, hæc ex Africa, illa ex Syria. Sext.

Papinius, quem consulem vidimus, primus in hæc attulit,
 divi Augusti novissimis temporibus, in castrorum aggeribus
 sata, bacis similiora quam malis, sed aggeribus præcipuè
 decora; quoniam & in tecta jam sylva scandunt. Tuberum
 duo genera, candidum & à colore sericum dictum. Apertè
 satis sericum; pro quo Syricum scribo, propter rationes
 jam allatas, ait tuberum genus. Botanici Plinii codicem
 hoc loco depravatum suspicantur, tum quod Columella,
 nusquam tuberum faciat mentionem, tum quod zizy-
 phorum duo esse genera referat, ut inter Græcos recentio-
 res facit Simon Zethi, inter Arabes Avicenna. Colum-
 mellam, Simonem Sethi, Avicennam duo zizyphorum
 tradere genera, extra controversiam statuo: sed Colu-
 mellam nullam tuberum facere mentionem, nego. Capite
 secundo lib. 11. hæc leguntur. Possunt etiam his
 diebus (circa Calendas Januarii) cerasi, & tuberes, &
 armeniaca, atque amygdale, cæteraque arbores, quæ primè
 florent, inseri commodè. Atqui, dicit quis, supra lib. 1.
 cap. 11. dictum est, tubera foliis, caule, caudice, fructu
 carere, ac esse quid quod sub terra latitat. tubera in neu-
 tro genere non ferunt ramos, caudicem, folia, nec, fru-
 ctus, sed tuberes in fœminino genere. Plinius lib. 16.
 cap. 25. Ab ea proximè florent armeniaca; deinde tuberes
 ac præcoces, illæ peregrinæ, hæc coactæ, id est industria, &
 cultura effectæ, &c.

Martial. lib. 13.

Læta suburbanis mittuntur apyrina ramis,
 Et vernæ tuberes, quid tibi cum Lybicis?

Idem, ibidem.

Non tibi de Lybicis tuberes & apyrina ramis
 De Nomentanis sed damus arboribus.

De tuberibus his alibi. Tuberum igitur mentionem
 facit Columella. Ergo argumentum nullius ponderis, quo
 Plinii codicè corruptum esse probatur. Tuberum duo ge-
 nera cum tradidit, verisimile admodum & zizyphorum &
 tuberum historiam ab eo confundi. Tuberibus attribuit,
 quod de zizyphis peritiores tradunt, quod vel ex his co-
 gnosci potest. Bacis, ait, similiora quam malis. Hoc nisi
 de zizyphis audias, planè fabulosa scribit Plinius. Duo
 zizyphorum genera docet Columella lib. 9. cap. 5. ubi
 ait: Arbores verò sunt probatissimæ, rutila atque alba zizy-
 phus, nec minus amarantus (nulla arbor hoc nomen ha-
 bet. in antiquis Codicibus, legitur nec minus amaricus,
 pro quo fortè scribendum tamarix, vel, ut vulgo vocant,
 tamariscus. vel, ut Græci, μυρτὴν myrica) tum etiam amy-
 gdale, & persici, atque pyri, denique pomiferarum pleræque ne
 singulis immòrer. Albam Plinius Cappadociam vocare
 videtur l. 21. c. 9. ubi de honore coronarum agit: Florem
 esse dixerim genistas (namque & iis decerpitur luteus,) item
 rhododendrum, item zizypha, quæ & Cappadocia vocantur:
 his odoratus similis olearum floribus, &c. Cum gravitate
 quædam spirat arbor, quam zizyphum vocant albam.
 Idem zizyphon Græci recentiores, χρυσοκλίαν vocant;
 quod flore sit luteo fructu olivæ non dissimili. Qua de
 causa recentioribus olea Bohemica dicitur, quod fructum
 ferat oleæ, & in Bohemia frequens reperitur. Hanc ar-
 borem non esse oleæginum, infra probabo. Zizyphum al-
 bam esse, probatur ex Bellonio. Hic lib. 2. observat.
 cap. III. Relicto porro Carbasara, non multum itineris
 confeceramus, quin agros sepibus inclusos conspiceremus, ar-
 bore zizypho albæ Columellæ appellata constantes, cujus fru-
 ctus rutilis zizyphis similis, excepto colore, & venalis per
 urbes proponitur. Græci vulgari lingua zizyphia appellant,
 voce à zizypha deducta. Rhawolfius tradit, circa Halepuna
 & in Libano monte sponte crescere, & ab incolis zeizi-
 fum vocari. Ad rutilæ zizyphi altitudinem non raro alba
 zizyphus affurgit; ut plurimum tamen fruticosa permanere
 amat. Facile enim, ubi arboris naturam assumpsit,
 perit; ramosa esse cupit, & in latitudinem sese pandere.
 Caudice est satis crasso, cortice levi & candicante; sed
 veterum ramulorum puniceo colore nitet, à quibus &
 tenues veluti vulgari zizypho virgulæ exoriuntur albidæ
 ac molles, spinis carentes, cum rami cæteri aliquando,
 sed tamen rarius spinosi cernantur. Tenuibus virgulis fo-
 lia alternatim & sine ordine adnascuntur, oblonga, mol-
 lia & similiter albicantia, & aversa parte etiam candi-
 diora, salignis similia, nisi albidiora essent. Ad foliorum
 exortum, oblongi nascuntur bini ternive flosculi concavi,
 staminibus aliquot exiguis mediis, sublutei, vel ex ar-
 genteo pallefcentes, odorem jucundum, non tamen sine
 gravitate quadam longe lateque spargentes; qui caput
 aliquando, si minus diu naribus flos admovea-
 tur, ferit; & longinquo vero perquam suaviter spi-
 rat. Floribus succedunt bæcæ oblongiusculæ, exiguis
 olivis

olivis, aut ziziphis rutilis similes, albæ, fungosa sed dulci albaque carne præditæ, osseo intus nucleo caniculato. In hortis Belgii ac Germaniæ colitur; frigus utunque fert: sponte sua multis Hispaniæ & Italiæ locis nascitur, ibique floret æstatis initio; fructus autumno maturefcit: frigidis regionibus raro floret, rariusque fert fructum. In horto medico Lugdunensi inemini cum flore videre, in horto nostro nunquam floruit. Alteram zizyphum, si-

Jujube, Zyziphus rutila.

ve rutilam lotum Polybii alii asserunt; negant alii; idque quod folia non habeat rhamno latiora, nec baccas ferat rotundas puniceasve, sed oblongas, aureasve potius quam rubentes. Accedit, quod zizypha esu ficibus, dactylisve haud persimilia sint, nec eisdem fructus odoris suavitate præcellant. Mirum in modum decipiuntur cum rhamno latiora negant. Non opus omni rhamno latiora sint; sufficit quædam genera rhamni angustiora habere folia. Cedunt latitudine zizyphis rutilis rhamnus primus, secundus Germanicus. Videat lector imagines rhamnorû, quas exhibent Botanici Mathiolus, Clusius, Dodonæus, Pena, Lobelius, Tabernemontanus & alii. Latiora esse nemo negabit: nec multo sint latiora opus est, sufficit latitudine rhamnos vincant. Nusquam tradidit Polybius lorum baccas ferre rotundas: magnitudine olivarum rotundarum esse scribit. τὸ μᾶλλον τοῦ ἐγγύθεν ἰθαλίου πῦρον. Aliud est dicere magnitudine ἐγγύθεν, aliud forma, ἰθαλίου, ὅμοιοι ἰθαλίου ἐγγύθεν, similis olivæ rotundæ. De phœniceo colore supra fati dixi, non repetam dicta. Color est qui spadix dicitur, in equis commendatus; nomen accepit à palmaceo furculo. Vide Gellium lib. 2. cap. 26. Nulla opus est probatione, Zyziphi rutili fructum phœniceo esse colore; qui contrarium defendunt sententiam, hæc de eo tradunt: E floribus bacca exoriuntur olivarum instar primum virides, deinde subalbicantes, post hæc aureo colore, & cum ad ultimam ætatem pervenerint rufescentes, in quibus nucleus osseus concluditur, olivæ similis. Quid opus ulteriore probatione? Consequentem habemus reum. Libanius, οἱ μὲν γὰρ Φοινίκας πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἐξ ἑσπερίας τῆς Ἰταλίας ἐπιπέφυκεν, ἵπτιν δὲ ἀσπίδων ἐπιπέφυκεν, & παρὰ αὐτῶν Φαινοκόρπον. Paliure primiti anascens color spadiceus vel phœniceus, deinde rubescit, postea puniceus fit. Ziziphi fructus ex phœniceo rubescit. Ad ultimum argumentum respondeo; non dixisse Poly-

bium loti fructum simpliciter esu ficibus dactylisve persimilem esse, easque odoris suavitate percellere; sed detracto nucleo, ac cum alica tuso, gustu caricis ac palmulis non esse dissimili, odore suaviore. Odorem suaveni acquirit, quod superflua humiditas, quæ ante obtundebat, vel impediabat odorem, sublata sit. Plurima enim reperiantur, quæ recentia inodora sunt, exsiccata odoratissima evadunt. Non est vulgaris sive lotophagica lotus, zizyphus rutila, quod folia ilici non satis sint similia, pyroq; magnitudine multû ipsa cedat, nec materiem habeat nigram, sed subluteam, albicantem. Plinius lib. 12. cap. 24. cyprum in Ægypto arborem inquit esse, foliis zizyphi. Quærit Doctissimus vir de quo hoc zizyphi genere intelligi debeat. Neutiquam, inquit, de zizypho vulgari, hoc est, rutila sumi potest; quæ folia habet incisuris striata ut ilex. Utrique de vulgari accipi debet. Nam albæ zizyphi folia, cum cypro exiguum habent similitudinem. Cypri enim folia nec salignis similia sunt, nec incana, sed viridia, ad instar vulgaris zizyphi, à quibus tantum differunt, quod incisuris careant. Rutila zizyphus arbor quæ ad pyri altitudinem raro aut nunquam assurgit, contorto caudice, cortice scabro, vitis viniferæ ferè simili, materie oxyacanthæ proxima: Rami sunt duri, læves ex nigro rufescentes, & ad singula internodia binis aculeis fortibus ac firmis ejusdem armati, altero recto, altero hami modo incurvo, ut in rhamno tertio. Ab istis ramorum internodiis bini terni pluresque dodrantales aut longiores ramuli emittuntur, junctorum instar lenti, flexiles, obsequosi, tenuesque instar virgularum sparti, coloris pallefcens; in quibus alternatim & impari ordine folia nascuntur, oblonga, haud magna, duriuscula ut in vincapervinca, dilutiore tamen viriditate prædita, levissime per ambitum serrata, tribus nervis distincta, rhamno tertio non dissimilia, sed majora. Flores ex foliorum ortu prodeunt, exigui, pallidi, muscosi, quinque foliolis constantes, quales in rhamno tertio nascuntur. Quibus succedunt bacca ovali figura, olivæ magnitudine, primum virides, deinde subalbicantes, postea aureo colore, & cum ad perfectam maturitatem pervenerint rufescentes sive phœniceæ; in quibus osseus nucleus, olivæ nucleo similis, Pulpa ante maturitatem virescit, sapore austeriusculo, post maturitatem dulcis, & gustui non ingrata flavescit. In calidis provenit regionibus, in Italia & Narbonensi Gallia. Leguntur zizypha ad finem mensis Septembris, una cum junceis ramusculis, & in manipulos colligata, laquearibus suspenduntur, prius diebus aliquot insolata: postremo decerpuntur, & in capsulis asservantur ad medicos usus. Sunt etiam qui decerpta, & cratibus tegetibusque infrata, tam diu insolant, quousque ibidem rugosa fiant. Rutilæ zizyphi genera tria observant recentiores; zizyphum fructu rotundo majore. zizyphum fructu rotundo minore, cujus meminit Cordues; & zizyphum sylvestrem, de qua adversariorum auctores hæc tradunt. *Quan vero lib. 4. capite Theophrastus meminit paliurum, si quis expendat, comperiet esse alteram jujubam sylvestrem; nam fructus rotundus est, ruber, quantus cedro, cui nucleus inest esui non ineptus: vino immersus fructus, an concilies suavitatem, non tam scio, quam credo.* Hactenus adversaria. Quæ jujuba aut zizyphus sylvestris sit à vulgari diversa me ignorare fateor. Pro canaro sive paliuro Agathoclis Doctiss. viri habent arbusculam quam Ægyptii nabca nominant. Cujus duas species recenset Serapio. *Sedar, inquit, duæ sunt species; una est affri, & alia est adbal, sed affri non habet spinas acutas: & folia ambarum specierum sunt lata, & rotunda, & nabuch & addel sunt parvi; & melioris ex eis sunt illi, qui sunt ex ea regione, & offeruntur regibus, & sunt dulciores omnibus aliis: & melioris odoris, & aromatizant os comedentis & indumenta, sicut alia aromata.* Horum fructuum facultas est frigida & sicca in primo gradu; perfectè maturi aliqualem habent humiditatem; sunt omnes adstringentes ante maturationem, quorum usus frequens est ad stomachi alviq; relaxationem firmandam, &c. Spinofam his ferè verbis describit Alpinus: *Arbor in Ægypto, quam illi nabca dicunt, loti magnitudine spectatur, instar acaciæ spinosa, folia serens jujubæ proxima; verum tamen latiora; & flores jujubæ floribus planè similes, albos ac parvos; à quibus erumpunt pomula rotunda, odorata, dulcia, gustui valde suavia, cerasorum majorum marosticensium appellationum æmula, quæ apud primates Ægyptios ac Turcas sunt in magno pretio.* Arbor bis vere & autumno floret, fructusque maturat, secundissimaque existit; verum tamen vere fructus non perfectè maturant, nec ut in autumno perficiuntur; plerique enim ipsorum prius putrescunt quam maturefcant, autumno perfectissima ac optima evadunt.

Sine dubio puto hanc arborem esse canorum (connarum) sive paliurum eandem, quam Athenæus prodit, etsi fructus osque non videatur omnino similis nabæ fructui, ac ossi, quando iis similes pomis sunt, ossaque rotunda, & non oblonga, qualia in olivis cernuntur existam, nusquam tamen in Ægypto ex siccatibus illis fructibus, farinam fieri apud eos animadverti. Sed præcipuus usus ipsorum est recentium ac viridum pro cibo, eis siquidem omnibus, atque nostris, cerasa mandere, consuetudo est. Hactenus Alpinus. Non tradit Agathocles fructum similem olivæ esse, sed magnitudine olivæ phauliæ, eique carne & officulo similem; huic quippe olivæ os rotundius quam cæteris. Idem etiã recentem edi tradit. Quod exficcatum non amplius in farinam redigatur, inde concludi non potest, non esse eundem fructum, siquidem, ut alibi dixi.

Multa renascuntur, quæ jam cecidère, cadentque
 Quæ nunc usus habet medicamina, si volet, ille
 Et ratio quibus est & vis & norma modendi.

Oenopolia non | Nabæ spinosæ ramu-
 spinosa. | lus ad vivum expressus.

Iconem ex Alpino exprimi curavi, quam Clusius arborem negat recte exprimere. Idem Clusius nabecam sive œnopoliam non spinosam quam Venetiis misit Honorius Bellus Cydoniæ Cretæ medicinam faciens, una cum rami suis floribus onusti iconem, ipsius manu delineata, describit diligentissimus Carolus Clusius lib. I. rarior. hist. cap. 19. ubi ait. Arbor autem est, ipso referente, pyri mediocris altitudine, cujus caudicem & ramos, tegit cortex exalbidus, ad cineraceum tendens: ejus folia paliuri Theophrasti sive zizyphæ rutile foliorum sunt æmula, binas uncias longa, unam lata, tribus nervis à petiolo secundum longitudinem excurrentibus prædita, superna parte saturata viriditate nitentia, infernè ad cineraceum aliquantum tendentia, quæ ramos alternis inordinata ambiunt. Ad quorum exortum multi nascuntur flosculi albi, flosculorum oleæ instar peculiaribus longis petiolis singuli nitentes: fructus succedit parvo malo valde similis, magnitudine, ut plurimum, cerasi, interdum tamen, nucem juglandem etiam æquante, suavis gustus, officulum in se continens olivæ instar. Bifera autem est: nam & novo vere & autumnis singulis annis fructum profert: vernalis tamen plerumque ad frugem non pervenit, ob imbrium copiam, sed à vermibus corruptitur. Duo ejus genera; spinosum unum, alterum spinis

carens, spinosum ab Alpino describitur, qui connarum Athenæi (& recte) esse censet, licet icon ipsius arborem non rectè exprimat. Spinis carens in Ægypto, Syria & provenit; nascitur & in Creta in urbe Rhetimo, è Syria allatum, quod non noverat Alpinus, quemadmodum neque ego spinosum: Quare diu fui in ea sententia, ut non connaris Athenæi esset hæc arbor, sed potius Polybii lotus Lybica, ab ipso Athenæo eodem libro paulo post descripta: præsertim cum viderem arborem spinis carere, hanc meam sententiam Alpino significavi, à quò œnopoliam ramum spinosum accepi, qui, demptis spinis, idem erat cum napeca à me descripta. Bellonius lib. observat. 2. cap. 79. napecam inter arbores perpetua fronde virentes numerat; quod de in Ægypto & Syria nascente verum esse, at in Cretam translata omnino falsum, docet experientia. A Petro Mullerio spinosam accepi nabecam, quæ hyemem utcumque fert, non nihil tamen muniri debet. Hæc ad finem autumnus, mense Novembri, vel Decembri demum folia amittit, novaque hyeme soluta, Aprili mense, promit. Accepimus & ramulum fructu onustum ex Ægypto, cujus iconem depingi curavimus. Hunc præ optimæque memoriæ Paludanus, dum viveret, rerum naturalium indagator acerrimus, œnopoliam non spinosam dicebat, quod Doctiss. Augerius Clutius Medicus & Botanicus, dum viveret, non incelebris confirmavit. Huic cortex ex nigro rufescens; folia ad unam ῥάχι dena duodena & plura, alternatim & pari ordine exeunt, nisi quod in quibusdam pediculis ultimum impar sit, cum in plurimum paria sint. Folia particularia zizyphæ rutilæ latiora, majora, viridiora, tribus tamen nervis carentia, neutiquam incisa ut cremata. Lentis forent, nisi majora, latiora, & paulum dilutiora essent: in acutum desinunt, non obtusa, ut icon Clusii ostendit. Fructus cerasi magnitudine crasso pediculo adherens, exiguo malo non dissimilis, ruber; ceraso tamen dilutior.

Καὶ τὸν οἶνον. Hæc Plinius de lotophagica loto. Vinum quoque exprimitur illi, simile mulso, quod ultra denos dies negat durare idem Nepos. Doctiores binos ex Theophrasto restitunt. Placet aliis, Nepotem hæc non ex Theophrasti, sed ex Polybii verbis desumpsisse, quæ apud Athenæum reperiuntur. γίνεται ἡ οἶνος ἐκ αὐτοῦ βερχοῦρου ἔ τριβοῦρου δι' ἰδέου κ' τὴν γούσιν ἡδὺς, καὶ ἀπλαυσιγὸς οἶνοισι ἐπὶ χερσὶ καὶ ὠδραπλοῦτος, ἔ δύνεται ἡ πολλὸν δὲ καὶ ἰσχυρὸν ἡδύων. Perinde ex quo ea habeat Nepos, dummodo constet, Pliniam duas confundere lotos. Probabile tamen, quod Nepos ex Polybio ea desumpserit. Addit enim, Baccaque contusas cum alica ad cibos doliis condi. Quæ plane effecta videntur ex Polybianis istis. ἰπὸν ἡ πεπαιθὴ συνάροισι καὶ τὸν τῶν μὲ οἰκίταις καὶ χυδῶρου καὶ φασίας, σαπύουσι εἰς ἀψύα. Quæ compendiosè quidem, sed haud satis fideliter reddita à Nepote tradunt doctiores.

τῶ ἡ ξύλω εἰς τὸν αὐλοῦς, &c. Malè in Aldino codice αὐλοῦς expressum est. & hoc Plinius de loro lotophagica. Ligno, inquit, colos niger ad tibiarum cantus expetititur. & radice culcellis capulos brevesque alios usus excogitant. In antiquo codice, parvo discrimine, excogitavit. Tam frequenti usu ad tibiae fuit lotus, ut quandoque pro tibia lotos legatur.

Euripid. in Phœniss.

Ὅουκ ἴππ' καλλιχόροις σεφάνισσι νεάνιδ' ὠραῖς
 Βόσρυχον ἀμπετάσας λωρῶ καὶ πνύματα μέλπει
 Μοῦσεν ἐν ἄχάρατις χαροποιῖ.

Non tibi veris honos vincitur tempora flores,
 Tibia non placuit letis in flanda choræis,
 Dulcia Pieridum nec carmina.

Tibiæ hæc ab Alexandrinis φώνηδες dictæ sunt. Athenæus lib. 4. οἱ ἡ καλοῦντο λαῖπροι αὐλοῖ. οὗτοι εἰσὶν ἑπὶ Ἀλεξάνδρου καλοῦντο φώνηδες. Hesychius, φώνηδες, αὐλῶν, σφύγγες (malè σφύγγες edunt.) φλόγη (forte φλογὴ) αὐλοῦ. splendor, fistula, flamma, tibia.

Καὶ φόνηδες μεγάλοις, &c. Quæ de palmæ solo refert, ea verissima esse amplissimus vir Petrus Gravius, qui eas terras peragravit, mihi retulit. Superficies foli palmarum arenosa quidem, sed vix duorum aut ad summum trium pedum altitudinem si foderis, saxa salsuginosa, petrasque è sale constantes reperies.

Ἐπιόχου ἔ τὰ φεία, &c. Verte. alibi putei centum unanarum profunditatis effodiuntur. Adeo ut suis jumentis incolæ aquam haurire nequeant, nisi trochlearum adjuvamento, quamobrem mirum quo tandem pacto putei fossi